

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

105388

**ORMAN KAYNAKLARINDA DOĞA TURİZMİ VE AV TURİZMİ
ETKİNLİKLERİNİN EKONOMİK ÇÖZÜMLEMELERİ**

Mehmet KORKMAZ

**Orman Mühendisliği Anabilim Dalı
Ormancılık Ekonomisi Programı**

DANIŞMAN: Prof. Dr. Uçkun GERAY

Şubat 2001

Prof. Dr. Uçkun GERAY

**İSTANBUL
T.C. YÜKSEKÖĞRETİM BAKANLIĞI
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Bu çalışma 23/02/2001 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Orman Mühendisliği Anabilim Dalı Ormancılık Ekonomisi programında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İMZA

İMZA

İMZA

Prof. Dr. Uçkan GERAY

Prof. Dr. Torul MOL

Prof. Dr. Aytuğ AKESEN

İMZA

İMZA

Doç. Dr. Ahmet TÜRKER

Doç. Dr. Adnan Uzun

ÖNSÖZ

Bu çalışma; “Orman Kaynaklarında Doğa Turizmi ve Av Turizmi etkinliklerinin Ekonomik Çözümleri” adı altında, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Ormancılık Ekonomisi Yüksek Lisans Programında “Yüksek Lisans Tezi” olarak hazırlanmıştır.

Çalışmanın başlangıcından itibaren beni yönlendiren ve değerli bilgilerinden faydalandığım danışmanım Prof.Dr. Uçkun GERAY’a teşekkür ederim.

Çalışmanın belirli bölümlerinde yaptıkları eleştiri ve katkılarından dolayı Prof.Dr. Aytuğ AKESEN, Prof.Dr. Torul MOL, Doç.Dr. Ahmet Türker ve Doç.Dr. Adnan UZUN’a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, çalışma sırasında yardımlarını esirgemeyen Yrd.Doç.Dr. Kenan OK ve Yrd.Doç.Dr. Ahmet TOLUNAY’a teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışma boyunca yardımlarını esirgemeyen İ.Ü. Orman Fakültesi Ormancılık Ekonomisi Anabilim Dalı’nda görevli arkadaşlarım Arş.Gör. Taner OKAN, Arş.Gör. İsmail Şafak ve tüm anabilim dalı çalışanlarına teşekkür ederim.

Özellikle Isparta Kızıldağ Milli Parkı’na ait kayıtların elde edilmesi konusunda ve arazi çalışmalarında yardımlarını gördüğüm Isparta Milli Parklar Mühendisi Sema ÜLKER’e teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım sırasında manevi desteğini benden esirgemeyen sevgili eşim Sibel KORKMAZ’a minnetlerimi sunarım.

Başlangıçtan itibaren maddi ve manevi desteğini benden esirgemeyen sevgili aileme şükranlarımı sunarım.

Çalışmanın orman kaynaklarında turizm etkinlikleri üzerine çalışacak olanlara yararlı olmasını dilerim.

İstanbul 2001

MEHMET KORKMAZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
ŞEKİL LİSTESİ.....	VII
TABLO LİSTESİ	VIII
HARİTA LİSTESİ.....	X
RESİM LİSTESİ.....	XI
KISALTMALAR	XII
ÖZET.....	XIII
SUMMARY.	XIV
1. GİRİŞ.....	1
2. MALZEME VE YÖNTEM.....	4
2.1. Doğa Turizmi Etkinliklerine İlişkin Malzeme ve Yöntem.....	4
2.2 Av Turizmi Etkinliklerine İlişkin Malzeme ve Yöntem.....	7
3. KAVRAMSAL İRDELEME.....	8
3.1. Turizm ve Turist Kavramlarının Tanımı, İçeriği ve Gelişimi.....	8
3.2. Doğa Turizminin Tanımı, Gelişimi ve Kaynakları.....	12
3.2.1. Dünyada Doğa Turizminin Gelişimi.....	19
3.2.2. Türkiye’de Doğa Turizminin Gelişimi.....	21
3.2.3. Türkiye’nin Turist Profili ve Doğa Turizmi.....	23
3.2.4. Türkiye’de Doğa Turizmi Kaynakları.....	25
3.2.4.1. Milli Parklar.....	25
3.2.4.2. Tabiat Parkları.....	27

3.2.4.3. Tabiat Anıtları.....	27
3.2.4.4. Tabiatı Koruma Alanları.....	28
3.2.4.5. Orman İçi Dinlenme Yerleri.....	29
3.3. Av Turizminin Tanımı ve Av Turizmi İle ilgili Kuruluşlar.....	29
3.3.1. Av Turizminde Kamu ve Özel Sektörün Yeri.....	30
3.3.2. Av Turizminde Avcı Kuruluşlarının Yeri.....	30
4., BULGULAR.....	31
4.1. Doğa Turizmi Etkinliklerine İlişkin Bulgular.....	31
4.1.1. Örnek Olarak Alınan Kızılbaş Milli Parkı'nın Tanıtımı.....	38
4.1.1.1. Coğrafi Konumu.....	38
4.1.1.2. Doğal Çevre.....	40
4.1.1.3. Doğal Kaynaklar	40
4.1.1.4. Bölgenin Tarihi.....	44
4.1.1.5. Etnoloji.....	45
4.1.1.6. Sosyal Yapı.....	46
4.1.1.7. Ekonomik Yapı.....	47
4.1.2. Kızılbaş Milli Parkı'nda Doğa Turizmi Etkinliklerinin Ekonomisi.....	51
4.1.2.1. Alanda Bulunan Tesisler.....	52
4.1.2.2. Ziyaretçilerin Geliş Nedenleri.....	52
4.1.2.3. Kızılbaş Milli Parkı Kullanım Alanı'nın Gelir (Fayda) ve Masrafları.....	54
4.1.2.3.1. Kızılbaş Milli Parkı Kullanım Alanında Elde Edilen Gelirler.....	55

4.1.2.3.1.1. Giriş Ücretlerinden Elde Edilen Gelirler.....	55
4.1.2.3.1.2. Konaklama Hizmetlerinden Elde Edilen Gelirler.....	56
4.1.2.3.1.3. Gazino (Kantin) ve Fırından Elde Edilen Gelirler.....	58
4.1.2.3.1.4. Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanı'nda Elde Edilen Gelirlerin Toplamı.....	58
4.1.2.3.2. Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanının Turizm Etkinlikleri Çerçevesinde Masrafları.....	58
4.1.2.3.2.1. Kuruluş (Tesis) Masrafları.....	58
4.1.2.3.2.2. Yıllık İdare Masrafları.....	59
4.1.2.4. Fayda / Masraf Analizi	61
4.1.2.5. Kullanım Alanında Turizm Gelişmesinin Olumsuz Etkileri.....	63
4.1.3. Park Alanında Doğa Turizmi Potansiyelinin Belirlenmesi.....	64
4.1.3.1. Manzara Seyir Yeri Olarak Kullanılabilecek Alanlar.....	64
4.1.3.2. Kamp Alanları Olarak Kullanılabilecek Alanlar.....	66
4.1.3.3. Kumsal ve Plaj Olarak Kullanılabilecek Alanlar.....	66
4.1.3.4. Tırmanma İçin Kullanılabilecek Alanlar.....	66
4.1.3.5. Yayla Turizmi İçin Kullanılabilecek Alanlar.....	68
4.2. Av Turizmi Etkinliklerine İlişkin Bulgular.....	70
4.2.1. Av Turizmi Mevzuatı ve Esasları.....	70
4.2.1.1. Av Turizmi Mevzuatı.....	70
4.2.1.2. Av Turizmi Esasları.....	70
4.2.1.2.1. Genel Esaslar.....	72

4.2.1.2.2. 2000-2001 Yılı Av Mevsimine Ait Av Turizmi Esasları.....	73
4.2.2. Av Turizminin Ekonomisi.....	74
4.2.2.1. Av Turizminden Elde Edilen Gelirler.....	75
4.2.2.1.1. Av Tezkerelerinden Elde Edilen Gelirler.....	75
4.2.2.1.2. Alan Avlanma Kartlarından Elde Edilen Gelirler..	76
4.2.2.1.3. Ava Katılma ve Avlanmadan Elde Edilen Gelirler.	77
4.2.2.1.4. Köy Tüzel Kişiliklerinin Elde Ettiği Gelirler.....	80
4.2.2.1.5. Seyahat Acentalarının Elde Ettiği Gelirler.....	81
4.2.2.1.6. Avlanılan Yaban Hayvanlarının Kürk ve Derilerinden Elde Edilen Gelirler.....	82
4.2.2.1.7. Av Turizmi Etkinliklerinden Diğer Sektörlerin Elde Ettiği Gelirler.....	82
4.2.2.2. Av Turizminden Elde Edilen Gelirler Bakımından Uluslararası Karşılaştırma.....	83
4.2.3. Türkiye’de Av Turizminin Geliştirilmesinde Karşılaşılan Darboğazların Kaynakları	89
4.2.3.1. Mevzuat.....	89
4.2.3.2.. Merkez Av Komisyonu.....	89
4.2.3.3. Seyahat Acentaları.....	90
4.2.3.4. Teşkilat ve Personel.....	90
4.2.3.5. Avlanma Tarihleri.....	90
4.2.3.6. Eğitim Eksikliği.....	91
4.2.3.7. Yaban Hayatı Populasyonlarının Azalması.....	91
4.2.3.8. Yasak Av Sahaları.....	92
4.2.3.9. Yaban Hayvanı Üretim İstasyonlarının Durumu.....	92
4.2.3.10. Yaban Hayatı Koruma Sahalarının Durumu.....	94

5. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	96
5.1. Doğa Turizmi Etkinliklerine ilişkin Tartışma ve Sonuç.....	96
5.1.1. Kızılbaş Milli Parkı Kullanım Alanı'na İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	96
5.1.2. Kızılbaş Milli Parkı'na İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	97
5.1.2.1. Elde edilen Gelirlerin Arttırılması.....	97
5.1.2.2. Yerel Halkın Gelirlerinin Arttırılması ve İstihdam Yaratılması.....	98
5.1.3. Doğa Turizmini Geliştirme Olanaklarına İlişkin Öneriler.....	99
5.2. Av Turizmi Etkinliklerine İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	102
5.2.1. Av Turizminden Elde Edilen Gelirlerin Arttırılmasına İlişkin Öneriler.....	102
5.2.2. Av Turizminin Kırsal Alanlara Yaptığı Ekonomik Katkıların Arttırılmasına İlişkin Öneriler.....	103
5.2.3. Av Turizmini Geliştirme Olanaklarına İlişkin Diğer Öneriler.....	104
6. KAYNAKLAR.....	107
ÖZGEÇMİŞ.....	113
EKLER.....	114

ŞEKİL LİSTESİ	Sayfa No
Şekil 1. 1991-1999 Türkiye Turizm Gelirleri	11
Şekil 2. Türkiye’de Milli Parkların Gelişimi	26
Şekil 3 Türkiye’de Tabiat Parklarının Gelişimi	27
Şekil 4. Türkiye’de Tabiatı Koruma Alanlarının Gelişimi	28
Şekil 5. Piyasa Talebi ve Tüketici Rantı (Artığı)	34

TABLO LİSTESİ**Sayfa No**

Tablo 1. 1991-1999 Yılları Arasında Türkiye'ye Gelen Turist Sayıları ve Turizm Gelirleri	10
Tablo 2. Türkiye'ye Gelen Turist Sayıları ve Ülkeleri	11
Tablo 3. Sert Turizm Ve Yumuşak Turizminin Bazı Özellikleri Açısından Karşılaştırılması	15
Tablo 4. Uluslararası Turist Girişleri	20
Tablo 5. Turistlerin Bölge Doğal Kaynaklarını Farklı Görmelerini Etkileyen Faktörlerin Dağılışı	22
Tablo 6. Turistlerin Bölgede En Çok Sevdikleri Ve İlginç Buldukları Özelliklerin Dağılışı	23
Tablo 7. Turistlerin Türkiye'ye Geliş Nedenleri	23
Tablo 8. Türkiye'nin Seçiminde Etkili Olan Faktörler	24
Tablo 9. Konaklama Tesislerinde En Çok Konaklayanlar (1998)	24
Tablo 10. Türkiye'ye Gelenlerin Gelir Düzeyleri	24
Tablo 11. Türkiye'de Bulunan Bazı Korunan Alanlar	25
Tablo 12. Kızıladağ Milli Parkı Orman Varlığı	41
Tablo 13. Kızıladağ Milli Park Alanında Yer Alan Köylerin Nüfus Bilgileri	47
Tablo 14. Kızıladağ Milli Parkı'nda Bulunan Köylerin Hane Başına Sahip Olduğu Tarım Alanı Varlığı	49
Tablo 15. Kızıladağ Milli Parkı'nda Bulunan Köylerin Hane Başına Sahip Olduğu Hayvan Varlığı ve Hayvansal Üretim Miktarları	50
Tablo 16. Kızıladağ Milli Parkında Bulunan Tesisler	52
Tablo 17. Korunan Alanlar İçin Fayda ve Maliyetler	55
Tablo 18. Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Tarafından Belirlenen Kızıladağ Milli Parkı'na Ait Giriş Ücret Tarifeleri (TL) (1999-2000)	56
Tablo 19. Kızıladağ Milli Parkı 1999-2000 Yılları Arası Ziyaretçi Sayıları	56

Tablo 20. Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Tarafından Belirlenen Kızıladağ Milli Parkı'na Ait Konaklama Ücret Tarifeleri (TL) (1999-2000)	57
Tablo 21. Kızıladağ Milli Parkı 1999-2000 Yılları Arası Ziyaretçi Sayıları	57
Tablo 22. Kızıladağ Milli Parkından Elde Edilen Gelirler (1999 ve 2000)	58
Tablo 23. Kızıladağ Milli Parkına Ait Tesis Masrafları	59
Tablo 24. Kızıladağ Milli Parkına Ait Yıllık Masraflar	61
Tablo 25. Türkiye'nin Av Hayvanı Türlerinin Tahmini Mevcut ve Potansiyel Sayıları	75
Tablo 26. 1999-2000 ve 2000-2001 Yılı Av Mevsimine Ait Yerli Avcıların Ödeyecekleri Bedeller	78
Tablo 27. 1999-2000 ve 2000-2001 Yılı Av Mevsimine Ait Yabancı Avcıların Ödeyecekleri Bedeller	79
Tablo 28. Yabancı Avcıların Avladıkları Hayvan Sayıları ve Elde Edilen Gelirler	80
Tablo 29. 1996-1997 Av Mevsiminde Yabancı Avcıların Köy Tüzel Kişiliklerine Ödenen Bedeller	80
Tablo 30. Düzlerçamı Yaban Hayatı Koruma Sahasında Yaban Keçisi Avından Elde Edilen Gelirler (1981-1994) (\$)	81
Tablo 31. Av Malzemeleri Fiyat Listesi	82
Tablo 32. Bazı Ülkeler ile Türkiye'nin Avlak, Avcı Sayıları ve Elde Edilen Av Eti Miktarları	84
Tablo 33. MAK ve CIC Avlanma Bedellerinin Karşılaştırılması	85
Tablo 34. MAK ve CIC Avlanma Bedellerine Göre Avlanma Gelirleri 1991-1997	85
Tablo 35. Avlanma Zamanları Tablosu (1999-2000)	87
Tablo 36. Yaban Hayatı Koruma Sahaları ve Üretim İstasyonları	93
Tablo 37. Bazı Yaban Hayvanı Üretim istasyonlarında Bulunan Aktüel Hayvan Sayısı	94
Tablo 38. Koruma Altına Alınan ve Üretilen Yaban Hayvanlarından Bazıları	94

HARİTA LİSTESİ

Sayfa No

Harita 1. Kızıldag Milli Parkı'nın Türkiye Haritasında Yeri

39

Harita 2 Kızıldag Milli Parkı'nın Doğal ve Kültürel Değerleri

69

RESİM LİSTESİ

Sayfa No

Resim 1. Saf Sedir Ormanı	42
Resim 2. Pınargözü'nden Bir Görünüş	44
Resim 3. Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanı	51
Resim 4. Kullanım Alanı İçerisinde Bulunan Senatoryum İnşaatı	53
Resim 5. Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanı'nda Prefabrike Konutlar	63
Resim 6. Melikler Yaylası'ndan Beyşehir Gölü'nün Görünüşü	65
Resim 7. Tırmanma Parkuru	66
Resim 8. Dedegül Dağı	67
Resim 9. Karagöl	67
Resim 10. Melikler Yaylasında Yörükler	68

KISALTMALAR

AYH Av Yaban Hayatı

BKT- Birinci Kuşak Turizm

CIC - Conceil International dela Chasse et de la Conservation

DİE – Devlet İstatistik Enstitüsü

DPT – Devlet Planlama Teşkilatı

Ha- Hektar

IUCN – International Union for the Conservation of Nature

İKT- İkinci Kuşak Turizm

KAK Kara Avcılığı Kanunu

m³ – Metre küp

MAK- Merkez Av Komisyonu

MP - Milli Parklar

MPGM- Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü

OİDY- Orman İçi Dinlenme Yerleri

ORKÖY- Orman Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü

ÖİK- Özel İhtisas Komisyonu

TA- Tabiat Anıtları

TKA Tabiatı Koruma Alanları

TP- Tabiat Parkları

TURSAB- Türkiye Seyahat Acentaları Birliği

ÖZET

ORMAN KAYNAKLARINDA DOĞA TURİZMİ VE AV TURİZMİ ETKİNLİKLERİNİN EKONOMİK ÇÖZÜMLEMELERİ

Bu çalışmada, uygulama alanı orman kaynakları olan doğa turizmi ve av turizmi etkinliklerinin ekonomisi incelenmiştir. Çalışma içerisinde doğa turizmi ve av turizmi birbirinden ayrı olarak ele alınmıştır. Bunun nedeni doğa turizmi ve av turizminin, uygulama alanı, ortaya çıkışı ve gelişimi bakımından farklı özelliklere sahip olmasından kaynaklanmaktadır.

1980'li yıllarda sözü edilmeye başlanan ve 1990'lı yıllarla birlikte turizm ekonomisinde giderek önem kazanan doğa turizmi, deniz, kum, güneş üçgenini kapsayan kitle turizminin bir alternatifi olarak gelişmiştir. Rafting, kano, dağcılık, manzara seyri, uzun doğa yürüyüşleri gibi birçok etkinlik doğa turizmi içerisinde yer almaktadır. Bu etkinliklerin uygulandığı orman kaynaklarından (korunan alanlar) olan Kızıldağ Milli Parkı'na ilişkin fayda / masraf kriterinin sonucuna göre (1.46) bu alana doğa turizmi etkinlikleri için yapılan yatırımın ekonomik anlamda uygun olduğu görülmektedir. Korunan alanlarda doğa turizmi etkinliklerinin dengeli olarak geliştirilmesi için master planların tamamlanması, ulaşım olanaklarının artırılması, doğa turizmi etkinlikleri için uygun ücretlendirmenin yapılması, reklam ve tanıtımın gerçekleştirilmesi gereklidir. Gerek iç gerekse dış kaynaklı doğa turizmi taleplerinin karşılanması ve ülke ekonomisi, yerel ekonomi, doğal kaynak yönetimi ve özel yatırımcılar arasında paylaşılan gelirlerin artışı bu önlemlerin alınmasına bağlıdır.

Av turizmi etkinliklerinde de doğa turizmi etkinliklerinde olduğu gibi elde edilen gelirler çok yönlüdür. Bu gelirlerin bölüşümü; Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü, Kamu kuruluşları, köy tüzel kişilikleri, seyahat acentaları ve diğer sektörler arasında olmaktadır. Elde edilen gelirlerin kaynakları, av tezkereleri, alan avlanma kartları ve avlanma bedelleri ile av turizmi il ilgili diğer gelirlerden oluşmaktadır. Ancak Merkez Av Komisyonu (MAK) tarafından belirlenen avlanma bedellerinin düşük olması gibi nedenlerle av turizminden elde edilen gelirler düşük seviyelerde kalmaktadır. Bunun yanında Türkiye avlakları içerisinde yaşayan av hayvanlarına ilişkin envanter çalışmalarının tamamlanmamış olması, yaban hayvanlarını hem tür hem sayı olarak azalması, usulsüz avcılığın yüksek düzeyde olması, eğitim eksikliği gibi sorunlar av turizminin gelişmesi için darboğaz oluşturmaktadır. Av turizminden elde edilecek gelirlerin artışı, belirtilen sorunların giderilmesi için yapılacak çalışmaların sonuçlandırılmasına bağlıdır. Çünkü Türkiye, avlanılabilecek av hayvanı çeşitliliği bakımından zengin bir ülkedir. Bu nedenle bu kaynakların av turizmi kapsamında kullanması halinde elde edilecek gelir yüksek düzeyde olacaktır.

Sonuç olarak, Orman kaynaklarında doğa turizmi ve av turizmi etkinliklerinin geliştirilmesi ile değişen turizm talepleri karşılanabilecek, bunun yanında ekonomik, sosyal, biyolojik, kültürel ve yasal yönden faydalar ortaya çıkacaktır. Doğaya dayalı olan bu etkinlikler çevre bilincinin oluşumuna katkı sağlayacak ve doğal kaynakların korunması da sağlanmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Doğa Turizmi, Av Turizmi, Korunan Alanlar

SUMMARY

ECONOMIC ANALYSIS OF ECOTOURISM AND HUNTING TOURISM ACTIVITIES IN FOREST RESOURCES

In this thesis, economic activities of ecotourism and hunting tourism were studied in forest resources. Ecotourism and hunting tourism were examined apart from each other in the study. This is because ecotourism and hunting tourism differ from each other in terms of their application sites, appearance and development.

Ecotourism, as an alternative to mass tourism which includes sea, sand and sun triangle has mentioned in 1980s for the first time and in 1990s it gradually gained a great importance in tourism economics. Rafting, canoeing, mountain climbing, sight-seeing and hiking activities etc. are included in ecotourism. According to result of the cost benefit analysis of Kızıldag National Park (Protected Area) where these activities take place it has been found that the investment which was made for this area was appropriate. In order to improve ecotourism activities in protected areas, completion of master plans and transportation roads with a resonable entry fee pricing, also introduction and promotion are required. Meeting internal and external ecotourism, national and local economy demands, natural resource management requirements and increasing the income shared by private investors are closely related to these precautions.

Incomes which are gained in hunting tourism activities are also various as is in ecotourism. Income is shared among by various public institutions (e.g: Ministry of Finance), General Directorate of National Parks and Game-Wildlife, village organizations, travel agencies and other sectors. Source of incomes comes from hunting licenses, hunting fees and other hunting-based benefits. Benefits gained from hunting is not satisfactory enough due to low hunting fees determined by Central Hunting Commission (MAK). In addition, problems such as incompleted wildlife animal inventory in Turkey, decrease in the number of wildlife species and lack of educational information cause barriers from the point of view of hunting improvement. Income increase that would be gained from game hunting depends on solving problems which were mentioned above and completing researches that would be carried out on this subject. Because Turkey is a rich country in terms of number of wildlife animal species, using these resources in wildlife tourism would increase the benefit.

As a result, by improving ecotourism and hunting tourism activities various changing demands would be met. In addition, economic, social, biological, cultural and legal benefits would be obtained. These activities based on nature would also contribute in creating an environmental consciousness and therefore protection of natural resources would be achieved.

Keywords: Ecotourism, Hunting Tourism, Protected Areas

1. GİRİŞ

Yer üstü yenilenebilir özellikteki doğal kaynaklar olan ormanlar, sosyal ve ekonomik kalkınma ile çevre korunmasında büyük rol oynamaktadır. Bilindiği gibi ormanların odun ve odun dışı ürün ve hizmetler olarak, sayısız ölçülen ve ölçülemeyen fayda ve fonksiyonları yanında, ormancılık faaliyetlerinin son derece önemli olan dışsal ekonomileri ile ileri ve geri bağlantıları vardır. Orman ekosistemlerinin ve ormancılığın ayrıcalık taşıyan bu özellikleri, son yıllarda sürdürülebilir kalkınmanın temel şartı olarak kabul edilmiştir. Ormanların, toplumların gönençlerine olan bu katkıları, her ülkede hakim olan politik anlayış, sosyal, ekonomik, kültürel ve kurumsal faktörler ile bunların devamlılığı ve istikrarına doğrudan bağlıdır. Sürdürülebilir orman yönetim anlayışı ile kaynağın akılcı kullanımı ve geliştirilmesi, her toplum ve genelde dünyadaki yaşamın devamı için hayati önem taşımaktadır.

Konuya bu açıdan bakıldığında, toplumun orman kaynaklarından sağladığı faydaları, odun hammaddesi, odun dışı bitkisel ürünler, hayvansal ürünler, hizmet üretimi ve otlatma yönlerinden faydalanma, milli gelire yapılan etki, işlendirmeye ve bölgesel kalkınmaya katkılar, kaynak aktarımı ve alt yapı desteği konularında ekonomik katkılar, turizm yönünden faydalanma ve kollektif faydalar olarak sıralamak mümkündür.

Orman kaynaklarından topluma sunulan mal ve hizmet grupları içerisinde yer alan doğa turizmi etkinliklerinin çeşitlenmesi ve gelişmesi son yıllarda hız kazanmıştır. Dünya turizm sektöründeki gelişmelere bağlı olarak, turizm etkinliklerinde yeni eğilimler ortaya çıkmıştır. Bu eğilimlerin başında özellikle yeni yerler görmek, eğlenmek, dinlenmek, spor yapmak vb. maksadı ile artık sadece kıyılar değil özellikle görsel, kültürel ve ekolojik değerleri yüksek orman kaynakları da tercih edilmektedir. Turizm sektöründe doğa turizmi, ekoturizm, alternatif turizm şeklinde farklı farklı adlandırılan doğaya dayalı turizm etkinlikleri, ağırlığını her geçen gün daha da artırmaktadır.

Özelikle çağımızda, orman kaynaklarına yönelik rekreasyonel kullanım talepleri artmakta olup, bu kullanım taleplerinin ön sıralarında doğa tabanlı turizm etkinlikleri yer almaktadır. Öte yandan, yine tüm dünyada doğal çevrenin barındırdığı doğal zenginlik ve güzellikleriyle birlikte korunmasına yönelik ulusal ve uluslararası boyutlarda yoğun etkinlikler gözlenmektedir [1].

Doğaya dayalı, doğayla bütünleşmiş gibi kelimelerle ifade edilebilen doğa turizmi etkinliklerinin son yıllarda hızlı bir şekilde gelişmesinin altında yatan en önemli neden kalabalık kentlerde, hava ve gürültü kirliliği, betonlaşma, vb. gibi yoğun çevre sorunları ile birlikte yaşamak durumunda olan ve ağırlıklı olarak hizmet sektöründe çalışan insanların, yaşadığı ve çalıştığı mekanlardaki nitelik değişimine gereksinim duymaları ve bu gereksinimlerin de, turizm talebine yansması ve yeni arayışların gündeme gelmesidir.

Doğa ve turizm ilişkisinin günümüzde güncellik kazanması, birçok turistik etkinliğin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Türkiye'nin geleneksel yaylacığı, yayla turizmine olan ilgiyi arttırmıştır. Buralara ulaşmak için çevrelerdeki görülecek yerlere yapılan uzun doğa yürüyüşlerini (trekking) teşvik etmiştir. Su kuşlarını gözlemek isteyenler, karavanlarla kampçılık yapanlar, yamaç paraşütü ve delta kanat ile uçmak isteyenler, dağ bisikleti (mountain bike) ile doğada dolaşanlar, hırçın akan nehirlerde bot kullananlar (rafting), kano ile uzun mesafeler kat edenler, yatla gidilen sakin koylarda suya dalanlar (sacuba diving), bitki ve hayvanların resimlerini çekenler (foto safari), yüksek dağ ve tepelere tırmananlar (climbing) ve daha birçok etkinlik ile uğraşanlar doğa içerisindeki turistik faaliyetlerin yoğun bir şekilde artmasına neden olmaktadır.

Bu etkinliklerin yapıldığı alanlarda akılcı bir yönetim uygulandığı takdirde, büyük gelirlerin sağlanmasının mümkün olduğu da görülmektedir. Bu amaçla yapılacak harcamalar kısa sürede geri dönebildiği için enflasyonist baskı yaratmama yönünden de bir avantaja sahiptir. Bu etkinliklerin kırsal alanlara yaptığı kırsal kalkınma yönünden olumlu etkiler de önem arz etmektedir [2].

Orman kaynaklarında yapılan turizm etkinliklerinden olan av turizmi etkinliği bazı noktalarda örtüşse bile ortaya çıkışı, gelişimi, uygulama alanı gibi farklılıkları ile doğa turizmi etkinliklerinden ayrılmaktadır.

İlk çağlarda beslenme ve savunma dürtüsü ile avlanan insan, bu amaçla taş, kamış gibi materyallerle av malzemeleri yaparken farkında olmadan av teknolojisinde ilk adımları atmış, çeşitli beslenme olanak ve metotlarını geliştirdikçe, avlanma yavaş yavaş zevk amacına yönelmiştir.

Özellikle son yıllarda insanlar avlanmak için kilometrelerce uzağa, hatta yabancı ülkelere seyahat ederken; yol, barınma, beslenme ve av araç, gereç ve malzemeleri ile çeşitli sosyal ihtiyaçlarına ilişkin harcamalarla, parasal bir döngü yaratmış, iç ve dış turizm kapsamında avcılığı, ekonomik ve kültürel değerleri ile uluslararası boyutlara ulaştırmıştır.

Dünyada birçok ülkede, doğal dengenin yeniden tesisi yönündeki çalışmalara önem verilerek hem av kaynaklarının yok olmalarının önüne geçilmekte, hem de planlı bir avlanma düzeninin uygulanması suretiyle av turizmi gelirleri bu ülkelerin ekonomilerine önemli katkıda bulunmaktadır [3].

Ülkemizde av turizmi etkinlikleri olarak av kaynakları, yerli ve yabancı avcılarının hizmetine sunulmuş, yabancı avcılarının avlanabilmesi için esaslar belirlenmiştir. Ancak av turizmi etkinlikleri, turizm ve ekonomideki yerini alamamıştır. Oysa doğa turizmi etkinliklerinden sağlanabileceği belirtilen faydalar av turizmi etkinlikleri için de söylenebilir. Avlak olarak kullanılan alanlarda akılcı bir yönetim anlayışının uygulanması halinde elde edilecek gelirlerin artması mümkündür. Bu alanlardan elde

edilecek gelirler artacak, yapılan harcamaların kısa sürede geri alınacağı için enflasyon açısından avantajlı bir durum ortaya çıkacak, av turizminin gelişmesi kırsal yörenin gerek finansal, gerekse diğer yönlerden gelişmesine olumlu katkı yapacaktır. [2].

Bu çalışmada; orman kaynaklarında yapılan av ve doğa turizmi etkinliklerinin ekonomik çözümlemeleri ele alınmıştır.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, orman kaynaklarından elde edilen faydalar ve sürdürülebilir kalkınma ile ilişkisi, doğa turizmi ve av turizmi etkinliklerinin gelişimi üzerinde durulmuştur.

Malzeme ve yöntem bölümünde, tezin hazırlanması esnasında literatür bilgileri ve temin şekilleri, arazi çalışmaları ve tezin hazırlanmasında kullanılan yöntem açıklanmıştır.

Kavramsal irdeleme bölümünde, Turizm ve turist, doğa turizmi ve av turizmine ilişkin tanım, kapsam ve gelişimlerden söz edilmiştir.

Bulgular bölümünde, literatür bilgileri ve örnek alan araştırmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tartışma ve sonuç bölümünde, bulgular bölümünde yer alan bilgiler ışığında sonuç ve öneriler ortaya konulmuştur.

2. MALZEME VE YÖNTEM

Araştırma, orman kaynaklarında birbirinden farklı uygulama alanı bulan doğa turizmi ve av turizmi etkinliklerinin ekonomik çözümlemelerini içermektedir. Doğa turizmi ve av turizmi etkinlikleri birbirinden bazı özellikleri itibariyle farklılıklar arz etmektedir. Doğa turizmi etkinlikleri, orman kaynaklarından fiziksel anlamda bir tüketim etkinliği değildir. Yani doğa turisti, bu etkinliklere katılırken doğaya tüketici bir anlayışla yaklaşmamaktadır. Av turizmi etkinliklerinde ise avlanan av hayvanının sayı ve miktar bakımından tüketimi söz konusudur. Avcı bu tüketimi, yaban hayvanını avlayarak ve etinden ve/veya derisinden yararlanarak yapmaktadır. Bir başka farklılık iki turizm etkinliğinin ortaya çıkışı ve gelişiminden kaynaklanan farklılıktır. Bunun yanında doğa turizmi ve av turizmi etkinliklerinin uygulandığı orman kaynakları da farklılık arz etmektedir. Bu nedenle av turizmi ve doğa turizmi birbirinden ayrılmaktadır. Ancak bazı hallerde bu iki etkinlik grubu birbiri ile örtüşebilmektedir. Bu durum, av turizmi yapan bir avcının, avlanmanın yanında, manzara seyri ve av hayvanına ulaşmak için tırmanma gibi doğa turizmi kapsamına giren etkinlikleri de yapabilmesi ile açıklanabilir.

Yukarıda sözü edilen farklılıklar göz önünde bulundurularak çalışma içerisinde yer alan bölümlerde, doğa turizmi ve av turizmi etkinlikleri iki ayrı başlık altında incelenmiştir. Her bölümde önce, doğa turizmi etkinliklerine ilişkin açıklamalar yapılmış, sonra av turizmi etkinlikleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir .

2.1. Doğa Turizmi Etkinliklerine İlişkin Malzeme ve Yöntem

Doğa turizmi etkinliklerinin ekonomik açıdan incelenmesinde kullanılan araştırma malzemeleri aşağıda sıralanmıştır. Bunlar;

- Türkçe literatür,
- Yabancı literatür,
- Kurumlardan elde edilen plan, proje ve raporlar,
- Arazi çalışmaları,
- Mülakatlardan elde edilen bilgiler,
- Gözlemlerden elde edilen verilerdir.

Kullanılan Türkçe literatür bilgileri, turizm ve doğa turizmi ile ilgili kitap, makale, dergi ve bildiriler olarak sıralanabilir. Bunun yanında internet yolu ile edinilmiş bilgiler de bu kapsamda kullanılmıştır.

Yabancı literatür bilgilerine yine kitap ve dergilerden ulaşılmış ve internet yolu ile yabancı kaynaklar zenginleştirilmiştir.

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), Orman Bakanlığı, Turizm Bakanlığı ve Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TURSAB)'nden elde edilen bilgilere çalışma içerisinde yer verilmiştir

Doğa turizmi etkinliklerinden olan rafting, kano, dağcılık (tırmanma), uzun doğa yürüyüşleri ve benzeri etkinlikler uygulama alanı olarak aynı orman kaynağının farklı bölümlerinde yapılabilmektedir. Örneğin, aynı alan içerisinde hem rafting, hem dağcılık etkinliği olabilmektedir. Bu itibarla, doğa turizmi etkinlikleri çalışma içerisinde sadece tanımlanmış ve örnek teşkil etmiştir. Doğa turizmi etkinliklerinin birisinin, birkaçının veya tamamının uygulandığı düşünülerek herhangi bir etkinlik ayırt edilmeksizin doğa turizminin topluca çözümlemesi yapılmıştır.

Alan araştırması olarak, ülkemizde doğa turizminin uygulama alanlarından bir tanesi olan Kızıldağ Milli Parkı örnek araştırma alanı olarak seçilmiş ve elde edilen bilgiler bulgular bölümünde incelenmiştir. Alanın tanıtımına ait bilgiler, Kızıldağ Milli Parkı tefrik raporu, alana ait amenajman planı, Kızıldağ Milli Parkı Master Planı Analitik Etüt Raporu, Şarkikaraağaç ve Yenışarbademli İlçe Nüfus Müdürlükleri, Belediyeler, Sağlık Merkezleri, Isparta Milli Parklar Başmühendisliği, Isparta Turizm İl Müdürlüğü ve Isparta Valiliği'nin 1996 yılında yayınladığı Isparta İl Yıllığı'ndan elde edilmiştir.

Kızıldağ Milli Parkı içerisinde yer alan kullanım alanına ilişkin ekonomik analizler yapılmış, turizm etkinliklerinin milli parkın tamamına yayılması için potansiyel alanlar belirlenmiş ve öneriler geliştirilmiştir.

Bu kapsamda Kızıldağ Milli Park alanında bulunan günübirlik kullanım alanları, kamp alanları, güzel görüntülerin bulunduğu noktalar, yüksek dağlık kesimlerle alan içerisinde bulunan tırmanma parkuru ve yaylalar incelenmiştir. Alan içerisinde bulunan köy ve yaylalarda yaşayan halk ile görüşmeler yapılmıştır.

Araştırma alanı içerisinde bulunan yerleşimlerin sosyo-ekonomik yapısı ile ilgili olarak Kızıldağ Milli Parkı Master Planı Analitik Etüdü kapsamında Geray ve arkadaşları tarafından yapılan anket çalışmalarının değerlendirme sonuçlarından yararlanılmıştır.

Örnek araştırma alanı olarak Kızıldağ Milli Parkı'nın seçilmesinin nedenleri aşağıda belirtilmiştir;

- **Alanın floristik özellikleri:** Milli park alanının göl, orman ve yüksek kesimlerdeki alpin zondaki bitki çeşitliliği

- **Fauna Özellikleri:** Göl ve yakın çevresinde bulunan su kuşları, yüksek dağlık bölümlerde bulunan başta kızıl akbaba ve diğer yırtıcı kuşların ve bunun yanında alanın genel faunasının zenginliği
- **Tarihi Özellikleri:** Bölgenin Eti uygarlığından itibaren Osmanlılara kadar gelen tarihi ve bu tarihin kalıntılarının bulunması
- **Su Kaynakları:** Başta Beyşehir Gölü olmak üzere, göle ulaşan dere ve pınarlar bulunması
- **Topografik Özellikler:** Alanın Yenişarbademli Bölgesi'nin dağlık bölümlerinde dağcılık ve uzun doğa yürüyüşlerine müsait yerlerin bulunması,
- **Coğrafik Özellikler:** Belirlenen alanın çevresinde de doğa turizmi etkinlikleri için uygun alanların bulunuşu (Beyşehir Gölü Milli Parkı, Kovada Gölü Milli Parkı, Psidian Adada Kenti, Eğirdir Gölü ve Yazılı Kanyon Tabiat Parkı gibi), ve alanın Batı Akdeniz'den İç Anadolu'ya bağlantı noktasında bulunuşu olarak sıralanabilir.

Kızıldağ Milli Parkı araştırma alanı olarak seçildikten sonra, park alanı içerisinde turist girişlerinin kontrol edildiği ve turistlerin kalış sürelerinin, ödedikleri bedellerin, kullandıkları tesislerin yıllık gelir ve giderlerinin belirlenebileceği tek alan olan kullanım alanı için ekonomik analiz yapılmıştır.

Kullanım alanına ilişkin ekonomik analiz için fayda/masraf kriterinden yararlanılmıştır. Bu analize göre, yatırım projesinin ekonomik ömrü boyunca elde edilen gelirlerin bugünkü değeri, yine bu dönemde, işletmenin yaptığı giderlerin bugünkü değerine oranlanmaktadır [4]. Net bugünkü değer kriteri ile arasındaki temel fark temel fark, net bugünkü değer yönteminde, bugüne indirgenmiş gelirlerden giderler çıkartılırken fayda/masraf oranı yönteminde ise, indirgenmiş gelirler, indirgenmiş giderlere oranlanmaktadır. Fayda/ Masraf oranı, formülle ifade edilirse;

$$F / M = \frac{\sum_{t=0}^m \frac{F_t}{(1+i)^t}}{\sum_{t=0}^n \frac{M_t}{(1+i)^t}}$$

F: Fayda
M: Masraf
F_t: Yıllar itibariyle elde edilecek faydalar
M_t: Yıllar itibariyle yapılacak masraflar
İ: İskonto Oranını göstermektedir.

Fayda/Masraf kriteri, projenin tüm ömrünü hesaba katması, paranın zaman değerini dikkate alması ve bir oran ile ifade edildiği için proje büyüklüğünden etkilenmemesi gibi avantajlara sahiptir. Bu analizin dezavantajı ise kullanılan iskonto oranına bağlı olarak sonuçların farklı çıkabilmesidir.

Fayda/Masraf oranı, 1'den büyük çıkarsa, proje kabul edilmekte, aksi halde ise reddedilmektedir. İki veya daha fazla proje söz konusu olduğunda, fayda/masraf oranı en büyük olan proje kabul edilmektedir.

2.2. Av Turizmi Etkinliklerine İlişkin Malzeme ve Yöntem

Av turizmi etkinliklerinin ekonomik açıdan incelenmesinde kullanılan araştırma malzemeleri ise,

- Türkçe literatür,
- Yabancı literatür,
- Kurumlardan elde edilen plan, proje ve raporlar
- Mülakatlardan elde edilen bilgiler,
- Gözlemlerden elde edilen veriler olarak sıralanmıştır.

Kullanılan Türkçe literatür bilgileri, avcılık, yaban hayvanları bilgisi ve av turizmi ile ilgili kitap, makale, dergi ve bildiriler olarak sıralanabilir. Bunun yanında internet yolu ile edinilmiş bilgiler de kullanılmış ve bunların adresleri kaynaklar bölümünde belirtilmiştir.

Yabancı literatür bilgilerine yine kitap ve dergilerden ulaşılmış ve internet yolu ile yabancı kaynaklar geliştirilmiştir.

Orman Bakanlığı, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TURSAB) ve Merkez Av Komisyonu (MAK)'ndan elde edilen bilgilere çalışma içerisinde yer verilmiştir

Av turizmi kapsamında, avcılar ve avcı dernekleri ile görüşülmüş ve elde edilen bilgiler çalışma içerisinde kullanılmıştır.

Av turizmi etkinliklerinin ekonomik çözümlemelerine yönelik kullanılan yöntem, av turizminin kapsamının belirlenmesi, elde edilen gelirlerin ve bölüşümün ortaya konulması, uluslararası açıdan elde edilen gelirlerin karşılaştırılması, karşılaşılan darboğazların belirlenmesi ve gelirlerin arttırılması bakımından önerilerin geliştirilmesi konularını kapsayan literatür araştırması şeklindedir. Bu açıdan bu bölüm Türkiye kapsamında incelenmiş, avlak alanlarının sınırlarının ve içerisinde barındırılan av hayvanı sayısının bilinmemesi, avlak alanlarına yapılan harcamaların bir bölümünün başka gider olarak gösterilmesi gibi nedenlerle örnek bir alan seçilememiştir. Ancak bazı avlak alanlarına ilişkin elde edilen bilgiler çalışma içerisinde kullanılmıştır.

3. KAVRAMSAL İRDELEME

3.1. Turizm ve Turist Kavramlarının Tanımı, İçeriği ve Gelişimi

Turizm kavramını tanımlama çalışmalarına XIX. yüzyılda rastlamak mümkündür. Avusturya'da 1884'de yapılan bir toplantıda yazar J. Stander turizmi ekonomik bir etkinlik olarak belirtmiştir. Stander'e göre turizm endüstrisi yabancıların ziyaretinden doğan faydalara yönelmiştir. Bu endüstri, ürünü tüketiciye götürmek yerine, tüketiciyi üretim yerine getirmektedir [5].

E.G.Freuler 1905'de Almanya'da turizmin bütünleştirme fonksiyonunu vurgulamıştır. Freuler'e göre, modern anlamda turizm ticaret, endüstri ve küçük sanatların gelişmesi ve ulaştırmanın mükemmelleşmesi üzerine özellikle halkların ve toplumsal sınıfların daha çok kaynaşması sonucu olarak artan dinlenme, hava değişikliği ihtiyacı ve çevre güzelliğine uyanan eğilim, doğadan zevk almaya dayanan yakın zamanların bir olayıdır [5].

Bu dönemde turizm daha çok bireylerin yabancı bölgelere seyahatleri ve orada konaklamaları, turizm işletmelerinden yararlanma olarak görülmüştür. A. Bormann, turizme ticari ve mesleki etkinlikler için yapılan seyahatleri de katarak kavramın boyutlarını genişletmiştir [5].

1970'li yıllarda turizm kavramı daha kapsamlı olarak tanımlanmaya çalışılmıştır. G. Zedek turizmi, bu anlamda, "piknik, seyahat ve bir yerin yabancıları olan şahısların kaldıkları yerde sürekli yada geçici, asli kazanç amacına yönelik etkinlikte bulunmaları koşuluyla konaklamalarıyla ilgili olarak, boş zaman değerlendirme, insanların karşılaşmalarının teşviki, yenilenmesi, korunması, bilgilerin artma imkanlarından yararlanılması yönlerinin de etkisi altındaki ekonomik, toplumsal ve duygusal ilişkilerin ve olayların tümü" olarak tanımlamıştır [5].

C. Lucques 1968'de verdiği bir konferansta turizmin modern toplumun bir israfı ve doğanın tahribi olduğunu belirtmiştir. Lucques'e göre, bolluk ekonomisine dayanan toplum için turizm, insanların boş zamanlarında maddi servetlerin ve doğanın yok edilmesine yöneliktir [6]. Bu eleştirel yaklaşım sanayi toplumlarının uluslararası düzeyde geliştirdikleri turizm politikalarına dikkati çekmiş ve az gelişmiş toplumlara mesaj vermiştir. Yeşil alanların betonlaşması, kıyıların parsellenmesi, denizlerin, göllerin, akarsuların kirletilmesi, orman kaynaklarının tahribi gibi olumsuzluklar sonucu turizm politikalarının yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Toskay'a göre ise turizm; insanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına seyahatleri ve buradaki turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalardan doğan olaylar ve ilişkiler toplamıdır [5].

Olalı, çok yönlü bir olay ve endüstri olarak turizmi tanımlamaktadır. Turizm;

- İnsanların sürekli konutlarının bulunduğu yer dışında devamlı olarak yerleşmemek,
- Sadece para kazanmak veya politik ya da askeri amaç izlememek üzere,
- Liberal bir ortam içinde,
- İş, merak, din, sağlık, spor, dinlenme, eğlenme, kültür, deneyim kazanma, snobik amaçlarla veya aile ziyareti, kongre ve seminerlere katılmak gibi nedenlerle,
- Kişisel veya,
- Toplu olarak yaptıkları seyahatlerden,
- Gittikleri yerlerde konaklamalardan ortaya çıkan iş ve ilişkileri kapsayan,
- Bir tüketim olayı,
- Ağır ve bütünsel bir hizmet ve kültür endüstrisidir [7].

Turist kavramının ilk tanımlanması ise, Milletler Cemiyetine bağlı İstatistik Uzmanları Komisyonu tarafından 1937'de yapılmıştır. Bu tanımlamaya göre turist, sürekli oturduğu ülkenin dışında herhangi bir ülkeyi 24 saatten az olmayan bir süre içinde ziyaret eden kişidir. Bu tanımlama ile turist olan olmayan ayrımı yapılmıştır. Bir ülkeye en az 24 saatlik bir süre için şu nedenlerle gelenler turist sayılırlar:

- Dinleme, aile ilişkisi, sağlık ve benzeri gibi nedenler için,
- Bilimsel, yönetsel, diplomatik, dinsel, spor ve benzeri gibi alanlardaki toplantılara veya konferanslara katılmak için,
- İş için,
- Kalışları 24 saatten az sürse bile deniz yoluyla gelenler [7].

Bu tanımlama iç turizm için de geçerlidir. Şöyle ki; yukarıdaki nedenlerle ülke içinde bir yere en az 24 saat kalmak için gelenler de turist tanımına girer. [7]

Turist, serbest zamanını değerlendirmek amacıyla, sürekli çalıştığı yerden bir başka yere seyahat eden en az 24 saat konaklama yapan, üretilen mal ve hizmetlerin bir kısmını tüketen yabancı ya da o toplumun bir üyesidir [8].

Turizm, ülkelerin döviz girdisini arttıran ve istihdam yaratıcı etkisiyle ekonomiye katkıda bulunan, uluslararası kültür, ticaret ve sosyal yaşam üzerindeki

etkisiyle de dünya barışına hizmet eden bir sektördür. Ekonomik ve ekonomik olmayan yanlarıyla turizm, diğer sektörler üzerinde çarpan etkisine sahip dinamik bir sektördür. Turizm sektörü ulaşım, gıda, mobilya, inşaat ve diğerleri olmak üzere 36 sektörü doğrudan etkilemektedir [9].

Turizm günümüzde Birleşmiş Milletler'in de kabul ettiği tanıma göre artık dünyanın en büyük 3. hizmet sektörüdür. Bu özelliği ile dünya ekonomisindeki her gelişme, turizmi, turizmdeki her gelişme de dünya ekonomisini bire bir etkilemektedir [9].

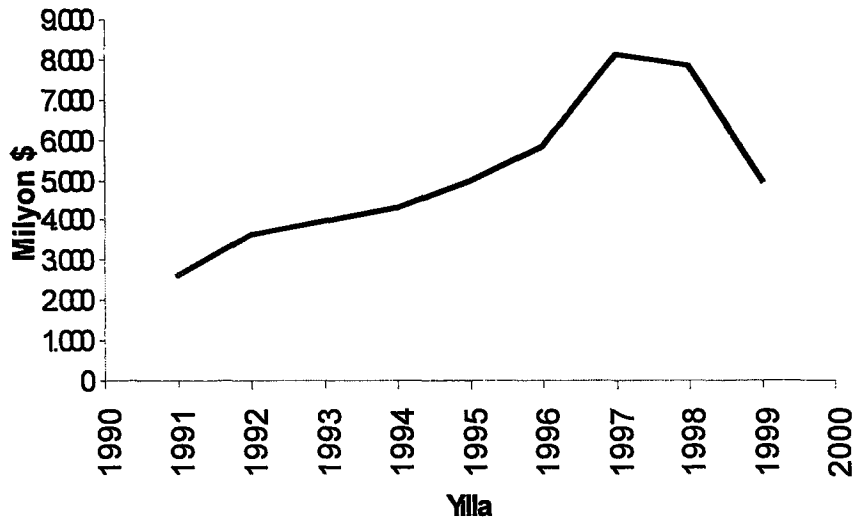
Hatta günümüzde artık seyahat endüstrisi olarak tanımlanan turizm sektörü şu anda dünyanın en önemli sorunu olan yeni iş alanları yaratılmasında ve bu yolla bölgeler arasındaki dengesizliklerin giderilmesinde oynadığı rol nedeniyle, diğer sektörlerden daha çok önem kazanmaya başlamıştır.

Yılda ortalama 900 milyar dolarlık yeni yatırımın yapıldığı dünya turizm endüstrisi pazarından 800 milyar dolarlık gelir elde edilmektedir. Bu yatırım hacmi ile dünyada 255 milyon kişiye istihdam olanağı yaratan turizm endüstrisinde bu sayının 2007 yılında 130 milyon daha artarak 385 milyona ulaşması beklenmektedir [10].

Turizm endüstrisinin Türkiye'deki gelişimi, dünyadaki gelişmelere paralel bir seyir izlemektedir. 1989 yılında Türkiye'de gayri safi milli hasıla içinde % 2.1 olan turizmin payı bugün % 4'e ulaşmıştır. Aynı şekilde 1989'da toplam ihracat içinde % 16 olan turizmin payı bugün % 25'i geçmiştir. Yine 1989 rakamlarına göre Türkiye'yi 2.4 milyon turist ziyaret etmiş ve 1.2 milyar \$ döviz bırakmıştır. Bugün ise 10 milyona yakın turist çeken ve böylece 8 milyar \$ gelir elde ederek dünyanın en çok turist çeken 19. ülkesi olmuştur [10]. Yıllar itibariyle Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısı ve bıraktıkları döviz miktarları Tablo 1 ve Şekil 1'de verilmiştir.

Tablo 1. 1991-1999 Yılları Arasında Türkiye'ye Gelen Turist Sayıları ve Turizm Gelirleri [11]

Yıllar	Turist Sayısı	Turizm Geliri (Milyon \$)
1991	5.517.897	2.654
1992	7.056.096	3.639
1993	6.500.638	3.959
1994	6.670.618	4.321
1995	7.726.886	4.957
1996	8.614.085	5.800
1997	9.682.000	8100
1998	9.752.697	7.800
1999	7.485.308	5.000

Şekil 1. 1991-1999 Türkiye Turizm Gelirleri [11]

Türkiye'ye gelen turistlerin % 19'unu Almanlar oluşturmaktadır (Tablo 2). En çok turist gelen ülkeler sıralamasında, İngiltere ikinci sıradadır [9].

Tablo 2. Türkiye'ye Gelen Turist Sayıları ve Ülkeleri (1999) [9]

Ülkeler	Turist Sayısı (Bin)	%
Almanya	1.388	18.6
İngiltere	814	10.9
Romanya	483	6.5
BDT	411	5.5
ABD	395	5.3
İran	351	4.7
Fransa	270	3.6
Bulgaristan	259	3.5
Hollanda	214	2.9
İsrail	196	2.6
Toplam	4.781	64.1

Özetle turizmin bir ülkeye sağlayacağı faydalar aşağıdaki gibi sıralanabilir; [12]

- İthalat gerektirmeksizin ya da az bir ithalat ile çok kısa zamanda döviz getirmektedir.
- Birim yatırımdan yüksek oranda döviz sağlanmaktadır.

- Turizm gelirleri görünmeyen dış satımdır. Turizm yoluyla ihracat şansı olmayan veya çok az olan bir çok mal ve hizmet satışından önemli ölçüde döviz elde edilmektedir.
- Birim yatırım için yüksek oranda istihdam alanı yaratmaktadır.
- Ülke ölçeğinde, tüm çalışanların verimliliğini arttırmaktadır.
- Finansman ve gelir kaynağı sağlamaktadır.
- Turizm sektörü aracılığı ile ekonomiye giren ek gelirlerin “çoğaltan” ve “hızlandıran” etkileri ekonomide daha hızlı bir büyüme sağlamaktadır. Yani turizmin yarattığı ilave talep, diğer sektörlerde yeni istihdam alanları ve gelir kaynakları yaratmaktadır.
- Çevre korunması bilinci yaratmaktadır.
- Turistler için hazırlanan alt yapı ve üst yapı hizmetlerinden yöre halkı da yararlanmaktadır.
- Dış dünya ile bilgi ve görgü alış verişi sıklaşmakta ve insanlar birbirini daha iyi tanımakta dostluklar kurulmaktadır.
- Ülkenin tarihi, kültürü, folkloru ve doğal kaynakları daha bilinçli bir şekilde değerlendirilmektedir.
- Turizm sektöründe yabancı sermaye yatırım şansı diğer sektörlerden daha yüksektir. Ayrıca bu yatırımların, diğerlerine göre, ekonomik ve politik riskleri daha azdır. Ek olarak yabancı sermaye yatırımları beraberinde, ileri teknoloji, organizasyon ve yeni pazarlar bulma imkanlarını da getirmektedir.
- Turizm, diğer sektörlerde rasyonelleşmeye ve çağdaşlaşmaya katkıda bulunmaktadır

3.2. Doğa Turizminin Tanımı, Gelişimi ve Kaynakları

Doğa turizmi 1983 yılında ilk kez Hector Ceballos-Lascurain tarafından ortaya atılmıştır. Dünya Turizm ve Seyahat Çevresel Araştırmaları Merkezi doğa turizmine şöyle bir tanım getirmektedir; “Çevresel değerlendirmeler, tüm turizm ve seyahat ürünleri ve bunların tüketimini içermektedir. Bu demektir ki sürdürülebilir turizmin gelişmesi, sosyo-kültürel ve çevresel tahribatın önlenmesi ya da bunların turistler tarafından memnuniyetlerini ve keyiflerini kaçırarak şekilde algılanmasını önleyecek bir etkinlik olmanın ötesinde bir etkinliktir.” The Ecotourism Society’nin yaptığı bir başka tanıma göre ise doğa turizmi, doğal alanlarda çevre korumaya öncelik veren ve yerel halkın gönencini sürdürülebilir kılmaya yönelik, sorumlu bir doğal alan seyahatidir [13].

Doğa turizmi konusunda çok sayıda tanımlama yapılmıştır. Ancak bu tanımların çoğunlukla dört ögeye sahip olduğu görülmektedir. Bunlar;

- Doğal çevre,
- Ekolojik ve kültürel sürdürülebilirlik,
- Eğitim,
- Yerel düzeydeki ekonomik faydalardır.

Doğa turizminin doğaya dayanan bir turizm çeşidi olduğu kabul edilmektedir. Ancak yerel kültür, sürdürülebilirlik, eğitim ve yerel ekonomik fayda ögelerine farklı yazarlar farklı ağırlıkta önem vermektedir. Bolton'un aktardığı gibi Karen Ziffer (1989) doğa turistini; değerbilirlik, katılımcılık ve duyarlılık ruhu içinde, doğal özelliklerini nispeten koruyan alanları ziyaret eden kişi olarak tanımlamaktadır. Doğa turisti, yaban hayatını ve doğal kaynakları kullanırken tüketici bir anlayışla yaklaşmamakla beraber, yöre insanlarının ekonomik gönencine ve alanın korunmasına; doğrudan faydalanmaya yönelik istihdam ve finans olanakları yaratılmasıyla da ziyaret edilen alana katkıda bulunur [14].

Akesen doğa turizmini, “bireylerin beğenisi bakımından doyurucu, ruhsal ve bedensel yenilenme amacını taşıyan, aynı zamanda bireyin sosyal, kültürel, ekonomik ve fizyolojik olanakları ile bağımlı serbest zaman kullanımlarını içeren eylem ya da eylemlerdir” şeklinde tanımlamaktadır [15].

Bunun yanında Donald Hawkins (1991), boş zamanları değerlendirmek için yapılan seyahatlerin % 20-25'inin doğa turizmi olarak tanımlanabileceğini belirtmektedir [14]. Ancak burada turizm etkinliğinin boş zaman değerlendirmekten çok, yoğun çalışma hayatının yarattığı verim düşüklüğünün giderilmesi yada verimliliğin artırılması yönünde yapılan etkinlikler dizisi olduğunu belirtmek gerekir.

Michelstein; doğa turizmini doğal kaynaklarda yapılan bazı tatil ve rekreasyon etkinlikleri olarak tanımlamıştır. Doğa turisti, çevreye duyarlı olarak doğal kaynaklarda turizm etkinliklerini yerine getirir. Doğa turisti, doğal kaynaklardan tüketici anlayışla yararlanmaz [16].

Özkan'a göre doğa turizmi; günümüz rekreasyonel turizm kaynaklarının, çevreye saygı ve duyarlılığın artması yoluyla, gelecek nesillere tahribatsız yada mümkün olabilen en az tahribatla aktarımını hedefleyen ölçülü, çevreye duyarlı ve saygılı bir turizm politikasıdır [17].

Bu tanımlar, doğa turizminin çevreye negatif yönde etkisi yoktur anlamını taşımaz. Ancak, diğer turizm etkinliklerinden daha az çevresel zarara neden olmaktadır. Doğa turizmi, genelde kitlesel karakterde olan günümüzdeki klasik turizm anlayışına alternatif bir turizm şeklidir.

Kırsal alanlarda ve orman kaynaklarında, sakin, planlı, yatırımcıları yerli, yerel halkla birlikte, yerel mimariyi koruyan turizm şekli yumuşak turizm adını alırken, hızlı gelişen, kısa dönemli, turisti yönlendiren, özel çıkarları gözeten, plansız, girişimcileri ve çalışanları yöreden olmayan kitlesel turizm ise sert turizm olarak adlandırılmaktadır.

Klasik turizm doğal çevreye en çok zararı olabilen ve ne yazık ki günümüzde ekonomik ve rahat olduğu için tercih edilen bir turizm şeklidir. Sert turizm ve yumuşak turizmin bazı özellikleri karşılaştırmalı olarak Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Sert Turizm ve Yumuşak Turizmin Bazı Özellikleri Açısından Karşılaştırılması [18]

Özellikler	Sert Turizm (Hard Tourism)	Yumuşak Turizm (Soft Tourism)
Genel	Hızlı gelişir. Maksimize eder. Çevreye saygısız, saldırgan, Kontrolsüz, Plansız, Ölçüsüz, Kısa dönem, Özel çıkarlar, Uzaktan kontrol, İstikrarsız, Fiyat bilinci, Nicelik, Geniş gruplar, Az zaman, Hızlı ulaşım, Sabit program,	Yavaş gelişir. Optimize eder Çevreye saygılı, ihtiyatlı, Kontrollü, Planlı, Ölçülü, Uzun dönem, Tüm çıkarlar, Yerel kontrol, İstikrarlı, Değer bilinci, Nitelik, Bireyler, aileler, arkadaşlar, Çok zaman, Uygun (ve de yavaş) ulaşım, Anında değişen kararlar,
Turist Açısından	Turist yönlendirilir, İthal yaşam biçimi, Anlama, Rahat ve pasif, Üstünlük duygusu, Hatıra eşyalar, Gürültülü, Plansız gelişme, Sadece yerel düzeyde planlama, Üstün peyzaj değeri olan yerlerde yoğun gelişme,	Turist karar verir, Yerel yaşam biçimi, Deneyim, Talep edici ve aktif, Aktif fikirli yaklaşım, Anılar, yeni bilgiler, Sakin, Önce plan, sonra gelişme, Yerel planların bölgesel koordinasyonu, Üstün peyzaj değeri olan yerler korunur,
Turizm Gelişme Stratejisi Açısından	Yeni yapılaşma ve yeni yatak kapasitesi, Girişimciler dışarıdan, Başlıca işlendirme yerli olmayan kişilere, Çiftçilik azalır, işgücü turizme kayar, Otomobil öncelikli trafik planlaması, Yoğun turizm sezonuna göre kapasite, Doğal ve tarihsel engeller uzaklaştırılır, Yüksek teknoloji ve mekanize turizm tesisleri, Kentsel mimari	Mevcut yapıların yeniden kullanımı, Sadece yerel girişimciler, Yerel potansiyele göre işlendirme, çiftçilik ekonomisi korunur ve geliştirilir, Toplu taşıma öncelikli trafik planlaması, Ortalama talebe göre kapasite, Doğal ve tarihsel engeller Korunur, Düşük teknoloji ve selektif mekanize gelişme, Yerel gelişme

Sert turizm ile yumuşak turizm, uygulandığı alanlara farklı boyutlarda etki etmektedir. Turizm kitle turizmine ne kadar dönüşürse yöresel kültüre olumsuz etkileri ve her turistin yerli toplumla ilişkilerinin bu bağlamda zayıf olduğu sosyal açıdan önem taşır. Alternatif turizm biçimi olan yumuşak turizm doğaya karşı yumuşak, ekonomik yönden verimli, sosyal yönden sorumlu, ekolojik yönden olumsuzlukları önleyici bir turizm biçimidir. Yumuşak turizmde bir yandan yerel örf ve adetlere saygı, diğer yönden çevre ve doğa korumaya özen gösterilmelidir.

Çevre ve doğa korumaya özen gösterme;

- Her turizm yatırımında, çevresel etki değerlendirmesinin yapılması,
- Kirleten öder ilkesinin uygulanması,
- Turizmin geliştirilmesinde ortak kavramlar oluşturulması,
- Rekreatyonel alt yapının artırılması,
- Güneş, rüzgar ve su enerjisinin tercih edilmesi,
- Çevre bilincinin uyarılması,
- Onarma yerine korumanın tercih edilmesi ilkelerini kapsamaktadır [19].

Sosyal yönden sorumlu olma ise,

- Önceliklerin halka verilmesi,
- Alınacak kararlara yerel halkın katılımının sağlanması,
- Sosyal ve kültürel değerlerin korunması ve geliştirilmesi şeklindedir [19].

Bu açıklamalar ışığında turizmin çeşitlenmesi ve yoğunluğunun farklı alanlara dağıtılarak, ekolojik riziko analizleri ve turizm planlamasının birlikte yürütülmesi gerekir. Doğa turizmi ilkelerine dayalı bir turizm, kullanım alanlarında, kıyılarda ve yapılanma düzeyinde, etkinliği yılın tüm aylarına yayarak, ekosistemlerin taşıma kapasitelerini yükselteceğinden ekolojik olumsuzlukları önleyecek niteliktedir.

Doğa turizmi yüzünü doğaya dönmüş bir turizm etkinliğidir. Yayla turizmi, dağ turizmi, doğa gezileri turizmi, kuş gözleme turizmi, macera turizmi, doğa sporları turizmi, yaban hayatı izleme turizmi gibi doğa turizmi etkinliklerinin çeşitliliği hem çevresel taşıma kapasitesini yükselten, hem de mevsimsel yoğunlaşmaları azaltan özelliktedir.

Taşıma kapasitesi; genel olarak planlamalarda ve kaynak işletmeciliğinde kullanılmaktadır ve bir alanın, üzerinde yaşatıp barındırabileceği tüm canlılar ile kendisine yönelik kullanma talebini karşılayabilme yeteneğidir. [20]

Taşıma kapasitesini belirleyen faktörler;

- **Turizmin özellikleri:** Turizmin zaman içindeki yoğunluk dağılımı, turistin amacı ve turiste sunulan olanaklar taşıma kapasitesinde rol oynar.
- **Çevrenin direnme ve kendini yenileme gücü:** Çevrenin direnme gücünün zayıf olduğu özel bölgelerde taşıma kapasitesi küçüktür.
- **Turizm ekonomisinde zaman boyutu:** Yatırım maliyeti düşük, işletme gideri yüksek ve negatif dışsallıkları yaygın olan projelerin seçimine yol açan yanlış politika ve uygulamalar turizm ekonomisinde, zaman perspektifini kısaltarak taşıma kapasitesinin daralmasına neden olmaktadır. Taşıma kapasitesi; “bir bölgenin, çevresel kalitesini bozmadan ve ziyaretçilerin beklentilerine cevap verebilecek ölçüde turizm faaliyetlerini karşılayabilecek fiziksel, biyolojik, sosyal ve psikolojik kapasite”yi içermektedir. Yerel halkın sosyal ve psikolojik boyutunu da katan bu açıklama ekolojik boyutlu ve doğa turizmi içeriklidir.

Özetle bir etkinliğin doğa turizmi etkinliği olması için gereken nitelikler şunlardır; [21]

- Çevre ahlakının geliştirilmesine katkı sağlar ve katılımcıların beklenen davranış biçimlerini geliştirir.
- Kullanılan orman ve diğer doğal kaynaklar tahrip edilmez. Bir başka deyişle doğal çevrenin tüketici erozyonuna maruz kalmasına izin verilmez.
- Doğa turizmi insan ile ilgili değil, çevre ile ilgilidir. Doğa turisti kendi çıkarları veya gereksinimleri için doğal kaynakların değişmesini veya değiştirilmesini beklemeden, olduğu gibi kabul eder.
- Doğa turizmi dışsaldan çok içsel (öz) değerlere önem verir. Sağlanan hizmetler öz değerlerle karşılaşmayı kolaylaştırabilir ancak hiçbir şekilde öz değeri çekici bir hale getirmez ve onun değerinin düşmesine izin vermez.
- Doğa turizmi etkinlikleri, uygulandığı doğal kaynaklara yararlı olmak zorundadır. Doğa turizmi etkinlikleri sonucunda doğal kaynakların sürdürülebilirliği ve ekolojik bütünlüğüne katkı sağlayan bir net fayda elde etmiş olmalıdır.
- Doğa turizmi, doğal kaynaklar ve kültürel öğelerle temas olanağı sağlamalıdır.
- Doğa turizmi etkinlikleri ile yerel toplum içiçedir. Yerel halk turizm etkinliklerinin getirilerinden yararlanırken yöre kaynaklarını daha gerçekçi bir biçimde değerlendirir.
- Doğa turizminin neden olduğu memnuniyet eğitim ya da değerlilikle ölçülür.

- Doğa turizmi etkinlikleri, uygulanmaya başlanmadan önce önemli ölçüde hazırlık gerektirir ve hem öncülerin (kaynağın yöneticisi, acentalar, ulaşım vb.) hem de katılımcıların derinlemesine bilgili olmasını gerektirir.

Doğa turizmi günümüzde her kıta üzerinde ve uygulanabilir her şekil içinde güçlü olarak teşvik edilmektedir. Giderek daha uzak yerlerde bulunan ziyaret yerlerine talep oluşmaktadır. Ayrıca tek fiyatlı, gruplar halinde yapılan ve önceden planlanmış tatiller olan paket turlara alternatif olarak daha hareketli, aktif, katılımcı ve bireysel olan tatillere yönelim bulunmaktadır. Doğa turizmi etkinliklerinin bir alanda gelişimi, alana ilk olarak giden seyahat yazarları ve biyologların öncülüğünde başlar. Bu birinci aşama olmaktadır. Bunları, macera seven, doğa ile iç içe olmayı isteyen doğa turistleri takip etmektedir. Fakat bir süre sonra alanda, konforlu tesisler inşa edilmeye başlamakta ve ikinci aşama, az sayıdaki zengin insanın özel tatilleri için geleceği aşama olmaktadır. Üçüncü aşama, orta gelirli insanların ihtiyaçlarını karşılayan gelişme dönemi olarak düşünülebilir. Sonuçta bir ziyaret yerinin kitle turizmi için bir potansiyele sahip olmasıyla paket turlar başlayacaktır. Böylece ziyaret yeri paket turların kapsamına girecek ve dördüncü aşamaya ulaşılmış olacaktır. Yine bu aşamada, uzak yerlerde yaşanmamış maceralar arayan bireyler de, artık başka yerlere gitmeye başlayacaktır. Bu süreç tüm bölgeler veya tekil alanlar kapsamında meydana gelebilir [14].

Doğa turizminde yer alan ilgili gruplar Durst (1994) tarafından aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır [14]. Bu sınıflandırmanın içerisinde;

- Turistler (farklı arzu ve beklentileri olan kişilerdir),
- Yerel arazi sahipleri ve arazi kullananlar (alandan kazanç sağlaması ve kaybetmesi mümkün olan kişilerdir),
- Hükümet kurumları. Bu kapsamda;
 - Turizm kurumları (çoğunlukla küçük ölçeklidirler ve sermayeleri yetersizdir),
 - Doğal kaynak yönetim kurumları (bunların da çoğunlukla sermaye ve personeli yetersizdir),
 - Altyapıdan sorumlu kurumları (karayolları, elektrik, su ve kanalizasyon gibi büyük ölçekli kamu hizmetlerini yerine getirirler),
 - Planlama ve finans yetkilileri (ulusal düzeydeki faydalarla ilgilenirler) bulunmaktadır.
- Tur operatörleri (doğrudan doğa turizmini yönlendirici bir etkiye sahiptirler ve yerel halkla karşılıklı etkileşim içindedirler),
- Yatırımcılar ve imtiyaz sahipleri (bunların içinde kulübeler, taşıma hizmetleri, esnaf, lokantalar vb. alanlarda faaliyet gösteren özel yatırımcılar en büyük

etkiye sahip olabilirler. Fakat bunların faaliyetlerinin hükümetler ve yerel halklar tarafından denetim altına alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır),

- Sivil toplum örgütleri (çevre koruma örgütleri, bilim ve eğitim örgütleri ile doğa turizmi teşkilatları da dahil olmak üzere, çoğu uluslararası olan sivil toplum örgütleri doğa turizmi konusunda aktif olarak çalışmaktadır),
- Gelmeye yardımcı acentalar ve bağış yapanlar (bunlar çoğunlukla sivil toplum örgütlerinin etkisi altındadırlar ve özellikle planlama, eğitim ve sermaye konularıyla ilgilenirler) bulunmaktadır.

3.2.1. Dünyada Doğa Turizminin Gelişimi

Binlerce yıldan beri süregelen insanın kültürel evrimi, kaçınılmaz bir biçimde, teknoloji ve sanayi devrimini üretmiştir. Bu evrim süreci eş zamanlı olarak, 19. yüzyılın ortalarında, çevre sorunlarıyla birlikte turizm olgusunun doğumuna ortam hazırlamıştır. Gerek çevre sorunları ve gerekse turizm, sanayi toplumunun ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Rachel Carsaon'un 1962 yılında yayınlanan "Slient Spring" (Sessiz Pınar) adlı eseri, yaygın olarak çevre sorunlarının kamuoyu ilgisini çekmeye başlamasının doğum tarihi olarak kabul edilmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında, 1950 ve 1960'lı yıllar turizmin, kelimenin tam anlamıyla "kalkışa geçtiği" yılları belirlemiştir. Gelişmiş ülkelerden kalkan uçaklar, giderek artan sayılarda, kırsal kökenli sanayi sektörü çalışanlarını, Akdeniz'in özellikle İspanya, İtalya, Fransa, Yunanistan vb. gibi ülkelerinin güneşli kıyılarına inşa edilmiş kent görünümüne turistik tesislerine taşımışlardır. Bu ülkelerin Akdeniz Kıyıları, taşıma kapasitelerinin çok üzerinde, turistik tesisler ve insanlarca istila edilerek, insan merkezli değişimlere uğramışlardır [21].

1970'li yıllar "Dünya" ve "İnsan" kavramlarında köklü değişimlerin tartışılmaya başladığı yıllar olmuştur. Artık küçük ve kolaylıkla kırılıp bozulabilir ve kaynakları sınırlı bir dünyada yaşamakta olduğunu kavrayan insanoğlu, dünyanın hakimi (dominant türü) değil, birbirine bağımlı sayısız bileşenlerinden sadece bir tanesi olduğunu kabul etmiştir. Bu köklü değişim, turist ve buna bağlı olarak turizmde de, köklü yapısal değişimlere neden olmuştur. Bu bağlamda, kentleşme sürecini tamamlayan gelişmiş ülkelerde, sanayi sektöründen hizmet sektörüne hızlı bir nüfus akışı gerçekleşirken, çoğu kent kaynaklı çevre sorunları, bir tepki olarak çevre duyarlılığı ve koruma bilincinin gelişmesine yol açmıştır [21].

Kalabalık kentlerde, hava ve gürültü kirliliği, betonlaşma, vb. gibi yoğun çevre sorunları ile birlikte yaşamak durumunda olan ve hizmet sektöründe çalışan günümüz turistin yaşadığı ve çalıştığı mekanlardaki nitelik değişimi, ister istemez turizm talebine yansımış ve yeni arayışları gündeme getirmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Birinci Kuşak Turizm (BKT) olarak da adlandırılabilir, deniz ve güneş merkezli, beden dinlendirmeye yönelik, kent ekosistemine öykünen ve kalabalık gözde turizm merkezleri çekiciliklerini kaybederken, 1970 sonrasında, İkinci Kuşak Turizm (İKT) olarak da tanımlanabilecek, Doğu Asya/Pasifik gibi, doğal dokuları bozulmamış, görel olarak تنها ve egzotik ülkelerin yıldızları parlamaya başlamıştır. Örneğin

1980'li yılların sonlarına doğru uluslararası turizmde kent ağırlıklı Avrupa Ülkeleri'nin payı % 62 iken günümüzde % 53 seviyesine gerilemiş, Asya/Pasifik için bu oran % 14.7 den % 21,9'a yükselmiştir. Ekonomik ve kültürel tüketimi daha yüksek turistlerin eğiliminin bir işareti olarak değerlendirilebilecek turizm geliri oranındaki artış (% 19,5'den % 30,5'e) turist sayısındaki artışa oranla çok daha dikkat çekicidir. Doğa tabanlı turizmde 1980'li yıllarla birlikte, müşteri sayısında yıllık % 20'nin üzerindeki artışlarla, dikkat çekici bir gelişme gözlenmeye başlamış ve 1983 yılında ortaya atılan doğa turizmi kavramı, 1990'lı yıllardan itibaren turizm ekonomisinin hızla büyüyen sektörü haline gelmiştir. İç turizm de dahil doğa turizmi etkinliklerinin yarattığı küresel gelir tahmini olarak 1.2 trilyon \$ seviyesine ulaşmış bulunmaktadır [21].

Büyümenin yanında turizm giderek özel ilgi alanlarına doğru kayarak uzmanlaşmaktadır. Amerika Seyahat Acentaları Örgütü'nün (ASTA) 1992 yılında yayınladığı bir listede, toplam 236 turistik etkinlik tanımlanmıştır. Turistlerin talepleri artan oranlarda doğal ortamlara ve insan eliyle daha az değişime uğratılmış bölgelere yönelmektedir. Çevre duyarlılığı yüksek Alman Turistler'in % 90'a yaklaşan bölümü, çevre değerlerine duyarlı olmayan ülkeleri tatil listelerinden çıkarmaktadır. Gelişmiş ülkelerin endüstri sonrası kentsel ağırlıklı peyzajlarına olan ilgi giderek azalırken, milli parklar gibi korunan alanları ziyaret edenlerin sayısında dikkat çekici artışlar izlenmektedir. Turizm hareketlerinin bölgeler arasındaki dağılımında yeni dengeler oluşmaktadır (Tablo 4) [21].

Tablo 4. Uluslararası Turist Girişleri [21]

	1993		% Değişim (1993/1992)	
	Giriş (Milyon)	Gelir (Milyon\$)	Giriş	Gelir
Dünya	500	324.080	+3.8	+9.3
Afrika	17.9	6.364	+2.0	+8.7
Amerika	106.5	95.545	+5.6	+14.3
Doğu Asya&Pasifik	68.5	52.587	+11.8	+15.2
Avrupa	296.5	162.573	+2.1	+5.7
Orta Doğu	7.2	4.996	-8.4	-7.4
Güney Asya	3.4	2.015	-1.4	-2.9

1970'li yıllarla birlikte değişime uğrayan bir başka önemli konu da kıyı kavramı ile ilgilidir. Deniz, plaj ve güneş tabanlı turizm popülerite ve önemini korurken, bedensel dinlenmeye yönelik, plajda güneşlenmekle sınırlı pasif deniz tatilinin modası hızla geçmektedir. Plaj ve deniz kavramı sörf, dalma, balık avcılığı gibi etkinliklerle kıyidan açıklıklara doğru ilerlerken, ters yönde dağcılık, doğa yürüyüşleri, kuş ve bitki gözlemciliği, yaban hayatı, dağ bisikleti, safari, yerel kültürlerle tanışma gibi etkinliklerle genişlemektedir. Turizm, hapis olmuş gibi görüldüğü dar bir kıyı hattından, kıyının her iki yönünü de içerecek biçimde, geniş bir satıha yayılmıştır. Hattan satıha geçiş, yükün daha geniş alana dağıtılması anlamında, taşıma kapasitelerinin artırılması ve kalabalıklık oranlarının düşürülmesi anlamlarını da içermektedir. Turizmin geniş ve doğal satıhlara yayılmak zorunda kalışı, artık yorulan

bedenlerin değil, yorulan beyinlerin dinlenebilme taleplerinin bir dayatması olarak açıklanabilir.

Pasif turizmin yerini aktif turizm alırken gelişmiş ülkelerde egzotik kültürlerle tanışma eğilimleri, televizyon belgesellerinin de itici gücüyle, yoğunlaşmaktadır.

3.2.2. Türkiye’de Doğa Turizminin Gelişimi

Dünya, insan ve turizm konusunda böylesine köklü değişimlerin yaşandığı yıllarda Türkiye turizmi henüz kendi “turizm patlamasını” yaşamamış olan ve kıyılarını turizmin hizmetine sokarken bu değişimleri değerlendirme şansına sahip bulunan bir ülke konumundadır. 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu’nun yürürlüğe girdiği ve turizm yatırımlarının hız kazanmaya başladığı 1982 yılında Türkiye kıyıları, henüz yıldız zengini turistik tesisler ve estetikten yoksun ikinci konutlarla tanışmamış ve yoğun turist gönderen ülkelere yakın ve Akdeniz çevresinde alternatifi kalmamış ıssız kıyılar, bakir alanlar durumundadır. Bu özellikler 1970 sonrasında çevresel konulara duyarlı, ekonomik ve kültürel tüketimi yüksek İKT’nin talebini olduğu kadar, 1980’li yıllarda gelişmeye başlayan doğa turizmi beklentilerini de tümüyle karşılayabilecek durumdadır.

Türk Turizminin 1980’li yıllardan itibaren gelişimi 3 aşamada ele alınabilir. Bu aşamalar aşağıda verilmiştir; [22]

- **Turizmin Başlangıç ve Öneminin Anlaşıldığı Dönem (1984 öncesi):** Bu dönemde, turizmin gelişmesi için gerekli idari ve yasal düzenlemeler yapılmış, kurumlar oluşturulmuş, temel kadrolar yetişmiş, fiziki planlar yapılmış, alt yapılar hazırlanmaya başlanmıştır. Turizmi Teşvik Kanunu da bu dönemde yürürlüğe girmiştir.
- **Turizm Gelişmesi Dönemi (1985-1989):** Bu dönemde turizm amaçları doğrultusunda kullanılabilecek arazi fiyatları düşük, inşaat ve işçilik maliyetleri ucuzdur. Ayrıca turizm sektörünü teşvik edici ekonomik politikalar uygulanmış, kredi kaynakları yaratılarak, yatırımcılara kamu arazileri tahsis edilmiştir.

Turizm alan ve merkezlerinde yeni alt yapılar yapılmış, bozulmamış doğal ve kültürel değerler birçok yöreyi turizm pazarında cazip hale getirmiştir. Yabancı sermaye yatırımları turizm sektörüne ilgi duymaya başlamıştır. Ayrıca turizm yatırımları; inşaat, gıda, tekstil gibi sektörlerle ivme kazandırmış, planlama, mimarlık ve mühendislik alanlarında da yeni iş imkanları yaratılmıştır.

- **Sorunların Çıktığı Dönem (1990-1995):** Bu dönemde turistik potansiyeli yüksek yörelerde arazi fiyatları ve inşaat maliyetleri yükselmiştir. Belirli yörelere, özellikle kıyılara olan yığılmalar, mevcut alt yapı sistemlerinin hizmet veremez duruma gelmesine neden olmuştur. Yatırımların kredi faizlerini ödeme zamanı gelmiş ve teşvik ödemelerinde nakit darlığı başlamıştır. Kıyı alanlarında kent görünümlü turizm merkezleri oluşturulmuş ve doğaya dayalı turizm etkinlikleri geliştirilmemiştir. Türkiye’de turizmin gelişmeye

başlamasının ardındaki itici güç, dünyada 1970’li yıllardan itibaren doğal dokuları bozulmamış alanlara doğru yönelen talep değişimi olmasına rağmen Türkiye de dahil, turist kabul etmeye başlayan ülkeler, talebin gelişim potansiyelini kavrayabilmişler, ancak talebin içeriği ve niteliği konusunda ilgilenme gereğini duymamışlardır [23].

Yani Dünyada turizm etkinliklerinin kıyıda, korunan alanlara doğru alansal değişimi, Türkiye’de yeterince değerlendirilememiş ve Türkiye’nin pazarlama stratejileri “bölge” pazarlama yaklaşımından, “ürün” pazarlama yaklaşımına geçmede hızlı olamamıştır.

Talebin bu şekilde değişimi ile ilgili olarak Doğu Karadeniz Bölgesi’nde yapılan bir araştırmada, yabancı turistlerin bölgenin doğal ve kültürel çevresine olan değerlendirmeleri, doğa turizminin gelişimi yönünde olmuştur. Bölgeye gelen turistlerin doğa ve çevre korumaya çok duyarlı oldukları ve özellikle “doğanın güzelliği”ne ilgi gösterdikleri ortaya çıkmıştır [18].

Araştırma 1977 yılında Trabzon kent ve kırsal çevresinde yapılmıştır. Turistlerin doğal ve kültürel özellikleri algılamalarını karşılaştırmalı olarak değerlendirebilmek amacıyla, çalışma aynı yerlerde 1989 yılında tekrar edilmiştir. 1977 yılında 15 ülkeden, 1989 yılında ise 23 ülkeden 300 yabancı turist katıldığı anket çalışması yapılmıştır. Her iki çalışmaya da katılan turistlerin çoğunlukla Fransa, Almanya ve İngiltere’den olduğu ortaya çıkmıştır. Bölgenin doğal kaynaklarını, ülkelerinden farklı gören turistleri en çok etkileyen faktörlerin başında “doğanın bozulmamış olması” gelmektedir (Tablo 5). Ayrıca her iki ankette de “farklı bitki örtüsü” ikinci sırayı almaktadır [18].

Tablo 5. Turistlerin Bölge Doğal Kaynaklarını Farklı Görmelerini Etkileyen Faktörlerin Dağılışı [18]

Etken Olan Faktörler	Deneklerin Dağılımı (%)		Farklılık (%)
	1977	1989	
Doğası bozulmamış	23	18	5
Farklı bitki örtüsü	19	17	2
Deniz kıyıları çok güzel	12	13	1
Ormanları çok	10	12	2
Çok engebeli	12	8	4
Akarsuları çok	9	9	0
Devamlı yeşil	5	9	4
Doğası bozulmuş	4	4	0
Ormanları az	2	4	2
Akarsuları az	2	2	0
Diğer nedenler	2	4	2
Toplam	100	100	

Tablo 6’da turistlerin bölgede en çok sevdikleri ve ilginç buldukları özelliklerin başında “doğanın güzelliği” nin geldiği görülmektedir. Bu araştırma sonuçları, Türkiye turizmindeki talebin değişim yönünün doğal alanlar olduğunu göstermektedir.

Tablo 6. Turistlerin Bölgede En Çok Sevdikleri ve İlginç Buldukları Özelliklerin Dağılışı [18]

En Çok Sevilen Özellikler	Deneklerin Dağılımı (%)		Farklılık (%)
	1977	1989	
Doğanın güzelliği	30	28	2
Halkın konuk severliği	25	28	3
Tarihsel yerlerin çokluğu	18	21	3
Halkın yaşam biçimi	16	11	5
Alışverişte ucuzluk	7	10	3
Fikri yok	2	1	1
Diğer özellikler	2	1	1
Toplam	100	100	

3.2.3. Türkiye’nin Turist Profili ve Doğa Turizmi

Turizm Bakanlığı ve DİE’nin istatistik verilerine göre turistlerin Türkiye’ye geliş nedenlerinin başında “tatil yapma” gelmektedir [24]. Diğer geliş nedenleri ve yıllar itibariyle yüzde değerleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Turistlerin Türkiye’ye Geliş Nedenleri [24]

	Toplam Turist Sayısı %			
	1998	1997	1996	1993
Tatil	49.79	56.12	50.0	60.0
Kültür	9.86	10.45	13.0	9.0
Toplantı/konferans	2.17	1.49	1.50	1.0
İş İlişkileri	8.90	5.51	10.0	6.0
Alışveriş	5.73	5.94	4.4	11.0
Sağlık-Kaplıcalar	0.55	*	*	*
Din	0.25	*	*	*
Sportif İlişkiler	1.03	*	*	*
Ticaret	6.10	6.7	4.8	3.5
Yakın Ziyaret	5.91	6.28	4.5	4.0
Eğitim-Öğretim	1.06	*	*	*
Kamu Hizmeti	0.40	*	*	*
Transit	0.71	*	*	*
Çalışma	4.81	3.91	4.3	2
Diğer	2.74	*	*	*

* Veri yok

Turistler tarafından Türkiye'nin seçiminde etkili olan faktörlerin başında fiyat gelmektedir. Tatil olanaklarının diğer ülkelerden daha ucuz olması nedeniyle tercih edilmekte, ucuz fiyatın yanında Türk Halkını tanıma ve Türkiye merakı da seçimde etkili olan faktörlerin başında gelmektedir (Tablo 8).

Tablo 8. Türkiye'nin Seçiminde Etkili Olan Faktörler [24]

	%
Fiyat	25
Türk Halkını Tanıma	20
Kültürel Etkinlikler	15
Türkiye Merakı	19
Ucuz Alışveriş	15
İş Olanakları	6
Kaliteli Ürünler	3
Türkiye Mutfağı	2

Konaklama tesislerinde konaklayan turistlerin % 24.7'sini Alman Turistler, % 12.5'ini ise Fransız Turistler oluşturmaktadır. Tesislerde geceleme oranlarında da ilk sırayı Alman Turistler, ikinci sırayı Fransız Turistler almaktadır (Tablo 9).

Tablo 9. Konaklama Tesislerinde En Çok Konaklayanlar (1998) [24]

Ülkeler	Konaklama %	Ülkeler	Geceleme %
Almanya	24.7	Almanya	33.8
Fransa	12.5	Fransa	10.5
BDT	7.1	BDT	8.4
ABD	7.7	İngiltere	5.9
Japonya	6.6	Avusturya	4.2

Türkiye'ye gelen turistlerin gelir düzeyleri incelendiğinde 1001-2500 \$ arası aylık gelire sahip olan turistlerin en yüksek yüzde ile ilk sırayı aldığı görülmektedir (% 27.8). İkinci sırada 2500 \$ ve üzeri gelir grubu yer almaktadır. Türkiye'ye gelen turistlerin % 12.8'lik bölümü ise 250 \$ ve daha alt gelire sahip kesimdir (Tablo 10).

Tablo 10. Türkiye'ye Gelenlerin Gelir Düzeyleri [24]

Gelir Düzeyleri \$	%
250 altı	12.8
251-500	13.0
501-1000	16.5
1001-2500	27.8
2500 üzeri	25.3

Yukarıda belirtilen Türkiye turist profilinin eksik yanları bulunmaktadır. Örneğin geliş nedenlerinin ilk sırasında belirtilen tatil yapma seçeneği, tatilin biçimini belirtmemektedir. Yani turistler, kıyı şeridini mi tercih ediyorlar? orman kaynaklarını mı tercih ediyorlar? Her ikisini mi tercih ediyorlar? sorularının cevabını Türkiye turist profili verememektedir. Yine belirtilen istatistiklerde yer alan Türk Halkı'nı tanıma ve Türkiye merakının hangi şekillerde olduğu belirtilmemiştir.

Türkiye turist profili, turistlerin tercihini ve turizm kuruluşlarını bilgilendirici düzeyde değildir. Türkiye turist profilinin ayrıntılı bir şekilde sadece tek bir başlık altında değil, kıyı turizmi, doğa turizmi, av turizmi ve diğer turizm etkinliklerini içine alarak kapsamlı bir şekilde oluşturulması gerekmektedir. Bunun yanında bu bilgilerin elde edilmesi için turistlere ya ülkeye giriş yaptıkları anda ya da turizm merkezlerinde bilgi formları dağıtılmalıdır. Turizm Bakanlığı'nın web sayfaları incelendiğinde doğa turizmi kapsamında yer verilen alt başlıklar yayla turizmi ve mağara turizmidir. Diğer doğa turizmi etkinlikleri, doğa turizmi kapsamında görünmemektedir.

3.2.4. Türkiye'de Doğa Turizmi Kaynakları

Doğa turizmi etkinlikleri, orman kaynaklarında genelde korunan alanlarda gerçekleştirilmektedir. Orman kaynaklarının korunan alan kategorilerinden herhangi birine dahil edilmesinin belirlenmesi ve seçilmesi sürecinde bazı faktörler dikkate alınmaktadır. Örneğin, Afrika Kıtası tropikal olması nedeniyle sıcak iklime sahiptir. Kıtadaki korunan alanlar genelde komşu ülkelerde az bulunan, arkasında muhteşem manzara ile birlikte kolaylıkla fotoğrafı çekilebilen, büyük sürüler halinde çok çeşitli hayvan türlerini sunarlar [25].

Ülkemizde turizm açısından önemli olan korunan alanlar; milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, orman içi dinlenme yerleridir. Bu alanların sayıları ve alan büyüklükleri Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11 Türkiye'de Bulunan Bazı Korunan Alanlar [26]

Arazi Kullanım Şekli	Sayı	Alan (ha)
Milli Parklar	33	695.104
Tabiat Parkları	12	24978
Tabiatı Koruma Alanları	35	77.619
Tabiat Anıtları	54	74
Orman İçi Dinlenme Yerleri	428	15946

3.2.4.1. Milli Parklar

Dünyada milli park çalışmaları ABD'nde 1872 yılında Yellowstone Yöresi'nin kongre kararıyla milli park olarak ayrılmasıyla başlamaktadır. Daha sonra Afrika, Asya

ve Avustralya Kıtalarındaki ülkelerde yayılım gösteren milli park çalışmaları, 1960'lardan bu yana Avrupa ülkelerinde de yoğunluk kazanmıştır [27].

Türkiye’de milli park kavramının yasal tanımı ilk kez 1983 yılında yürürlüğe giren 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu’nda yer almıştır.

Söz konusu kanunun 2. maddesi (a) bendinde Mili Park; “Bilimsel ve estetik bakımdan, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarıdır” şeklinde tanımlanmıştır [28].

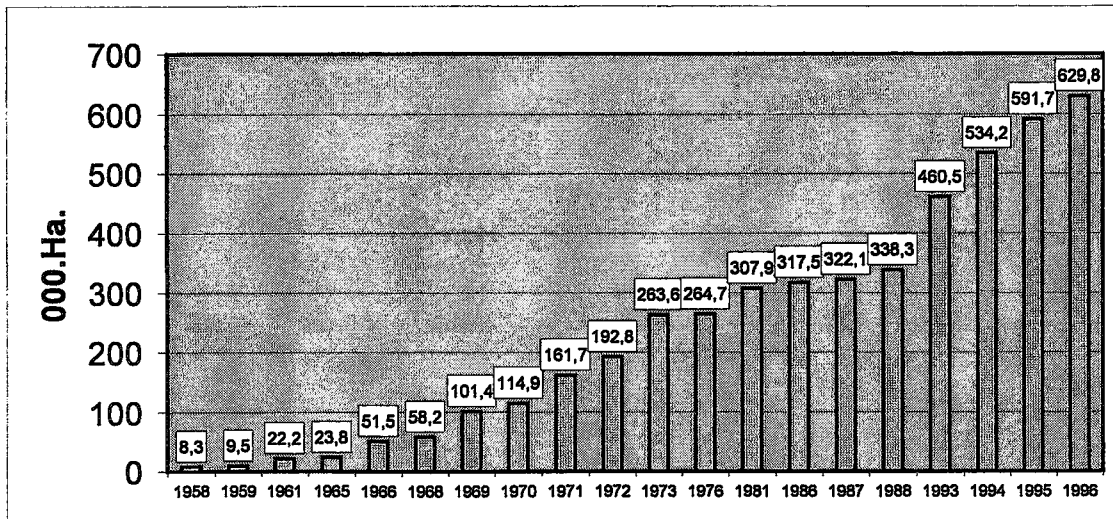
2873 sayılı Milli Parklar Kanunu’nun yürürlüğe girmesinden sonra hazırlanan ve uygulanan “Milli Parklar Yönetmeliği” ve “Milli Parklar Fon Yönetmeliği” bu alandaki çalışmaların hukuki dayanaklarını oluşturmaktadır.

Belirtilen mevzuatın dışında; 6831 sayılı Orman Kanunu, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, 6785 sayılı İmar Kanunu, 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu Türkiye’deki milli park çalışmalarıyla ilgili hükümler taşımaktadır [29].

Türkiye’de milli park çalışmaları 1956 yılında başlamıştır. 1958 yılında Yozgat Çamlığı Milli Parkı’nın ayrılması ile ilk milli park örneği gerçekleştirilmiştir.

Halen Türkiye’de toplam 695.104 ha alanı kaplayan 33 milli park bulunmaktadır. Milli Parkların bulundukları iller, tefrik tarihleri ve alanları araştırmanın ekler bölümünde yer alan Ek Tablo 1’de verilmiştir.

Şekil 2’de “Türkiye’de Milli Parkların Gelişimi” verilmiştir. Bu şekilde özellikle 1980’li yılların sonundan itibaren milli parkların hızlı bir gelişme gösterdiği görülmektedir.

Şekil 2. Türkiye’de Milli Parkların Gelişimi [26]

3.2.4.2. Tabiat Parkları

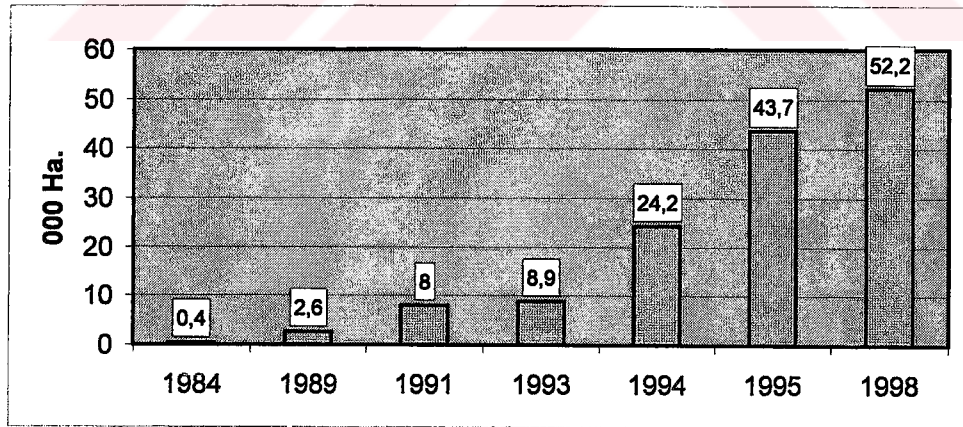
Tabiat parklarında, kaynak değerlerinin sürekliliğinin sağlanması ve ziyaretçilerin kontrollü kullanımı esastır.

Tabiat parkları, genelde üstün görsel zenginliğe ve yaban yaşamı özelliklerine sahip olan doğa parçalarıdır. Tabiat parklarını, milli parklardan ayıran en önemli noktalar; denetimli rekreasyonel kullanımlara açık olmaları ve yapılarındaki doğal zenginlik ve güzelliklerinin uluslararası düzeyde olmamalarıdır [29].

Yasal dayanağını 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu ile 6831 sayılı Orman Kanununun 25. maddesinin oluşturduğu Tabiat Parkı 2873 sayılı yasanın 2. maddesi (b) bendinde “Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarıdır” şeklinde tanımlanmıştır [28].

Türkiye’de toplam 24.978 ha alana sahip 12 adet tabiat parkı bulunmaktadır (Tablo 11). Tabiat Parkların bulundukları iller, tefrik tarihleri ve alanları araştırmanın ekler bölümünde Ek Tablo 2’de verilmiştir.

Türkiye’de “Tabiat Parklarının Gelişimi” Şekil 3’de verilmiştir. Bu şekilde özellikle 1993 yılından itibaren tabiat parklarının gelişiminin hız kazandığı görülmektedir.

Şekil 3 Türkiye’de Tabiat Parklarının Gelişimi [26]

3.2.4.3. Tabiat Anıtları

Uluslararası sözleşmeler ve belirlenen kriterler çerçevesinde, ülkelerin doğayı koruma sistemleri içinde yer alan bir başka unsur, tabiat anıtlarıdır [29].

Türkiye’de 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu’nun 2. maddesi (c) bendinde tabiat anıtı; “Tabiat ve Tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarıdır” şeklinde tanımlanmıştır [28].

Türkiye’de tabiat anıtlarına ilişkin ayrılma ve uygulama çalışmaları, yürürlükteki 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, Milli Parklar Yönetmeliği ve IUCN’in belirlediği ölçeklere göre yürütülmektedir [29].

İlk olarak 1988 Düzce-Samandere’de gerçekleştirilen tabiat anıtlarının bugün sayısı 54’e, toplam alanı 74 ha’ya ulaşmıştır (Tablo 11).

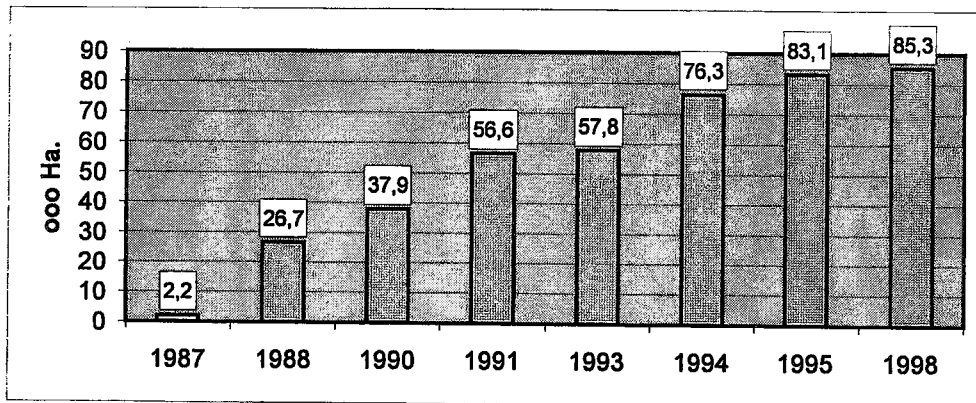
3.2.4.4. Tabiatı Koruma Alanları

Doğal kaynaklarımızın yapısında yer alan ender ve tehlikeyle karşı karşıya bulunan bitki ve hayvan türlerinin, habitat ve ekosistemlerin korunması, bilim ve eğitim için bozulmamış doğal ortamların oluşturulması, ormancılık etkinlikleri içinde yer alan önemli hizmet üretim örnekleridir [29].

Tabiatı koruma alanları 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu’nun (d) bendinde “Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup, sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarıdır” şeklinde tanımlanmıştır [28].

77.619 ha toplam alana sahip tabiatı koruma alanlarının sayısı 35’dir (Tablo 11). Tabiatı Koruma Alanları’nın bulunduğu iller, tefrik tarihleri ve alanları araştırmanın ekler bölümünde Ek Tablo 3’de verilmiştir.

Tabiatı Koruma Alanlarının 1987 yılından itibaren gelişimi Şekil 4’te verilmiştir.

Şekil 4 Türkiye’de Tabiatı Koruma Alanlarının Gelişimi [26]

3.2.4.5. Orman İçi Dinlenme Yerleri

Kentlerin gürültülü, kirli ve sıkıcı havası ile çalışma hayatının getirdiği monoton ve yorucu ortamdan uzaklaşıp, tabiat güzellikleri içerisinde eğlenerek ve dinlenerek kendini yenileme ihtiyacı, günümüz insanının daha sağlıklı ve daha verimli olabilmesi için vazgeçilmez bir hale gelmiştir.

Toplumun rekreasyon kullanım talebini doğrudan karşılayan, rekreasyonel hizmet üreten orman içi dinlenme yerleri, orman kaynaklarının aşırı kullanım baskısından korunması, açık hava rekreasyonunda arz-talep dengesinin kurulması ve denetiminin sağlanabilmesi amacıyla kullanıma açılmaktadır [29].

Orman içi dinlenme yerlerine ilişkin uygulamaların yasal dayanaklarını, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 25. maddesi, Milli Parklar Yönetmeliği, Devlet Orman İşletmesi ve Döner Sermaye Yönetmeliği'nin 1. ve 5. maddeleri ile Ek 5. maddenin uygulanmasına ilişkin yönetmelik oluşturmaktadır [29].

Orman rejimi altındaki alanlarda, 1956 yılından günümüze değin toplam 15946 ha alanda, 428 orman içi dinlenme yeri tesis edilmiştir (Tablo 11).

3.3. Av Turizminin Tanımı ve Av Turizmi İle İlgili Kuruluşlar

Bugün dünyada turizm etkinlikleri arasında başlı başına bir ilgi kaynağı olan av turizmi kültür turizminin bir dalıdır. Yani belli bir düşüncenin eseridir. Toplumların sergilediği av turizmi, kendi kültürlerinin sergilenmesidir.

Adalılar, av turizmini belli bir birikimin belli bir av kültürünün turizmde yer alması olayı olarak tanımlamıştır [30].

Özdönmez ve Ark. göre, “av turizmi; av ve yaban hayvanlarının denetim altında yerli ve yabancı avcılarının kullanımına sunulmasını, bu kaynakların rekreasyonel ve turistik yönlerden değerlendirilerek ülke turizmine ve ulusal ekonomiye katkıda bulunulmasını amaçlayan etkinliklerdir” [29].

Av turizmi konusunda farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Çünkü, av turizmi etkinlikleri; kültürel, ekonomik ve sosyal bir etkinlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Avlanma kültürlerinin uygulanması ile kültürel, ülke turizmine sağladığı gelirler ile ekonomik bir etkinliktir. Bunun yanında toplumunun doğa bağlamındaki değer yargılarını geliştirmesi bakımından da sosyolojik bir etkinliktir.

Dünyada av turizminin başlaması 2 asır öncesine dayanır. İlk defa Afrika Ülkelerinde başlayan av turizmi, bugün dünyanın pek çok ülkesine yayılmıştır [31].

Türkiye’de av turizminin gelişiminin başlangıcı 1970’li yıllara rastlamaktadır. Yabancı uyruklu avcılar, 1970’li yıllara kadar herhangi bir sınırlama olmaksızın gelişigüzel avlanmışlardır. 1976-1977 av sezonuna ait Merkez Av Komisyonu (MAK) kararlarına göre, yabancı uyruklu avcıların Türkiye’de avlanmaları yasaklanmıştır. 1977 yılında yabancı uyruklu avcıların ancak bir seyahat acentası aracılığı ile ülkeye girebileceği ve bir bedel ödeyerek av yapabileceğine ilişkin gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Böylece yaban yaşamı potansiyelinden yabancı avcılarının döviz karşılığı yararlanmaları, 1977 yılında yaban domuzu avı ile başlamıştır. Daha sonra Antalya-Termessos Milli Parkı sınırları içinde korunarak çoğaltılan yaban keçileri, 1981 yılında av turizmine sunulmuştur. 1984 yılında ise Artvin ve Yusufeli Avlakları’ndaki ayı ve yaban keçisi kaynakları da av turizmine açılmıştır.

Av turizmi etkinlikleri ancak belirli avlaklarda yapılmaktadır. Türkiye’deki mülkiyet ve işletme durumları göz önüne alınarak avlaklar; devlet avlakları, özel avlaklar ve genel avlaklar olarak üçe ayrılmıştır: [32]

Devlet avlakları: Devletin özel mülkiyeti veya hüküm ve tasarrufu altındaki yerler, ormanlar, toprak muhafaza ve ağaçlandırma sahaları ile devlet üretme çiftlikleri, haralar, baraj gölleri ve emniyet sahalarında avlak olarak ayrılan yerlerdir.

Özel avlaklar: Bir veya birkaç kişinin ortak mülkiyetinde olan veya tüzel kişilere ait bulunan araziler ile, birbirine bitişik arazi sahiplerinin birleşerek kurdukları (toplamı 300 hektar ve daha fazla olan) avlaklardır.

Genel avlaklar: Özel ve devlet avlaklarının dışında kalan bütün sahalar, göller, bataklık, sazlık ve lagünler, avlak olarak ayrıldığı takdirde genel avlaklar olarak adlandırılır.

3.3.1. Av Turizminde Kamu ve Özel Sektörün Yeri

Av turizminde yeri olan kamu kuruluşları, başta Orman Bakanlığı olmak üzere, Turizm, Maliye, İçişleri, Dışişleri Bakanlıklarıyla ilgili Yüksek Öğretim Kurumlarıdır. Turist avcılarının ülkemizdeki tüm ihtiyaçları, sınırlardan geçiş işlemleri, güvenlik önlemleri, yazışmaları gibi işlemler bu kuruluşlar tarafından gerçekleştirilir [32].

Av turizmi ile ilgili özel sektör kuruluşları seyahat acentalarıdır. Turist avcılarının, avlanma, izin işlemleri, kalacakları yerlerin organizasyonu ve çeşitli temasların sağlanması gibi hizmetler seyahat acentalarınca yürütülmektedir.

3.3.2. Av Turizminde Avcı Kuruluşlarının Yeri

Avcı kulüpleri ve Avcı Derneklerinin av turizmine katkı sağlayacağı açıktır. Ancak örgütlenme ve işbirliği çalışmalarındaki eksikler bugüne kadar istenilen sonuca ulaşılmasını engellemiştir [32].

4. BULGULAR

4.1. Doğa Turizmi Etkinliklerine İlişkin Bulgular

Doğa turizminin ekonomik boyutunun doğrudan ilgili olduğu kavram sürdürülebilir kalkınma (sustainable development)'dır. Bu kavram, gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılayabilmelerini tehlikeye sokmadan, bugünkü kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilen kalkınma olarak tanımlanmakta ve ekonomi ile ekosistemler arasında denge kurmayı, büyüme ve kalkınmanın doğal çevreyle uyumluluğunu amaçlamaktadır. Yani bu terimden yalnızca bugünkü doğal kaynakların korunması anlaşılmamalıdır. Zira bu kavram, doğayı korumaktan daha fazlasını ifade etmektedir.

Kalkınmanın sürdürülebilir olması, kullanılan doğal kaynakların değerinin, yapılan yatırımların değerinden yüksek olmasını gerektirir. Kaynakların optimal kullanımı, doğanın ve yeniden üretilmeyen kaynakların korunması ve kullanımının dengeli olması şeklinde açıklanabilir. Turizmin temel kaynağı olan doğal çevrenin planlanması; ekonomik, kültürel, sosyal, siyasal düzenlemelerin bütünselliği içinde düşünülür ve yörenin endüstriyel gelişimi, tarihi ve arkeolojik zenginliği, halkın turizme eğilimi de dikkate alınarak uzun vadeli olarak gerçekleştirilebilirse, sürdürülebilirlikten ve optimal koruma-kullanma dengesinden söz etmek mümkün olmaktadır.

Doğa turizmi hem son derece duyarlı bir temele dayanır, hem de sınırlı kaynaklara ilişkindir. Koruma altına alınmış alanlar, plansız ve denetimsiz bir şekilde aşırı kullanıma açılırsa korumadan çok doğayı tahrip eden sonuçlar elde edilir. Bu nedenle ihtiyaçlar ve amaçlar dengesi önem taşımaktadır. Doğa turizminin geliştirilmesi sadece en uygun ve kabul edilebilir olduğu alanlarda desteklenmesini öne çıkarmaktadır.

Doğa turizmi söz konusu olduğunda, analizlerin ekonomik ve sosyal olmak üzere iki boyutla zenginleştirilmesi zorunlu olmaktadır. Ekonomik analizler çoğunlukla fayda/maliyet analizleridir ve pazarda alınıp satılma durumlarına göre yapılmaktadır. Bu analizlerde birçok çevresel faktör analiz dışı kalmakta ve çevreye yönelik birçok faydanın hesaplanması zor olmaktadır. Biyolojik çeşitlilik, su artımı, kirleticilerin filtrasyonu gibi hizmetler pazarda alınıp satılmadıkları için ekonomik analizlerde hesaba genellikle katılamamaktadır. Sosyal analizler ise alanın soyut fayda ve maliyetleri ile ilgilidir.

Sosyal açıdan toplumun sağlayacağı net faydanın bulunması zordur. Ancak genel anlamda toplumun elde ettiği fayda pozitifdir. Korumaya alınmış ve turist çeken alanlar gerçekten sosyal fayda sağlamaktadır. Doğa turizmi etkinliklerinin yapıldığı birçok alan, sosyal fayda sağlayan alanlar kategorisine girmektedir. Fayda-maliyet analizlerinde ölçülebilen fayda, ölçülebilen maliyetten yüksekse ve aynı zamanda diğer alan kullanımlarından daha yüksek düzeyde fayda sağlıyorsa alanın doğa turizmi için kullanılması istenilen bir durumdur. Tek başına sosyal faydanın yüksek olması, doğa

turizminin en iyi kullanım biçimi olduğunu ifade etmemektedir. Bu durumda, doğa turizminin net faydasının diğer alternatif alan kullanım biçimleriyle karşılaştırılması gerekir. İdeal olanı, toprağın her parçası “en yüksek ve en iyi kullanıma uygun” olmalıdır. Sosyal faydanın en yüksek olduğu durum, bu durum olmaktadır. Aksi halde üç seçenek ortaya çıkar. Bunlar;

Yörenin doğal haliyle bırakılması,

Gezi turizminin geliştirilmesi,

Tarım alanı olarak kullanılması olmaktadır [33].

Ülkemizin 1970’li yıllardan itibaren kitle turizmi politikası 4-5 yıldızlı tesislerin teşvik edilmesi yönündeyse de, gelen turistlerin sadece % 23’ü 5 yıldızlı otelleri, % 16’sı tatil köylerini tercih etmişken, Fransa, İtalya ve Yunanistan gibi ülkelerde % 60-70 gibi yüksek bir oranda pansiyon türü tesisler ön plandadır. Gelirlerin önemli bir kısmı 10-15 yataklı konaklama tesislerinden sağlanmaktadır. Son yıllarda dünya turizmindeki genel eğilim, orta büyüklükteki tesislere öncelik verme yönünde değişmiştir. Her yıl turizm patlaması beklentisiyle kıvranan ülkemizde, doğa turizmi planlamasıyla pansiyon türü tesislerin geliştirilmesi dış pazarlarla rekabeti hızlandıracak, ekonomik ve sosyal yarar sağlayacaktır. Doğa turizminin amacı kitle turizminin tersine, turist sayısını aza indirmek ve turizmi yıl içine yaymak, doğal çevreye yapılan baskıyı azaltmak, tahribatı düzeltmeye değil, önlemeye yönelik planlama yapmak ve uzun vadeli ekonomik çıkarı gözetmektir. Doğa turizmi yerel boyutlu ve ekolojik krizi önlemeye yönelik olduğundan, uzun vadede sosyo-ekonomik fayda sağlayıcı bir araç olarak gözükmektedir [33].

Geniş tüketici kitlelerinin eğilimlerini saptamaya yönelik yapılan araştırmalar, halkın nitelikli ve sağlıklı tehdit etmeyen mal ve hizmetlere yöneldiğini göstermektedir. Turizm sektörü için de talep aynı yöndedir. Çevreye duyarlı, yerel halkla bütünleşmiş, sosyo-kültürel değerlerin sürekliliğini sağlayan, temiz ve sağlıklı bir hizmet sunan, turizm işletmeleri tercih edilmektedir. Doğa turizmini uygulayan ülkeler bu konuda rekabet avantajlarına sahiptir. Dünya turizm pazarındaki eğilimler de tüketici taleplerine göre değişim göstermektedir. Giderek lüks turizm hareketlerine katılım azalmakta, bir tür doyum sınırına gelen alışılmış turizm merkezlerinden uzaklaşma eğilimi izlenmekte ve yeni tip turistlerin beklentileri giderek deniz, kum, güneş üçgeninin dışına çıkmış, doğayla içiçe, orta büyüklükteki tesislerde, kaliteli hizmet, bozulmamış ve temiz bir çevrede aktif bir tatil geçirmek şeklinde oluşmaya başlamıştır. Doğa turizmi, ülkemizin dünya pazarlarındaki bu gelişime ayak uydurmasını kolaylaştırıcı bir rol oynayacaktır.

Doğa turizminin bir başka ekonomik katkısı tarım yönünden olabilir. Kıyı arazilerine sahip olan yöre halkı, rant kaygıları ve turizmin baskısıyla, arazilerini satmış ve tarımsal geçimlerinden vazgeçmiş, yıllardır yaşadıkları ve çalıştıkları arazileri tarım dışı kullanıma terk etmişlerdir.

Her ne kadar kıyı halkı tarımdan uzaklaşmışsa da, Türkiye organik tarım konusunda yoğunlaşarak turizm sektörüyle, tarım sektörünü bir arada geliştirebilecek potansiyele sahip durumdadır. Organik besinlerin ve hormonsuz tarımsal ürünlerin pazarları her gün genişlemektedir. Ülkemizde organik tarım, doğa turizminin besin gereksinimlerini sağlar hale gelebilirse, önemli bir başka pazarı da yakalamış olacaktır. Yeni arayışlar içinde olan birçok kırsal topluluk, halen kendi küçük üretim birimleriyle bunu gerçekleştirmektedir.

Orman kaynaklarında turizm etkinliklerinin geliştiği yörelerde, turizmin yerel halk üzerindeki etkileri hemen göze çarpmaktadır. Turizmden elde edilen gelirlerin artışına paralel olarak, iş imkanlarının çeşitlendiği ve arttığı, asli olarak tarım ve ormancılıktan elde edilen gelirlerle geçimini sağlayan halkın tarıma olan bağımlılığında değişimler olduğu görülmektedir.

Türkiye ekonomisinde döviz kazandıran, ödemeler dengesinde açıkları kapatan, istihdam yaratan turizm sektörü, ev sahibi ülkenin ekonomik yapısını önemli ölçüde etkilemekte ve turizm sayesinde yaratılan gelir; özellikle tarım, inşaat, mobilya, gıda, ulaşım, sanayi, spor malzemeleri ve tekstil gibi bir çok sektörü de uyararak yeni talepler yaratmaktadır. Doğa turizmi, inşaatı doğal malzemelerin kullanılması, yapıların yerel mimariyi koruması, organik gıda üretim teknikleri, ambalajlanması ve dağıtımı, ekolojik ürünlerin tasarımı ve geliştirilmesine kaynaklık edeceğinden ekonomik, teknolojik ve bilimsel çok yönlü katkılar sağlayacaktır. Bunlar yerel ürünlerin pazarlanması, bankacılık, telekomünikasyon, ulaşım, catering gibi hizmet alanlarının ve yeni sporların ve malzemelerinin geliştirilmesi gibi, pek çok sosyo-ekonomik katkıyı da birlikte getirecektir.

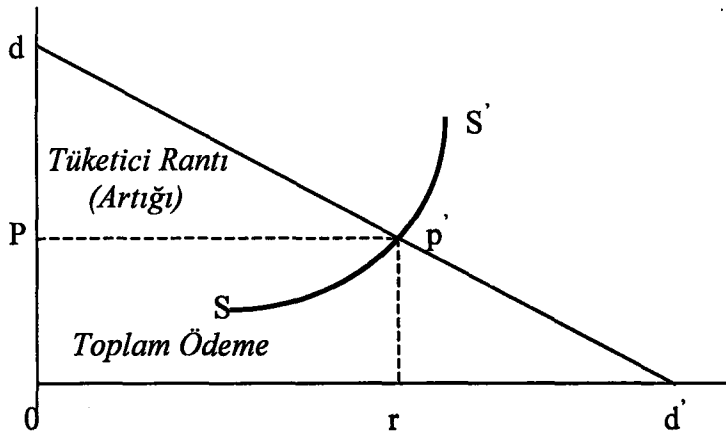
Kano-rafting etkinliğinin yapıldığı Köprülü Kanyon Milli Parkında alanın yakınında bulunan Bozyaka Köyü, Beşkonak Nahiyesi'nde yaşayan halkın geçim kaynaklarında nasıl bir değişime yol açtığı aşağıda verilmiştir:

- Köylüler, kooperatifleşmeye giderek turistlere rafting için gerekli olan malzemeleri kiralamaktadır.
- Özellikle turistlerin yemek ihtiyaçlarının giderilmesi için restoranlar açılmıştır.
- Yörenin el sanatları sergilenerek satışları yapılmaktadır.
- Alan çevresinde büyük otel bulunmamakla birlikte, köylüler pansiyon işletmektedir.
- Balık ve kırmızı et ihtiyacının karşılanması için, balık üretme çiftlikleri kurulmuş ve köyde besicilik gelişmiştir.
- Tarımsal faaliyetler devam etmekle birlikte, ürün çeşitliliğine gidilmiş ve seracılık gelişmiştir.

Doğa turizmi ekonomisi; özel yatırımcılar, ulusal ekonomi, yerel ekonomi ve koruma alanının bütçesi açılarından düşünülebilir. Elde edilen toplam fayda, bu dört düzey arasında dağıtılmaktadır. Gerçekte bir turistin yaptığı toplam harcamanın en büyük parçasını ulaşım masrafları oluşturmaktadır. Bu yüzden gidilen ülkenin havayolu kullanılmazsa, ekonomik faydanın en büyük kısmı ev sahibi ülkeye girmemektedir. Hava yoluna ilaveten kalacak yerleri de içeren paket turların kullanılması, bir turistin diğer ülkedeki harcama oranını arttıracaktır. Bu durum diğer ülkenin, ulusal sınırları dışındaki bir etkiyle kazanılmış olan gelirini arttırması demektir. Bu nedenle korunan alanların ekonomik faydaları ve maliyetleri özel yatırımcılar, ulusal ekonomi, yerel ekonomi, koruma alanının bütçesi ve gelinen ülkenin ekonomisi olarak beş açıdan düşünülebilir.

Barnes ve arkadaşları (1992) kuzey-doğu Tayland'daki azalmakta olan tropikal ormanların son parçasını içeren Khao Yai Milli Parkı'nda meydana gelmiş olan turizm değerini incelemiştir. Parka gelen ziyaretçilerin %95'i Tayland vatandaşıdır. Bu yüzden harcamanın çoğu ülke içinde oluşmaktadır. Tayland Turizm Bakanlığı, kulübeler, lokantalar, golf sahası, hatıra eşya dükkanları ve diğer alanlarda işletmeci olarak çalışmaktadır. Böylece bu kuruluş, doğrudan elde ettiği karları arttırmaktadır. Turist harcamalarının sadece küçük bir bölümü giriş ücretleri ve barınma bedeli şeklinde ve park içinde oluşmaktadır. Anket çalışmaları, hem yabancıların hem de Tayland vatandaşlarının parka girmek için şimdiki ödediklerinden daha fazla ücret ödemeye hazır olduklarını göstermiştir. Tüketicilerin ödemeye razı oldukları ücret ile gerçekte ödedikleri ücret arasındaki bu fark, tüketici rantı (artığı) olarak bilinmektedir [14].

Tüketicilerin ödeme eğilimleri piyasa talep eğrisi ile gösterilmektedir. Şekil 5'de dd' doğrusu piyasa talep eğrisini göstermektedir. Eğer bir ürün, piyasada Op fiyatı ile satılmaktaysa, bu fiyata o üründen alınabilecek miktar Or kadar olacak ve tüketicilerin ödeyecekleri toplam ücret $Op \times Or$ ($Oppr$ dikdörtgeninin alanı) kadar olacaktır. Fakat, tüketicilerin bu üründen elde ettikleri faydanın değeri ile ürünün fiyatı sadece p noktasında birbirine eşit olmaktadır. Şekil 5'deki pdp üçgeni bazı tüketicilerin ödeme eğilimlerinin, diğer tüketicilerin ödedikleri Op fiyatının üzerinde olduğunu göstermektedir. Yani, bu tüketiciler, bu ürün ve hizmet karşılığında Op fiyatının üzerinde ücret ödemeye hazırdırlar. pdp üçgeni ile gösterilen ve asıl fiyatın üzerinde oluşan bu tüketici ödeme eğilimlerine "tüketici rantı (artığı) denilmektedir [34].

Şekil 5. Piyasa Talebi ve Tüketici Rantı (Artığı) [34]

Koruma alanlarına giriş için istenen ücretin, bireysel gelirle karşılaştırıldığında gerçekçi olmadığı açıkça görülmektedir. Bu nedenle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin, yerel halk ile yabancı turistler arasında uygun bir ücret farkı belirlemesi gerekmektedir. Geçmişte Kenya Yaban Hayatı Örgütü'nün Nakuru Gölü Milli Parkı'ndaki rekreasyon değerinin sadece yaklaşık % 5-10'unun kar olarak alındığı belirlenmiştir. Bu miktarın da % 90'ı giriş ücretlerinden sağlanmaktadır. Bu oranların Nakuru'yu ziyaret etmekte olan bir yabancı turistin toplam harcamasının % 0,1'inden daha azına karşılık geldiği tespit edilmiştir. Yani büyük bir tüketici rantı (artığı) söz konusudur. Bu nedenle 1991 yılında, yabancı halkın giriş ücretleri % 310 artırılarak yaklaşık 13 Amerikan doları düzeyine getirilmiştir. Yerel halk için ise yaklaşık 1 Amerikan dolarına karşılık gelen giriş ücreti değiştirilmemiştir [35]. Tüketici rantı (artığı), doğa turizmi sahasında yasal olan ve elden kaçırılmış bir gelir kaynağı olarak görülebilir.

Gelişmekte olan ülkelerin kalkınma politikalarında, turizm girdileri önemli bir yer tutmaktadır. Her türlü turizm etkinliğinin, yapıldığı yöreye değişiklik getireceği açıktır. Ülke kalkınma politikasındaki turizm girdilerinin boyutunu ve yörenin değişim hızını belirleyen iki kriter; var olan değerleri korumak ve ekonomik girdinin sürekliliğidir [36].

Doğa turizmi yerel sosyal yapı, yaşam kalitesi, geleneksel el sanatları, yerel mimarinin korunması, teknolojik gelişim, halkın katılımı, kültürel alış veriş olanağı gibi bir çok olumlu katkı da sağlayacaktır. Birey açısından ise; bireysel tercih ve seçimler doğrultusunda, doğayla bütünleşmeyi öne çıkaran ve bireyi doğa turizmi ile özgürleştiren ve günümüzün bireyi hiçe sayan toplumsal ortamında bireyi geliştiren olumlu katkıları bulunmaktadır.

Doğa turizminin gelişimi, kırsal yörede yaşayan insanlar üzerinde aile içi ilişkiler, değer ve normlar ve kültür üzerinde de etkilidir. Bal (1995)'a göre bu etkiler şu şekilde açıklanmaktadır; [8]

- Tarımsal üretim ile uğraşan yörelerle, turizme yönelmiş yöreler arasında yapısal farklılaşmalar vardır. Turizmin yaygınlaştığı yörelerde ailelerin ölçeği küçülmektedir. Tarım ile geçimini devam ettiren yörelerde ise, toprağa bağımlı üretim nedeniyle iş gücüne duyulan gereksinme ve aile planlamasına karşı tutuculuk, ailelerin küçülmesini önlemektedir.

- Turizme yönelmiş yörelerde, geleneksel bağımlılık yerine daha demokratik ve eşitlikçi ilişkiler gerçekleşmektedir. Tarımsal üretimin yapıldığı yörelerde genelde geleneksel otoritenin güçlü olduğu, ailelerde kuşaklar boyunca aktarılan değerlerin ve davranış kalıplarının etkili olduğu görülmektedir.
- Aile içi ilişkilerde eşitlik ilkesinin hakim olduğu turizme yönelmiş yörelerde, bireysel olarak kadın ve erkek eşit miktarda sorumluluk sahibidir.
- Kırsal aile yapısında, otorite sıralaması baba-büyük oğul şeklinde iken, turizm ile uğraşan aile yapısında baba-eş-çocuklar şeklindedir.
- Aile fertlerinin birbirlerine karşı davranış ve konuşma şekilleri de turizm yönünden gelişmiş olan yörelerde hızla değişmektedir. Bu itibarla doğa turizmi, ekolojik çevreyle sosyal çevreyi uyumlaştıran bir özelliğe sahip olduğundan, turizmin sosyal gelişme üzerindeki olumlu katkılarını çoğaltmaktadır.

Doğa turizminin uygulanabilir olması için, en önemli konulardan birisi yerel halk katılımının sağlanmasıdır. Bu nedenle doğa turizminde birincil önemde olan halk katılımının sağlanmasını sağlayıcı ilke ve yöntemler şunlardır; [21]

- Yerel topluluğun sosyo-ekonomik göstergelerinin çıkarılması. Bunun için üretim, pazarlama, tüketim, işsizlik gibi ekonomik göstergelerin, sağlık, eğitim, yerleşim biçimi, din, kültür profilinin çıkarılarak, yerel halkın özgün yönlerinin irdelenmesi gerekmektedir. Amaç, yerel topluluğun kendi algılamalarını açarak, kültürün özü değiştirilmeden, bakış açılarını geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmaktır.
- Yerel topluluğun sorunlarına eğilmek, bu sorunları irdelemek ve önem sıralaması yapmak. Kısa ve uzun vadeli çözümleri kendileriyle tartışarak bulmaya çalışmak. Özellikle tartışmaya katılmayanlara zaman tanıyarak süreci etkinleştirmek.
- Küçük gruplar halinde toplantılar yaparak tartışma açmak. Kendi sorunlarını ortaya koymalarına, çözümleri kendilerinin bulmalarına yardımcı olmak. Konuşmakta zorluk çekenlerle çok konuşanlar arasında dengeyi çözümleri araştırırken kurmak.
- Halka açık bilgilendirme ve tanışma toplantılarıyla herkesin katılımının sağlanması, karar almada katılımın her geçen gün yükselmesi önem taşır.
- Açık uçlu ya da kapalı uçlu soruların sorulduğu anket çalışmaları yapmak.
- Acentalar, kamu kuruluşları, üniversite, özel kuruluşların katılımıyla düzenlenecek seminerlerle, doğa turizmi projesiyle ilgili ya da çevresel konularda detaylı bilgilendirmeler veya tartışmalar yapmak.

- Aynı süreçlerden geçmiş başka yerel topluluklarla bir araya gelmeleri için geziler düzenlemek. Sorunları, kazançları ya da zararlarının ne olabileceğini görmelerini sağlamak.

Doğa turizmi, kıyı alanlarının turizm nedeniyle plansız ve rant kaygılarıyla kullanımının önüne geçilebilecek uygulamaları getirecektir. Kıyı ve turizm alanlarının planlanmasının, diğer imar planlarından farklı bir boyutta ve onlarla bütünleşerek yapılması gerekir. Doğa turizmi, geleneksel turizmden farklı bir anlayış getirmektedir. Doğa turizmi, geçici bir süreyle gerçekleşen bir nüfus ve sosyo-kültürel bir hareket değildir. Fiziksel, sosyal, ekonomik ve siyasal açılardan sürekli bir tasarım, planlama, uygulama, denetim mekanizmalarını da içermektedir. Ekolojik değerleri koruma ve geliştirme özelliğiyle doğa turizmi talepleri, kıyı bölgesi kaynaklarının olumsuz etkilenmesini de en aza indirecektir. Çünkü doğa turizmi talepleri çoğunlukla kıyı bölgeleri ve daha duyarlı olan ekosistemlere yönelik değildir. Doğa turizminin etkinlik alanları; orman kaynakları, dağlık alanlar, yaylalar ve kırsal bölgelerdir. Belirli bir yöreye yoğunlaşmadan doğanın korunması ve kullanılmasını ön gören doğa turizminin, kitle turizminden ayrılan önemli bir yanı da budur.

Doğa koruma çalışmalarının ekolojik planlama becerisine sahip, koruma alanlarıyla ilgili tehlike sınırları ve risk analizlerinin bilincinde olan, birikimli uzmanlar tarafından yapılmadığı, gerekli bir çok verinin bulunmadığı, ekolojik analizler sonucunda alınması gereken kararların, ilgisiz, yetersiz ve birikimsiz kimselerce alındığı ve aynı alan içinde bulunan doğal sit kararına aykırı düşen imara açma kararlarının alınabildiği çelişkili durumlar saptanmıştır. Doğa turizmi etkinliği ise, bir çok farklı kesimin ortaklaşa çalışmasını zorunlu kılmaktadır. Tur operatörleri, çevre grupları, yöre halkı, uzmanlar, yerel ve merkezi yönetimler ortaklaşa ve iş birliği içinde çalışarak bu tür olumsuzlukları önleyebilecektir. Doğa turizmi aynı zamanda farklı uzmanları, sosyolog, antropolog, biyolog, jeolog, ekolog, ekonomist ve birçok bilim insanının birlikte çalışmasını gerektirdiğinden disiplinler arası işbirliğine ve yeni gelişmelere de kaynaklık edebilecektir. Doğa turizmi etkinlikleri ile birlikte ekosistemler ile ilgili bilimsel çalışmaların artması, çevresel değerlerin daha derinlemesine irdelenmesi zorunluluk haline gelecek ve yeni yöntemlerin gelişmesi de sağlanacaktır.

2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun tüm doğal alanların Turizm Bakanlığı'na tahsis edilebilmesini öngören 8. Maddesi, doğal alanların fazla önemli olmadığı ve süratle gözden çıkarılabileceğini, turizm ve ekonomiden sonra üçüncü planda olduğunu göstermektedir. Bu yasanın, çevresel açıdan sakıncalar taşıdığı bilinmektedir. Ayrıca yasa en kısa sürede doğal kaynakların değerlendirilmesi ve korunması yönünde değiştirilmesi ve doğa turizmine yönelik maddelerin konması gerektiğini de ortaya koymaktadır. Yasal ve yönetsel düzenlemeler, çevre planlama yetkisini birkaç kuruma dağıtmakta, yaptırım uygulamalarını farklı merkezi yönetsel birimlere vermekte, turizm işletmelerinin iç denetim örgütlenmelerine de engel teşkil etmektedir. Ayrıca kurumlar arası yetki ve görev sınırı ve içerik karmaşası, ekolojik tahribatı hızlandırmaktadır. Doğa turizminin, işletmeler ve yerel yönetimlerin halkla ilişkilerinde açık, şeffaf, bilgilendirici, sorun çözücü ve paylaşımcı niteliğiyle çevre değerlerine verdiği önem birleşince, yönetsel açıdan ortaya olumlu katkılar çıkacaktır.

Doğa turizmi uluslararası, ulusal ve yerel ölçekte sürmekte olan Gündem 21 Eylem Planı çerçevesinde sıklıkla gündeme getirilen ve geliştirilmeye çalışılan “yönetim ilkesi” bağlamında “yetki devri” sürecini hızlandıracak bir rol oynayabilir. Ülkemiz tarafından da imzalanmış olan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, sorumlulukların ve yetkilerin vatandaşın en yakın olan birimler tarafından kullanılması ilkesini getirmiştir. Yetki devriyle kamu hizmetlerinde esnekliğin, sorumluluğun, kontrol ve performansın sağlanması amaçlanmaktadır. Ancak yöneticinin sorumlu tutulabilmesi için görev ve hedeflerin kabul görmüş bir tanımına, belirli performans ölçütlerine, sonuçların görülmesine ve analize uygun bir sisteme ihtiyaç vardır. Doğa turizmi yerel yönetimlerin, yönlendirici, destekleyici, yapılabilir kılıcı, yatay örgütlenmeye, şeffaflığa, denetime açık, gücünü halktan alan yönetim anlayışına geçişini de kolaylaştıracaktır. Turizm işletmelerinin neden oldukları çevresel zararlar konusunda denetim yetkisi bakanlıklara verilmiştir. Özellikle turizm söz konusu olduğunda denetimin zamanında ve etkin bir şekilde yapılması önem taşımaktadır. Doğa turizmi yerel düzeyde örgütlenmenin önem taşıdığı, kırsal yöreye ağırlık veren, halka dayanan, bütünselliğe sahip bir turizm türü olduğundan, küçük boyutlu ve yerel idari örgütlenmelere ihtiyaç gösterdiği için yetki ve görev karmaşasını ortadan kaldıracak ve yetki devri ilkesini işler hale getirebilecektir [33].

4.1.1. Örnek Olarak Alınan Kızıldağ Milli Parkı’nın Tanıtımı

Kızıldağ Milli Parkı, 09.05.1969 tarihinde, 2316 ha olarak Milli Park ilan edilmiştir. 11.01.1993 tarihinde alanı genişletilerek 59600ha saha, yine aynı isimle Milli Park olarak ayrılmıştır. 20.02.1993 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak, yürürlüğe girmiştir [37].

Kızıldağ Milli Parkı, Beyşehir Gölü’nün kuzey ve batısını kuşatan; Şarkikaraağaç ilçesinin bir bölümünü, Yenişarbademli İlçesi’nin tümüne yakın alanını, Beyşehir İlçesi Kurucuova Beldesinin bir parçasını ve Beyşehir Gölü’nün Isparta İl sınırları içinde kalan kısmını kapsayan sahada yer alır.

Kızıldağ Milli Parkı’nın ilk ilan gerekçesi olarak; saf sedir ormanı bulunması, ormanların stebe geçiş zonunda yer alması, yeni yapılan Konya-Isparta-Antalya yolunun Milli Parkın yakınından geçmesi belirtilmiş, Beyşehir Gölü’nün korunması gerekçesi de eklenerek saha genişletilmiş ve günümüzdeki durumuna ulaşmıştır [37].

Milli Park ile ilgili uzun vadeli gelişim planı (master plan) çalışmalarına 1998 yılında başlanmış ve Kasım 2000 tarihi itibarıyla analitik etüt ve sentez aşamaları tamamlanmış, planlama aşaması devam etmektedir.

4.1.1.1. Coğrafi Konumu

Kızıldağ Milli Parkı Göller Bölgesi’nde yer alır. Beyşehir Gölü’nü kuzey ve batıdan çevrelemektedir. Coğrafi konum olarak, 38° 03’ - 37° 38’ kuzey enlemleri ile, 31° 29’ - 31° 15’ doğu boylamları arasında bulunmaktadır [37].

Kuzeyde Şarkikaraağaç İlçe Merkezi, doğuda Beyşehir Gölü, güneyde Beyşehir İlçesi Kurucuova Beldesi sınırından, Geriş sırtı, Gavur Tepe, Tozan Tepe, Kuzgun Tepe, Karakaya Tepe, Dedegül Dağı, batıda, Melikler Yaylası, Üzümkarı sırtı, Kızıldağ ile çevrelenen Milli Parkın Türkiye haritasındaki konumu harita 1’de gösterilmiştir.

Harita 1. Kızıldağ Milli Parkı’nın Türkiye’de Yeri

Milli Parkın kuzeyinden geçen Isparta-Konya karayolu ile ülke ulaşım ağına bağlanmaktadır. Parkın güneyinde Yenişarbademli İlçesi’nden Antalya’ya bağlantı çalışmaları devam etmektedir. Antalya bağlantısı sağlandığında; Antalya, yakın çevresi ve doğusunda kalan tüm ilçelerin Konya ve Ankara güzergahı bu yol üzerinden olacak, Milli Park için önemli bir ulaşım olanağı ve canlılık yaratılacaktır.

Kızıldağ Milli Parkı’na ulaşım yönünden güçlük söz konusu değildir. Konya-Isparta karayolu Milli Parkın kuzeyinden geçer. Demiryolu batıda Eğirdir ve kuzeyde, Akşehir’e kadar gelmektedir. Isparta hava alanının Şarkikaraağaç’a uzaklığı 195 km’dir. Şarkikaraağaç ve Yenişarbademli İlçe merkezlerinin yakın il ve ilçelere uzaklığı aşağıda gösterilmiştir:

	<u>Şarkikaraağaç</u>	<u>Yenişarbademli</u>
Eğirdir	90 km	65 km
Isparta	120 km	105 km
Afyon	140 km	191 km
Antalya	270 km	210 km
Akşehir	30 km	81 km
Konya	155 km	145 km
Ankara	275 km	325 km

Parkın Şarkikaraağaç İlçe sınırları içerisinde kalan bölümünde yer alan köyler asfalt yol ile birbirine bağlanmıştır. Köylerden ormanlık alanlara, orman yolu dışında ulaşım bulunmamaktadır. Şarkikaraağaç ile Yenişarbademli arasındaki yol asfalttır. Bu

yol ile Yenişarbademli İlçesinin Milli Park sınırları içerisinde tek köyü olan Gölkonak'a ulaşılır.

4.1.1.2. Doğal Çevre

İklim

Araştırma sahası içinde yıllık ortalama sıcaklık 11 °C'dir. En yüksek sıcaklık Temmuz ayında 21.5 °C, en düşük sıcaklık Ocak ayında -5 °C'dir. Ortalama yıllık maksimum sıcaklık 16.5 °C iken, ortalama yıllık minimum sıcaklık 5 °C'yi bulmaktadır.

Araştırma sahası içinde yıllık ortalama yağış miktarı park alanı içerisinde bulunan iki ilçe olan Şarkikaraağaç'ta 468,2 mm, Yenişarbademli'de 808,2 mm'dir. Kış mevsimi en yağışlı, yaz mevsimi ise en kurak mevsimdir.

Hakim rüzgar yönünün kuzey olduğu park alanında ikinci önemli rüzgar yönü güneydir. Kuzey yönünden esen rüzgarlar, bütün yönlerden esen rüzgarların % 43.5'ini oluşturur.

Bu iklim özellikleri ışığında, park alanının iklim tipinin, yarı kurak iklim sahası ile nemli iklimler arasındaki geçiş bölgelerine karşılık gelmesi, bölgenin sıcaklık, yağış gibi iklim elemanları bakımından İç Anadolu ile Akdeniz bölgeleri arasında bir geçiş sahası oluşturduğu göstermektedir.

Topografya

Araştırma alanın en yüksek kısmını Anamas Dağları oluşturur. Anamas Dağları, Beyşehir Gölü'nü batıdan sınırlamaktadır. Kabaca alanın güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda dağlık bir kütle uzanmaktadır. Milli Park alanının Şarkikaraağaç bölümü; bir çöküntü havzası iken, Yenişarbademli bölümü dağlık bir arazi yapısına sahiptir. Anamas Dağları'nın yanında Dedegül Dağı da önemli yükseltilerdir.

4.1.1.3. Doğal Kaynaklar

Bitki Toplulukları

Farklı iki dağ kütesinden oluşan Kızıldağ Milli Parkı, son derece zengin bir floraya sahiptir. Bölgede 1200'ün üzerinde tohumlu bitki taksonunun bulunduğu ve bunların 195'ini endemik taksonların oluşturduğu belirtilmektedir [38].

Zengin flora yanında Akdeniz ve İran-Turan fitocoğrafik bölgelerinin geçiş kuşağında bulunan Milli Parkta birbirinden farklı habitatlar vardır. Bu farklı habitatların oluşumunda bölgenin coğrafik yapısı önemli rol oynamaktadır. Beyşehir

gölü ve çevresinde zengin bir higrofit ve hidrofit vejetasyonlar ve bunlara uygun habitatlar oluşmuşken, hemen yakın bölgelerde step vejetasyonu, orman vejetasyonu ve alpin-kaya vejetasyonu birbirinin içine girmiş durumdadır.

Kızıldağ Milli Park alanının büyük bir kısmı orman özelliği göstermektedir. Bu orman alanları esas olarak submediterranean karaçam ormanları, mediterranean alpin sedir ormanları ve alpin rejon olarak alt ekosistem gruplarına ayrılır. Orman oluşumuna katılan en önemli ağaç türleri toros sediri (*Cedrus libani*), ardıç (*Juniperus excelsa*), karaçam (*Pinus nigra* subsp. *pallasiana*), titrek kavak (*Populus tremula*), göknar (*Abies cilicica*), saçlı meşe (*Quercus cerris*)'dir [38].

59600 ha olan Kızıldağ Milli Park alanının 27326 ha'sı ormanlık alandır. Bu alanın 10571 ha'sı verimli, 16755 ha'sı bozuk orman durumundadır [39]. Verimli orman olarak görülen sahalar, düzenli bakım rejimiyle yetişmiş, kuruluşları normale yakın meşcerelerden oluşmadığından, bunlarda verimi çok düşmüş yaşlı ormanlardır. Bu durum tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12'den görüldüğü üzere verimli genç ormanlar azınlıktadır. Orta yaşlı ormanlar, kesim yaşına yaklaşmış, artımı azalmış ormanlardır. Yaşlı ormanlar ise kesim yaşını aşmış ve artımı çok azalmış durumdadır.

Tablo 12. Kızıldağ Milli Parkı Orman Varlığı (Hektar) [39]

Ağaç Türü		İyi Orman				Bozuk Orman	Toplam
		Genç	Orta Yaşlı	Yaşlı	Toplam		
Karaçam	Saf	488	1761	2107	4356	358	4714
	Karışık	267	194	62	523	1063	1586
Sedir	Saf	444	99	-	543	497	1040
	Karışık	-	73	1263	1336	1135	2471
Göknar	Saf	-	234	243	477	-	477
	Karışık	-	310	464	774	147	921
Ardıç	Saf	-	225	1563	1788	7115	8903
	Karışık	-	121	510	631	3834	4465
Meşe	Saf	143	-	-	143	372	515
	Karışık	-	-	-	-	2234	2234

Karaçam Milli Park sınırları içerisinde en geniş ormanları kuran türdür. Dedegül Dağı'nın eteklerinde yoğun olarak bulunmakta, Kızıldağ'a doğru azalarak karışıma girerek ormanlar kurmaktadır. Özellikle Yumrutaş Tepesi (2437m)'nin güney doğusunda, Kütüklük Sirtında bulunan karaçam meşceresi "Anıt" niteliği göstermektedir. Yaklaşık 50 hektarlık bu alanda Karaçamların çapları 1.5-2.5 . arasında değişmektedir. Tüketilen yeşil doku içerisinde yeniden kazanılması mümkün olmayan bu anıt ağaçları, geçmişle günümüz ve günümüzle gelecek arasında köprü kurması,

bilimsel olduğu kadar peyzaj bakımından güzel bir görsel etkiye sahip olmasıyla son derece önemli doğal mirası oluşturmaktadır.

Karaçam ormanlarının dışında en önemli orman kuran tür Toros sediridir. Saf sedir ormanlarından bir kesit, resim 2’de gösterilmiştir. Sedir ormanları, Kızıldağ Milli Parkında Kızıldağ ve özellikle Küçüksivri Tepe üzerinde yoğunlaşmaktadır ve bu tepeyi tamamen örtmektedir. Milli Park içerisinde genel olarak 1100 metreden başlayarak 1800 metrelere kadar çıkmaktadır (Resim 1). Sedir ormanları bulunduğu ortamların oksijen oranını yükselttiği ve akciğer hastalıklarına iyi geldiği için bu sedir ormanları arasına bir senatoryum inşa edilmektedir.

Resim 1. Saf Sedir Ormanı (Foto: Korkmaz)

Fauna

Kızıldağ Milli Parkı’nda fauna, su ve kara olarak ikiye ayrılır. Beyşehir Gölü’nde önemli 6 balık türü yaşar. Bunlar, tatlı su levreği (sudak), sazan, kızıl kanat, siraz, akbalık ve gökçe’dir. Göl kenarının sığ kesimlerinde oluşan sazlık ve bataklıklar su kuşlarının beslenme üremelerine uygun ekosistemler oluşturduğu gibi, Dedegöl Dağı ve Kızıldağ’ın eteklerinde yüksek ve kayalık kesimler yırtıcı kuşların beslenme ve üremelerine elverişli alanlar olması nedeniyle kuş türleri açısından zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Bunların yanında kurbağa, kaplumbağa, kertenkele ve yılan bulunmaktadır [40].

Milli Park alanında bulunan önemli kuş türleri Tepeli Batağan, Kızılboyun Batağan, Küçük Batağan, Tepeli pelikan, karabatak, balıkçılar, leylek, Macar ördeği, Boz kaz, Sakarca, Yeşilbaş, Çıkrıkçın, Elma baş, atmaca, kızıl şahin, kaya

kartal, sakallı akbaba, kerkenez, kınalı keklik, sakarmeke, yağmur kuşları, Su çulluğu, kervan çulluğu, Bataklık kırlangıcı, sumru, martı, güvercin, baykuş, arı kuşu, Büyük ağaçkakan, alaca ağaçkakan, Boğmaklı toygır, Dağ toygırı, orman toygırı, karga, sığırcık, serçe, iskete, saka ve ibibik olarak sıralanmaktadır [40].

Sahada bulunan memeli türlerinden yaban domuzu, tilki ve tavşana, hemen hemen sahanın tamamında rastlanmaktadır. Vaşak, sahada rastlanan diğer bir memeli türüdür. Diğer yaban hayatı türleri ise sincap, bozkurt, sansardır [40].

Beyşehir Gölü

Kızıldağ Milli Park sınırları içerisinde bulunan ve Türkiye'nin en büyük tatlı su gölü olan Beyşehir Gölü, doğal peyzaj açısından büyük önem taşır. Toplam 653 km² alanda yer almakta ve rakımı 1124 metredir. Beyşehir Gölü, biyolojik yönden nemcil ve yetişme ortamı olarak birçok bitki hayvan türü için uygun yaşama, gelişme ve üreme ortamıdır. Göl, biyolojik çeşitliliğin devamını sağlarken aynı zamanda doğal çevreye bir canlılık kazandırıp mekana ait diğer elemanlar arasında da kuvvetli bir denge yaratır. Fakat su rejimine yapılan müdahaleler ve kirlilik göl ekosisteminin dengesini tehdit etmektedir. Sanayi atıkları, motorlu taşıtların sintine atıkları, tarımsal atıklar, göl kenarı piknik alanlarından kaynaklanan atıklar ve hayvancılık su rejimini bozmaktadır. Gölün kirlenmesine ise plansız ve yanlış yapılanma ve gölden bilinçsiz ve kontrolsüz yararlanılması neden olmaktadır.

Kayalıklar

Park alanının batı sınırı boyunca yer alan yüksek tepeler ve araziler boyunca, Dedegül Dağı civarında, güneyde Karagöl'e ve kuzeyde Kartak Tepe'ye doğru olan alanlarda, Elme Hoşafı mevkiinde; Büyük Kaş Tepe, Beyşehir Gölü'nün batısında yamaç takip edilerek Gedikli Köyü'nün batısından Belmece Güneyi Tepe'nin güneyine kadar geniş sahada uzanan kayalıklar bulunmaktadır.

Mağaralar

Kızıldağ Milli Parkında Pınargözü, Arak ve Kocataş mağaraları bulunmaktadır. Mağaracılık bilimiyle uğraşanlara göre dünyanın en büyük mağaralarından biri olarak kabul edilen Pınargözü mağarası; Yenişarbademli'nin 8 km kuzey batısında olup girişinin yükseltisi 1530 metredir. Girişi kapatılmış olan mağaranın içine dar bir koridor uzanmaktadır. Mağara bu yönüyle bilimsel ve görsel olarak ilgilenen insanlar için ilginç olanaklar sunmakta ve turistlerin büyük ilgisini çekmektedir.

Yenişarbademli ilçesini Aksu üzerinden Isparta'ya bağlayan asfalt yoldan 5 km uzunluğunda stabilize yol ile Pınargözü Mağarasına ulaşılmaktadır. 1964 yılında Türkiye Mağaralar Cemiyeti bu mağarayı ele alıp, 1970-1972 yıllarında çalışmalar yapmıştır. Dünyanın en büyük mağaralarından biri olarak kabul edilen Pınargözü

Mağarasında çalışan Fransız ve İngiliz ekipler mağara içerisinde 3-3.5 km ilerleyebildiği halde, mağaranın henüz sonu bulunamamıştır [41].

Pınargözü Mağarası'nın üst kısmında Kocataş Mağarası bulunmaktadır. Bu mağaraların dışında Şarkikaraağaç ilçesi yakınlarında Arak ve Tuzla Mağaraları bulunmaktadır. Arak mağarası Şarkikaraağaç ilçesinin doğusunda ve 4.5 km uzaklıktadır. Mağara içine doğru 11 m mesafede sarkıt ve diktirlerden oluşan bir alan bulunmaktadır.

Su Kaynakları

Milli Parkın en önemli su kaynağı Pınargözü'dür. Pınargözü Mağarasından çıkar ve Beyşehir Gölü'ne dökülür (Resim 2). Mağara ağzı çıkışında 500 lt/sn. su aktığı bildirilmektedir. Yenişarbademli ilçesinin içme suyu bu kaynaktan gelmektedir. Park alanı içerisinde bir çok su kaynağı bulunmaktadır. Bu kaynakların çoğunluğu Yenişarbademli ilçesi sınırları içerisinde. Bu su kaynakları; Altınoluk pınar, Hacıbey oluğu, Yoğun oluk, Tuzla pınar, Kozulca pınar, İçmece, Batıpcıkan su, Geçmiş pınar ve Sultan pınarıdır.

Resim 2. Pınargözü'nden Bir Görünüş (Foto: Korkmaz)

4.1.1.4. Bölgenin Tarihi

Tarihi değerler açısından önemli olan yörede, çağlardan beri birçok uygarlık yaşamıştır. Yörede yaşayan ilk uygarlık Etiler'dir. M.Ö. 1500 yıllarına kadar Etiler bölgeye hakim olmuştur. Bu tarihten itibaren sırasıyla; Frigyalılar (M.Ö. 1500-800), İyonlar (M.Ö. 800-600), Lidyalılar (M.Ö. 600-400), Persler (M.Ö. 400-190), Romalılar

(M.Ö. 190-M.S. 395), Bizanslılar (395-1071), Selçuklular (1071-1300), ve daha sonrada Osmanlılar hüküm sürmüştür [42].

1076 yılında Konya’da Selçuklu Devletinin kurulmasıyla Türk egemenliğine girmiş olan yöre, Selçuklu eserleri ve kalıntıları açısından çok zengindir. Selçuklu sultanlarından I. Alaeddin Keykubatin (1220-1237) 1236 yılında yerini beğenerek vezirine yapımını emrettiği yazlık saray olan Kubad-ı Abad Sarayı bölgenin en önemli kalıntısıdır. Kubad-ı Abad Sarayı kısa bir süre Selçuklu Devletine (1246-1249) başkentlik yapmıştır. Kurucuova Beldesi’nde bu sarayın av köşkü durumunda olan tarihi eser kalıntısı bulunmaktadır [42]. Ancak bu eserler Milli Park sınırları içerisinde olmayıp yakın çevresindedir. Kızıldağ Milli Parkı içerisinde korunarak günümüze ulaşmış tarihi eser bulunmamaktadır. Bunun yanında yüksek yayla alanlarında yer yer tarihi yerleşim yeri kalıntıları görülmekle birlikte bunlar hakkında bilgi edinilememiştir.

Milli Park içerisinde ve yakın çevresinde bulunan höyükler şunlardır; Karaçayır, Araklı, Kıyakdede, Karayaka, Salur, Yeniköy, Armutlu, Ördekçi ve Çavundur’dur.

Milli Parkın yakın çevresinde bulunan diğer tarihi değerler Kız Kulesi, Eflatun Pınarı Anıtı, Fasıllar Anıtı’dır.

4.1.1.5. Etnoloji

El sanatları

Şarkikaraağaç İlçesi alanında Milli Park sınırları içerisinde yer alan tüm köylerde halıcılık yapılmaktadır. Yılda ortalama 450 halı üretildiği, her biri ortalama 6 m² kabul edilirse 2700 m² halı dokunduğu bildirilmektedir [43].

Şarkikaraağaç ve Yenişarbademli halı ve kilimleri ile ünlüdür. Gedikli Köyü, kilim dokumacılığında isim yapmıştır. Gerek maliyet ve daha önemlisi pazarlama sorunu, bu işin terk edilmesine neden olmuştur. Heybe ve seccade üretimine yönelmişlerdir. El sanatlarında işçi olarak çalışan halkın dokumacılıktan elde edilecek gelirinin artışı, bölge halkının kendi dokuma tezgahlarını kurmalarına bağlıdır

Şarkikaraağaç ve çevresinde yaygın bir gelenek halinde yapılan “gül oyaları” bölgenin karakteristik “Gül Kültürü” ile birleşmiş bir el sanatıdır.

Gelenek Görenek Örf ve Adetler

Şarkikaraağaç ve Yenişarbademli folklor ve geleneksel giysiler ile zengindir. Bu zenginlik, ilçelerde yaşayanların Oğuz/Türkmen ve Kıpçak/Kuman boylarından olmalarından kaynaklanmaktadır. Şarkikaraağaç’ta Salur ve Çavundur boyları yaşamış, adlarını buradaki köylere vermişlerdir. Bu köylerde, geleneksel kadın giysilerinde,

yerine göre üç etek ve önden açık, kollu, düz entari ile işlik, göynek, çataldon/şalvar, mintan/cepken/salta giyilir ve bele kuşak bağlandığı görülür.

Bölgede yörük kültürü hakimdir. Milli Park içi ve kenarında yaşayan insanlar, özellikle Yenişarbademli halkı, yörük kültüründen geldiği için göçer yaşamaya alışmışlardır. Temmuz ayında “Yörük Şenliği” düzenlenmektedir. Yörük şenliği, Gedikli köyü tarafından organize edilmektedir. Şenliğin devamı Akşehir ilçesi Cankurtaran mevkiinde yapılmaktadır.

Yöresel Mimari

Milli Park içerisinde yaşayan halkın çiftçilik ve hayvancılık yanında kısmen halıcılıkla meşgul olmaları aileyi her yönden emin bir yerde yaşaması açısından iki katlı evler yapma yönüne itmiştir. Bu evlerde zemin kat halı atölyesi, kiler, ahır ve samanlık, birinci kat ise yaşama mekanlarını içermektedir.

İki katlı köy tipi evlerde, evin arka bahçesi devamlı kuzeye gelecek şekilde inşa edilmiştir. Arka ve yan cepheleri taş duvar olarak yapılan evlerde sıva malzemesi olarak en çok samanla takviye edilmiş çamur kullanılmaktadır. Evlerin çatıları kırma çatı tipinde, çatı örtüleri ise, genelde alaturka kiremittir.

Şarkikaraağaç evlerinin ana malzemesi taştır. Evlerde kullanılan ahşap malzeme, taşıyıcı sistemde, doğrama ve örtüde kullanılmaktadır. Bunlardan başka, yardımcı malzeme olarak toprak ve alçı da kullanılmaktadır. Sokağa bakan cephelerde, oda ve sofalara cumba biçiminde çıkma yapılmıştır. Evlerin zemin katı, taşlık ve onun etrafında hizmet mekanları ve onlara bağlı sofalardan meydana gelir. Evlerin odaları özenle işlenmiş, tavanları genelde ahşap tekne tavan olarak tasarlanmıştır.

4.1.1.6. Sosyal Yapı

Kızıldağ Milli Parkı içerisine giren köyler, Beyşehir Gölü havzasında yer almaktadır. Bu köyler; Karayaka, Kıyakede, Sarıkabalı, Gedikli, Yeniköy, Beyköy, Armutlu, Çeltek, Belceğiz, Yassıbel, Gölkonak’tır.

Park alanındaki köylerden Gölkonak Köyü, Yenişarbademli İlçesi’ne, diğerleri ise, Şarkikaraağaç İlçesi’ne bağlı köylerdir.

Kızıldağ Milli Parkı içerisinde bulunan köylerin nüfus bilgileri Tablo 13’de gösterilmiştir. Tablo 13’e göre köylerin genelinde nüfusun azaldığı görülmektedir. Yüksek bir göç eğiliminin olduğu yapılan incelemelerde, köylüler tarafından belirtilmektedir. Göç edenlerin büyük çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu köylerde göçün başlıca nedenleri, işsizlik, arazilerin miras yolu ile daralması, elde edilen tarım ve

hayvancılık gelirlerindeki düşüş ve Milli Park kararından sonra getirilen bazı kısıtlamalar olarak sıralanmaktadır [43].

Tablo 13. Kızıldağ Milli Park Alanında Yer Alan Köylerin Nüfus Bilgileri [44]

Köyler	1970	1980	1985	1990	1997
Gedikli	705	800	750	716	1044
Sarıkabalı	205	288	286	320	272
Belceğiz	955	1219	1106	1644	2144
Yeniköy	403	619	507	605	488
Armutlu	146	157	169	162	156
Çeltekin	442	475	469	472	362
Beyköy	1036	1014	821	805	721
Karayaka	442	591	526	557	556
Yassıbel	735	1078	948	909	826
Kıyakdede	314	470	486	473	388
Gölkonak	409	530	436	405	550

Köylerde Milli Park kararına yaklaşım iki farklı şekilde olmaktadır. Kararın gerekli olduğunu savunan köyler neden olarak, gölde son yıllarda meydana gelen kirlenmeyi, çevredeki verimsiz ve erozyona maruz kalan arazileri ve ormansızlaşmayı göstermekte; gereksiz olduğunu savunan köyler ise balıkçılığın kısıtlanması, göle yakın arazilerde tarım yapılamaması, bazı yaylalara getirilen kısıtlamalarla orman işçiliğinden kaybedilen gelirleri neden olarak sıralamaktadır. Milli Park kararının gelir kayıpları yarattığı belirtilmektedir. Köylerin tamamı gelir kayıplarının giderilmesi ve alternatif iş imkanlarının yaratılması noktasında yapılacak bir kırsal kalkınma planına katılacaklarını belirtmektedir.

4.1.1.7. Ekonomik Yapı

Tarım

Havzadaki köylerin başlıca geçim kaynakları, tarım ve hayvancılık olup Yassıbel, Yeniköy, Gedikli, Gölkonak, Kıyakdede, Karayaka, Sarıkaya ve Belceğiz köylerinde aynı zamanda balıkçılık yapılmaktadır. Köylerde tarımsal üretimin yapıldığı arazilerin, hane sayısına oranları (hane başına arazi sahipliği) tablo 14'de verilmiştir. Üretilen tarımsal ürünlerin genelde buğday, arpa, nohut, pancar ve tamamını hayvan yemi olarak kullanılan yoncadan oluştuğu köylerde, kuru tarım ürünleri (buğday, arpa, nohut) daha ağırlıklıdır. Elma yetiştirilen köylerde, vişne ve kiraz fidanlarının dikimleri yapılmaktadır.

Hayvancılık

Hayvancılık kapsamında, büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığın geçerli olduğu havzada, büyükbaş hayvancılık, kapalı ahır hayvancılığı biçiminde yapılmaktadır. Küçükbaş hayvancılıkta ise koyunculuk ağırlıklıdır. Üretilen hayvansal ürünler

itibariyle süt üretimi ilk sırada yer almakta ve bunu sırasıyla et ve yn üretimi izlemektedir. Hayvancılıktan elde edilen ürünlerin ve hayvan sayılarının hane sayısına oranları tablo 15’de verilmiştir [43]. Hayvan başına düşen mer’a alanlarının (dekar), genelde düşük olduğu görülmektedir.

Ormancılık

Milli park alanının tümü için orman amenajman planı düzenlenmiş ve 26.09.1997 tarihinde onaylanmıştır. Saha, milli park olduğundan üretim amaçlı işletilmesi söz konusu olmayıp, ormanın sağlığı ve devamlılığının temini için gerekli bazı işlemler yapılması önerilmiştir [39]. Bu nedenle orman işçiliğinden elde edilen gelir yok denecek kadar azdır.

Park alanı içerisinde bulunan ve orman köyü sayılan Kıyakdede, Karayaka, Yassıbel, Sarıkabalı, Yeniköy ve Gedikli köyleri 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 32. Maddesi uyarınca işlem görmektedir. Yani orman köyü olmalarına karşılık, üretim ormanı bulunmadığından, orman işletmesinin göstereceği yakın bir depodan zati ihtiyaç alabilmektedirler. Ancak yakın dahi olsa başka bir depodan zati ihtiyaç almak ekonomik olmadığı için, bu köylerin zati ihtiyaç kullanımında belirgin bir azalma görülmektedir.

Tablo 14. Kızıldağ Milli Parkı'nda Bulunan Köylerin Hane Başına Sahip Olduğu Tarım Alanı Varlığı [43]

	Yassıbel	Yeniköy	Sarıkaya	Armutlu	Gedikli	Beyköy	Çelteke	Karayaka	Beleşiz	Kıyıkdede	Gölkonak
Kuru tarım alanları(dekar)/ hane sayısı	7.40	21.05	36.76	61.20	12.44	12.00	21.06	17.91	30.38	5.52	11.40
Sulu tarım alanları(dekar)/ hane sayısı	6.38	28.54	4.80	21.66	2.99	8.58	35.79	5.92	17.1	6.45	7.40
Buğday alanları(dekar)/ hane sayısı	4.72	12.84	24.37	32.00	8.42	7.60	13.54	12.88	20.25	3.77	3.40
Arpa alanları(dekar) / hane sayısı	1.68	5.37	7.94	26.10	2.41	3.56	7.04	2.13	9.13	1.05	2.00
Nohut alanları (dekar)/ hane sayısı	1.00	2.83	4.41	3.10	1.61	0.82	0.47	2.90	1.00	0.50	---
Pancar alanları(dekar)/ hane sayısı	0.40	8.13	1.35	7.60	---	0.72	2.71	2.65	2.29	0.36	1.43
Yonca alanları(dekar)/ hane sayısı	0.81	1.35	---	1.93	0.67	1.62	0.81	2.10	0.17	0.54	0.80
Elma alanları(dekar) / hane sayısı	11.60	2.77	1.43	16.66	21.16	41.12	18.06	10.10	18.87	25.31	3.37

Tablo 15. Kızıldağ Milli Parkı'nda Bulunan Köylerin Hane Başına Sahip Olduğu Hayvan Varlığı ve Hayvansal Üretim Miktarları [43]

	Yassıbel	Yeniköy	Sarıkaya	Armutlu	Gedikli	Beyköy	Çelteke	Karayaka	Belceğiz	Kıyakdede	Gölkonak
Büyükbaş hayvan sayısı /hane sayısı	2.64	16.46	14.42	5.23	4.03	2.80	3.86	3.22	3.03	1.86	2.00
Koyun sayısı /hane sayısı	0.47	10.38	14.80	3.33	1.47	0.21	5.11	4.55	4.30	3.81	1.75
Keçi sayısı /hane sayısı	4.66	0.65	3.25	---	4.62	0.97	---	5.70	2.10	2.77	---
Et üretimi(kg) /hane sayısı	85.71	195.38	215.58	20.00	84.00	78.36	152.27	128.89	112.90	63.63	22.22
Süt üretimi(ton) /hane sayısı	13.71	25.96	18.11	38.00	12.52	14.62	21.45	16.17	18.99	8.65	11.10
Yün üretimi(kg) /hane sayısı	0.24	15.57	22.20	5.00	2.20	0.12	7.67	6.72	6.60	5.72	---

Kızıldağ Milli Parkı da 1998 yılından itibaren Şarkikaraağaç Belediyesi tarafından işletilmektedir.

4.1.2.1. Alanda Bulunan Tesisler

Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanı'na 1987 yılında 1/1000 ölçekli uygulama planı gereğince turizm etkinlikleri için tesis yapımına başlanmıştır. Aynı yıl içerisinde 5 adet bungalow, müşterek tesisler, gazino (kantin)-fırın, WC ve diğer alt yapı hizmetleri (yol, su ve elektrik) tamamlanmıştır.

Kullanım Alanı içerisinde bulunan bungalow (Ek Resim 1-2), prefabrike konut (Ek Resim 3), çadır yeri (Ek Resim4) ile diğer tesislere ait resimler (Ek Resim 5-6-7-8-9-10) ekler bölümünde verilmiştir.

Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü, Isparta Milli Parklar Başmühendisliği, 1998 yılına kadar bu tesisler ile alana olan talepleri karşılamıştır. 1998 yılında itibaren alan özel girişimcilere kiralanmak suretiyle işletilmektedir. 1998, 1999, 2000 yıllarında Alanın işletilmesi ile ilgili yapılan ihaleleri Şarkikaraağaç Belediyesi kazanmış ve halen işletmektedir. Alana ait tesis eklemeleri 1999 ve 2000 yılında yapılmıştır. Özellikle bu dönemde yapılmış olan 20 adet prefabrike konut dikkati çekmektedir. Alan üzerindeki tüm masrafları Şarkikaraağaç Belediyesi yapmaktadır. Bu nedenle prefabrike konutların yapım maliyetleri de söz konusu Belediye aittir. 2000 yılı itibarıyla alanda bulunan tesisler ve büyüklükleri tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16. Kızıldağ Milli Parkında Bulunan Tesisler

Tesis Cinsi	Yapım Tarihi	Adedi	Alanı m ²
Bungalow	1987	5	100
Prefabrike konut	1999-2000	20	52
Fırın	1987	1	25
Gazino (Kantin)	1987	1	245
Müşterek tesis	1987	1	272
Tuvalet	1987	2	29
Tuvalet	1987	1	9

Kaynak: MPCM

4.1.2.2. Ziyaretçilerin Geliş Nedenleri

Alana ziyaretçiler birçok nedenden dolayı gelmektedir. Bunlar önem sırasına göre sıralanacak olursa;

Sağlık; Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanı, toros sediri (*Cedrus libani*) ile örtülüdür. Saf sedir ormanı olarak 1969 yılındaki ilk milli park ilanına konu olan alanın üzerinde bulunan sedirlerin, düzgün gövdeleri, sağlıklı oluşları ve mavi yeşil yaprakları dikkat çekmektedir. Alana sağlık için gelişlerin nedeni, sedir ağaçları ile kaplı olan

alandaki oksijen oranının açık alanlara ve diğer orman alanlarına oranla yüksek oluşu ve bununla akciğer hastalıklarına (astım, bronşit vb.) iyi gelmesinden kaynaklanmaktadır. Gerek ziyaretçilerle ve gerekse alanın işletilmesi ile ilgili personel ile yapılan görüşmelerde bu durum ortaya konmakta, alanın yakın çevresindeki hakim bir tepeye Sağlık Bakanlığı tarafından yapımı tasarlanan ve halen inşaatı devam eden senatoryumun da bitiminden sonra akciğer hastalıkları ile ilgili hizmet vereceği belirtilmektedir. Resim 4’de senatoryum inşaatı görülmektedir.

Resim 4. Kullanım Alanı İçerisinde Bulunan Senatoryum İnşaatı (Foto: Korkmaz)

Piknik; Alanda özellikle hafta sonları yakın çevrede bulunan yerleşim birimlerinden gününbirlik piknik etkinlikleri için ziyaretçiler yoğun olarak gelmektedirler. Kullanım alanının Şarkikaraağaç ilçesine 6 km gibi kısa bir mesafede olması alanın içerisinde Şarkikaraağaç ilçesinden gelenlerin oranını artırmaktadır. Bunun yanında özellikle Batı Akdeniz ve Ege’den İç Anadolu’ya ve İç Anadolu’dan, Batı Akdeniz ve Ege’ye geçen turistler gününbirlik olarak alandan yararlanmaktadır.

Bunun yanında, alana ziyaretçilerin diğer geliş nedenleri tatil yapma, uzun doğa yürüyüşleri ve tırmanma olarak sıralanabilir. Alanı işleten Şarkikaraağaç Belediyesi’nden alınan bilgilere göre yoğun bir talep söz konusudur. Bir örnek verilecek olursa, 15 Haziran-15 Eylül 2000 tarihleri arasında alandan yararlanmak isteyen ziyaretçilerin rezervasyonları Şubat 2000 itibarıyla tamamlanmış ve bu tarihler arası başka rezervasyon kabul edilmemiştir. Yaz dönemi boyunca bu nedenle yaşanan yoğunluktan dolayı yer bulma problemi olan bazı ziyaretçi grupları İlçe merkezinin yakın olmasından dolayı ilçede bulunan otellerden yararlanmaktadırlar.

Ziyaretçi taleplerinin genelde yaz ayları olması nedeniyle yazın yüksek derecede kullanım söz konusu iken, sonbahar ve kış mevsiminde talep yok denecek kadar azdır.

Alandan kış aylarında yalnız Konya ve Isparta'da bulunan üniversitelerin ilgili bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin ders uygulamalarının bazı bölümlerini alan üzerinde yapmaları nedeniyle kullanım söz konusu olmaktadır.

4.1.2.3. Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanı'nın Gelir (Fayda) ve Masrafları

Korunan alan statüsüne alınan alanlardan elde edilen faydalar ve katlanılan masraflar tablo 17'de gösterilmiştir [45]. Tablodan da görüldüğü üzere faydalar; turizm etkinliklerinden elde edilen faydalar, biyoçeşitliliğin korunması, gen kaynaklarının korunması, eğitim ve araştırma için kullanılması, korunan alanın bulunduğu havzanın korunması, karbon bağlamanın sağladığı yararlar ve besin döngüsünün sağlanması şeklinde sayılabilir. Fayda ve maliyetler incelenirken turizm etkinlikleri için fayda ve maliyetler göz önünde bulundurulmuştur.

Turizm etkinliklerinden elde edilen faydaları, giriş ücretlerinden elde edilen gelirler, alan içerisinde bulunan tesislerden elde edilen gelirler, bunun yanında yöresel özelliklerin ortaya konulduğu el sanatları gibi üretilen ürünlerden elde edilen gelirler olarak sıralanabilir [45]. Bu faydalar parasal olarak ifade edilebilen ve ekonomik analizlerde kullanılan faydalar olmaktadır.

Korunan alanlar için maliyetler de şu şekilde sıralanmaktadır; alanda turizm etkinliklerine cevap verebilecek şekilde tesis ve alt yapı hizmetlerinin sağlanması için yapılan kuruluş (tesis) masrafları, her yıl tesislerin bakımı ve kafeterya, yemekhane gibi tesislerde kullanılan malzemelere ilişkin masraflar, personel ve elektrik gibi giderler olarak yıllık idare masrafları, turizm gelişmeleri ile çevrenin tahrip olması gibi turizm etkinliklerinin yol açtığı olumsuz etkiler, alanın korunan alan statüsüne alınması ile ilgili olarak endüstriyel anlamda odun hammaddesi üretiminin yapılmaması gibi turizm dışındaki diğer ormancılık etkinliklerinin alternatif maliyetleridir [45].

Tablo 17. Korunan Alanlar İçin Fayda ve Masraflar [45]

Masraflar	Faydalar
Kuruluş Masrafları	Turizm (Giriş ücretleri, el sanatları ve kafeterya, kamping, vb. gelirler)
Yıllık İdare Masrafları	Biyoçeşitliliğin korunması (flora ve fauna)
Turizmin olumsuz etkileri	Genetik kaynaklar
Alternatif Maliyetler (Odun Üretimi, Köylerin Gelirlerinin Azalması vb.)	Eğitim ve Araştırma
	Havzanın korunması
	Karbon Birikimi
	Besin Döngüsü
	Hava kirliliğinin Azaltılması
	Mikro-Klimatik Fonksiyonlar
	Kültürel Fonksiyonlar

Ekonomik analiz yapılırken parasal olarak ifade edilebilen veya sayısallaştırılabilen değerler kullanılmaktadır. Bu nedenle Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanı'ndan elde edilen faydalardan parasal olarak ifade edilebilenler için açıklamalar aşağıda yapılmış, biyoçeşitliliğin ve gen kaynaklarının korunması, eğitim ve araştırma amacına yönelik faydalanma, havzanın korunması vb. parasal olarak ifade edilemediğinden sayısal olarak analiz içerisinde kullanılmamış ancak faydalarının yüksek düzeyde olduğu tahmin edilmiştir.

4.1.2.3.1. Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanında Elde Edilen Gelirler

4.1.2.3.1.1. Giriş Ücretlerinden Elde Edilen Gelirler

Korunan alanlara ilişkin giriş ücretleri her yıl Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü'nce belirlenmektedir. Kızıldağ Milli Parkı için giriş ücretleri şahıs, ve küçük-büyük araç olarak tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18. Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Tarafından Belirlenen Kızıldağ Milli Parkı'na Ait Giriş Ücret Tarifeleri (TL) (1999-2000)

Giriş Ücretleri	1999 (TL)	2000 (TL)
Şahıs	100.000	100.000
Motosiklet	100.000	100.000
Otomobil	250.000	250.000
Küçük Minibüs	400.000	500.000
Büyük Minibüs	500.000	500.000
Otobüs	600.000	750.000

Kaynak: MPGM

Tablodan görüldüğü üzere, giriş ücretleri 1999 ve 2000 yıllarında sadece, küçük minibüs ve otobüs giriş ücretleri değiştirilmiş diğerleri aynı kalmıştır.

Milli Park kullanım alanını ziyaret eden ziyaretçi sayıları tablo 19'da gösterilmiştir. Tablodan görüldüğü üzere ziyaretçi sayıları 2000 yılında 1999'a göre artmıştır.

Tablo 19. Kızıldağ Milli Parkı 1999-2000 Yılları Arası Ziyaretçi Sayıları

Cinsi	1999	2000
Şahıs	13600	14050
Küçük Vasıta	1010	1050
Büyük Vasıta	125	120
Motosiklet	612	530

Kaynak: Şarkikaraağaç Belediyesi

Tablo 18 ve Tablo 19'a göre giriş ücretlerinden elde edilen gelirler

Gelirlerin Cinsi	1999 (TL)	2000 (TL)
Giriş	1.748.700.000	1.810.500.000

şeklinde.

4.1.2.3.1.2. Konaklama Hizmetlerinden Elde Edilen Gelirler

Yine MPGM'nin konaklamalar ile ilgili belirlediği ücret tarifeleri tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 20. Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Tarafından Belirlenen Kızıldağ Milli Parkı'na Ait Konaklama Ücret Tarifeleri (TL) (1999-2000)

Ücretler	1999	2000
Geceme Ücretleri		
<u>Çadır ve Karavan</u>		
Çadır Yeri TL/Gün	300.000	500.000
Karavan Yeri TL/Gün	500.000	750.000
Motor-Karavan Yeri	500.000	750.000
<u>Bungalowlu Konaklama</u>		
6 Yataklı Bungalow	4.000.000	5.000.000
2 Yataklı Bungalow *	2.000.000	2.500.000
<u>Elektrik-Su</u>		
Çadır-Karavan-Bungalow,	250.000	500.000
Buzdolabı Müşterek TL/Gün	500.000	250.000
LPG TL/Gün	--	500.000

* Milli Park Alanında 2 yataklı bungalow bulunmamaktadır.

Kaynak: MPGM

Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanı'nda çadır, bungalow ve prefabriklerde konaklayan ziyaretçi sayıları tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21. Kızıldağ Milli Parkı 1999-2000 Yılları Arası Ziyaretçi Sayıları

Cinsi	1999	2000
Çadır	350	80
Bungalow	460	410

Kaynak:Şarkikaraağaç Belediyesi

Çadırlarda konaklayan ziyaretçilerin günlük konaklama ücretleri MPGM'nün belirlediği günlük ücretleri ortalama 7 gün konaklandığı varsayılarak bulunmuştur. Bungalow ve prefabrike konutlarda günlük konaklama ücretleri ise MPGM'nün belirlediği ücretler kullanılmamıştır. Çünkü MPGM bungalow ve prefabrike konutlar için günlük konaklama ücretini 5 milyon TL olarak belirlediği halde, alanı işleten Şarkikaraağaç Belediyesi günlük konaklamadan 5 milyon TL belirlenen giriş ücreti ve 5 milyon TL yardım olarak 10 milyon TL almaktadır. Bu nedenle konaklama ücretlerinden elde edilen gelirler belirlenirken bungalow ve prefabrike konut konaklama ücretleri, her ziyaretçi grubunun yedi gün kaldığı varsayılarak Şarkikaraağaç Belediyesi'nin belirlediği ücretler dikkate alınmıştır.

Bu açıklamalar ışığında alanda konaklama hizmetlerinden elde edilen gelirler

Gelirlerin Cinsi	1999 (TL)	2000 (TL)
Bungalow, Prefabrike konut	25.760.000.000	28.700.000.000

şeklinde olmaktadır.

4.1.2.3.1.3. Gazino (Kantin) ve Fırından Elde Edilen Gelirler

Alan içerisinde hem kır gazinosu hem de kantin olarak hizmet veren bir tesis bulunmaktadır. Bu tesisin alt katı ise fırın olarak hizmet vermektedir. Ziyaretçilerin kullanımının yoğun olduğu yaz aylarında bu tesisler sürekli hizmet vermektedir.

Bu tesislerden elde edilen gelirlerin yıllar itibariyle değerleri Şarkikaraağaç Belediyesi Muhasebe Servisinden elde edilmiştir. İncelemeler sonucunda gazino (kantin) ve fırın gelirleri toplam olarak aşağıda verilmiştir.

Gelirlerin Cinsi	1999 (TL)	2000 (TL)
Gazino (Kantin), Fırın	3.306.000.000	4.705.000.000

4.1.2.3.1.4. Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanından Elde Edilen Gelirlerin Toplamı

Yukarıda alt başlıklar olarak verilen, giriş ücretleri, Gazino (Kantin) ve fırın ve konaklamalardan elde edilen gelirlerin toplamı Tablo 22’de verilmiştir. Tabloya göre 2000 yılı itibariyle alandan elde edilen gelir, 36.195.500.000 TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 22. Kızıldağ Milli Parkından Elde Edilen Gelirler (1999 ve 2000)

GELİRLER	1999 (TL)	2000 (TL)
Giriş Ücretleri (Şahıs, Araç)	1.748.700.000	1.810.500.000
Gazino (Kantin), Fırın	3.306.000.000	4.705.000.000
Bungalow, Prefabrik	25.760.000.000	28.700.000.000
Çadır	2.572.500.000	980.000.000
Toplam	33.387.200.000	36.195.500.000

4.1.2.3.2. Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanının Turizm Etkinlikleri Çerçevesinde Masrafları

4.1.2.3.2.1. Kuruluş (Tesis) Masrafları

Kızıldağ Milli Parkı kullanım Alanı’na ilişkin ilk tesisler 1987 yılında yapılan 1/1000 ölçekli uygulama planı çerçevesinde yapılmıştır. 1987 yılında alanda beş adet bungalow, 1 adet gazino (kantin), 1 adet fırın, Müşterek tesis ve alanının belirli yerlerine dağılmış 3 adet WC inşa edilmiştir. Isparta Milli Parklar Başmühendisliği’nden, alanda yapılan bu tesisler için yapılan harcamalara ilişkin bilgiler alınamamıştır. Sadece 1986-1987 yıllarında alana yapılacak olan tesisler ile ilgili keşif bedellerine ulaşılmış ve bu bedeller kullanılmıştır.

1987 yılında yapılan tesislerin maliyetlerinin 2000 yılına getirilmesi için DPT tarafından hazırlanan toptan eşya fiyatları endeksleri kullanılmıştır [46]. 1987 yılının 100 olarak kabul edildiği toptan eşya fiyatları endeksine göre, 1994 yılı genel toptan eşya fiyatları 3747.0, 1994 yılının 100 kabul edildiği endekse göre ise 2000 yılı ilk 11 aylık ortalama 2346.6 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre 1987 yılında yapılmış olan tesislerin bu güne getirilmesinde iki aşamalı olarak hareket edilmiştir.

Toptan eşya fiyat endekslerine göre günümüze getirilen tesis masraflarına ilişkin bilgiler tablo 23'te gösterilmiştir. Prefabriklerin 1999 ve 2000 yılları arasında yapılmış olmaları nedeniyle 2000 yılına göre 1 prefabrik için harcanan miktar belirlenmiş ve toplam harcama miktarı ortaya konmuştur. Tablo 23'den görüldüğü gibi alanda yapılan tesislere ilişkin masrafların 2000 yılı için toplam değeri, **117.690.391.642 TL** olmaktadır.

Tablo 23. Kızıldağ Milli Parkına Ait Tesis Masrafları

Tesis	Yapım Yılı	Yapım Yılına Ait Maliyeti (TL)	Adet	Toplam Maliyeti (TL)	2000 Yılı Maliyeti (TL)
Bungalow	1987	7.629.243	5	38.146.215	33.540.861.370
Prefabrike konut	1999-2000	2.500.000.000	20	50.000.000.000	50.000.000.000
Gazino (Kantin), Fırın	1987	11.145.500	1	11.145.500	9.799.915.153
Müşterek Tesis	1987	11.145.500	1	11.145.500	9.799.915.153
WC	1987	1.724.800	3	5.174.400	4.549.699.966
Diğer	2000	10.000.000.000	-	10.000.000.000	10.000.000.000
Toplam					117.690.391.642

4.1.2.3.2.2. Yıllık İdare Masrafları

Yıllık idare masrafları alanda bulunan tesislerin kullandıkları malzeme masrafları, elektrik gideri, istihdam edilen personele ödenen ücretler, alanın kira bedeli ve alanın tamamı için yapılan temizlik gibi masraflar olmaktadır. Alan içerisinde kullanılan suyun alanın içerisinde doğal kaynak suyu olarak bulunması ve tesislerde bu suyun kullanılması nedeniyle su tüketimine ilişkin bilgiler mevcut olmadığı için yıllık masraflar içinde yer almamıştır.

Gazino (Kantin) ve fırın için yıllık yapılan masraflar, Şarkikaraağaç Belediyesi'nin 1999 yılı için 12 aylık, 2000 yılı için ise Kasım ayını da içerisine alan 11 aylık toplam ödemeleri arasından belirlenmiştir. Buna göre gazino (Kantin) ve fırın için yıllık yapılan masraflar; 1999 yılı için 3.733.059.000 TL ve 2000 yılı için 4.897.670.000 TL'dir (Tablo 24).

Yıllık elektrik giderleri de aynı yol izlenerek yapılan ödemelere ilişkin faturalar incelenerek bulunmuştur. Yıllık elektrik gideri 1999 yılı için 1.069.524.000 TL ve 2000 yılı için 1.456.504.000 TL'dir (Tablo 24).

Alanın, MPGM Isparta Milli Parklar Başmühendisliği'nin her yıl açtığı ihale sonucu işletmesini alan girişimciler bir kira bedeli ödemektedirler, Alana ait yapılan ihaleler sonucu ödenen kira bedelleri aşağıda gösterilmiştir. Alanın işletilmesi hakkını ilk ihalenin yapıldığı yıl olan 1998'den itibaren Şarkikaraağaç Belediyesi almaktadır.

Yıl	İhale Bedelleri (TL)	İhaleyi Alan Firma
1998	1.652.100.000	Şarkikaraağaç Belediye Bşk.
1999	2.566.558.000	Şarkikaraağaç Belediye Bşk.
2000	4.713.880.000	Şarkikaraağaç Belediye Bşk.

2000 yılı kira bedeli olan 4.713.880.000 TL, Şarkikaraağaç Belediyesi tarafından MPGM'ye ödenmiştir (Tablo 24).

Alanda istihdam edilen personel sayısı 9'dur. Bu personelin bir tanesi yılın tüm ayları çalıştırılmakta, diğer 8 personel ise 15 Haziran-15 Eylül arasında 3 ay çalıştırılmaktadır. Çalıştırılan personelin ücretleri aylık olarak ödenmektedir. Şarkikaraağaç Belediyesi'nde incelenen bordrolara göre 1999 yılında ücretler aylık brüt 127.000.000 TL, 2000 yılı için ise 159.000.000 TL'dir. Buradan hareketle personel giderleri 1999 yılı için 4.572.000.000 TL, 2000 yılı için ise 5.724.000.000 TL olmaktadır (Tablo 24).

Masraflar kapsamında yer alan diğer masraflar (temizlik vb giderler) yine tesislerin masrafları ve elektrik masrafları gibi ödenen faturalardan belirlenmiştir. Buna göre diğer masraflar olarak 1999 yılında 111.500.000 TL ve 2000 yılında 661.525.000 TL ödeme yapılmıştır (Tablo 24).

Alternatif Maliyetler¹

Alan içerisinde ve yakınında yaşayan kırsal yöre insanların Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanı ile ilgili her hangi bir gelir kaybı yoktur. Ancak odun hammaddesi ile ilgili bir alternatif maliyet söz konusudur.

Alan milli park statüsünde olduğu için endüstriyel odun hammaddesi üretimi yapılmamaktadır. Bu nedenle alanın odun hammaddesi üretimi amacına yönelik işletilmesi halinde elde edilecek gelirlerden vazgeçildiği görülmektedir. Yani bir alternatif maliyet söz konusudur. Bu nedenle alanın bu amaca yönelik işletilmesi halinde elde edilecek olan gelir, masraf olarak yer almaktadır.

¹ Alternatif Maliyet; bir üretimde kullanılan faktörlerin öteki üretim alanlarında kullanılamaması nedeniyle vazgeçilen gelirlerdir [47]

Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanı içerisinde odun üretimine uygun alan 55 ha olarak belirlenmiştir. Milli Park alanının tamamının odun üretim değeri, ziyaretçilerin sadece kullanım alanına yönelik taleplerinden dolayı kullanılmamıştır. Buna göre alandan elde edilecek yıllık odun hammaddesinin değeri aşağıda hesaplanmıştır. Hesaplama için kullanılan tarife bedeli Orman Genel Müdürlüğü (2000) tarafından hazırlanan tarife bedeli cetvellerinden ortalama olarak belirlenmiştir :

Alan (a)= 55 ha,

1m³ Sedir odununun ortalama Tarife Bedeli(T_f)= 20.500.000 TL,

Yıllık eta(e)= 2.5m³/ha

Yıllık odun üretimi geliri= a x T_f x e = 2.818.750.000 TL'dir.

Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanı'na ait yıllık masraflar özet olarak aşağıda tablo 24'de gösterilmiştir.

Tablo 24. Kızıldağ Milli Parkına Ait Yıllık Masraflar

MASRAFLAR	1999 (TL)	2000 (TL)
Gazino (Kantin), Fırın	3.733.059.000	4.897.670.000
Elektrik	1.069.524.000	1.456.504.000
Kira	2.566.558.000	4.713.880.000
Personel	4.572.000.000	5.724.000.000
Diğer*	111.500.000	661.525.000
Odun Üretiminin Değeri	1.856.250.000	2.818.750.000
Toplam	13.908.891.000	20.272.329.000 TL.

*Temizlik vb. giderler

4.1.2.4 Fayda/Masraf Analizi

Alan üzerinde yapılan tesislerin ömürleri yaklaşık 50 yıldır. 50 yıl sonunda tesislere ilişkin yenilemenin yapılması gerekecektir. Tesislerin bazılarının 1987 yılında yapılmış olması ve 1987-1998 yılları arasına ait kayıtların mevcut olmaması nedeniyle tesis masrafları 2000 yılına getirilmiş ve 2000 yılından itibaren 40 yıllık ömür dikkate alınmıştır. Çünkü 1987 yılında yapılan tesisler için 10 yıllık kayıtların bulunmaması nedeniyle bu on yıllık dönem tesis ömrü olarak belirtilen 50 yıldan çıkarılmıştır. Dikkate alınan bu 40 yıllık dönem içerisinde elde edilecek yıllık gelirler ve yapılacak yıllık masrafların her yıl eşit miktarda olacağı varsayılarak, yıllık elde edilen gelirler ve yıllık yapılan masraflar 40 yıl süresince başlangıç değerini veren yıllık sonlu iradların kapital değerini veren

$$k_0 = \frac{r \cdot (1,0p^m - 1)}{0,0p \cdot 1,0p^m}$$

k_0 = Bugünkü değer
 r = Her yıl alınan eşit miktar
 p = Faiz haddi
 m = yıl

formülü ile hesaplanmıştır [48]. Yıl (m), belirtildiği üzere 40 yıl olarak alınmıştır.

Ormancılık işletmelerinde kullanılan faiz oranı diğer işletmelerde kullanılan faiz oranlara nazaran düşüktür. Bu nedenle faiz oranı (p) olarak, ormancılık etkinliklerinde genelde kullanılan % 3 .değeri alınmıştır [48].

Bu açıklamalar ışığında yıllık elde edilebilecek gelirlerin ve giderlerin bugünkü değerleri hesaplanmış ve fayda/masraf kriteri hesaplanmıştır. Kriteria göre bugüne getirilen yıllık masraflara kuruluş (tesis) masrafları eklenmiştir.

Buna göre 40 yıllık gelirlerin bugünkü değeri (1) = 836.650.729.000 TL.

40 yıl boyunca yapılacak olan yıllık giderlerin bugünkü değeri= 468.590.262.200 TL
 Kuruluş (Tesis) Masrafları = +117.690.391.642 TL
 40 Yıllık Giderlerin bugünkü değeri (2) 586.280.653.842 TL

Bugünkü değerleri hesaplanan (1) ve (2)'nin birbirine oranlanması ile

Fayda/Masraf= 1.427

(1) ve (2) nin farkının alınması ile

Fayda-Masraf= 250.370.075.158 TL olarak bulunur.

Fayda/Masraf kriterine göre, Fayda/Masraf oranı, 1'den büyük çıkarsa, proje kabul edilmekte ,aksi halde ise reddedilmektedir. Yukarıda görüldüğü üzere F/M oranı 1'den büyük bir değer olan 1.427 çıkmıştır. Yani, Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanı'nda yapılan yatırımın 40 yıllık süre içerisinde uygun bir yatırım olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu oranın yanında Net Bugünkü Değer kriterine göre ise değerlendirme yapıldığı takdirde, yatırımın bugüne getirilen fayda ve masraflarının farkı alınmış ve 250.370.075.158 TL sonucu bulunmuştur. Bu sonucun pozitif çıkmasının anlamı, bu alana yapılacak yatırımdan elde edilecek faydaların, tesis masrafları ve 40 yıl süre ile yapılacak masraflardan daha büyük olacaktır. Yani Net Bugünkü Değerin pozitif çıkması yine bu etkinliğin bu alan üzerinde ekonomik anlamda yapılabilirliğini ortaya koymaktadır.

Bunun yanında, parasal olarak analiz içerisinde kullanılmayan alandan faydalanan insanların aldıkları doyum, biyolojik çeşitliliğin korunması, eğitim ve araştırma amaçlı kullanım havzanın korunması, karbon bağlama, besin döngüsü, hava kirliliğinin azaltılması gibi faydaların yüksek düzeyde olduğu tahmin edilmektedir. Çünkü alanın milli park olarak ayrılma gerekçelerinden birisi saf sedir ormanının korunması diğeri ise Beyşehir Gölü'nün korunmasıdır.

4.1.2.5. Kullanım Alanında Turizm Gelişmesinin Olumsuz Etkileri

Alan üzerinde doğa turizmi etkinlikleri açısından talebin önemli ölçüde arttığının fark edilmesi 1986-1987 yıllarına rastlamaktadır. Bu yıllarda MPGM Isparta Milli Parklar Başmühendisliği 1/1000 ölçekli bir uygulama planına ilişkin harita yapmış ve bu haritada alan üzerinde doğal yapıya en az zarar verebilecek ve doğal görünümü bozmayacak şekilde yapılması öngörülen tesislerin yerleri belirtilmiştir. Bu plana göre müşterek tesisler, gazino (kantin), fırın ve bungalowlar yapılmıştır.

1998 yılına kadar herhangi bir tesis eklemesi yapılmamıştır. 1998 yılından itibaren alanın işletme hakkını ihale ile alan Şarkikaraağaç Belediyesi 1999-2000 yılları arasında alana 20 adet prefabrike konut yaptırmıştır. Ancak prefabrike konutlar gerek betonarme yapıları ile gerekse de bahsedilen uygulama planına aykırı olarak bitişik düzende yapılmış olmaları nedeniyle alanda çevresel ve görsel kirlenmenin ilk halkasını oluşturmaktadır (Resim 5).

**Resim 5. Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanı'nda Prefabrike Konutlar
(Foto: Korkmaz)**

Prefabrike konutların yapımında hazır beton bloklar kullanılmıştır. Orman kaynakları içerisinde bu şekilde yapılanmanın yanlışlığını, doğa turizmi etkinliklerinin temel ortaya çıkış nedenlerinden olan kentlerdeki betonlaşma ile açıklamak mümkündür. Çünkü doğa turizmi etkinliklerine olan talebin gelişiminde en önemli etkenler kent içerisindeki yeşil alanların azalması ve betonlaşmanın yoğunluğudur. Alanda bulunan diğer tesisler incelendiğinde bungalovlar ve diğer müşterek tesisler daha çok ahşap malzeme kullanılarak yapılmış yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Alanın yakınında bulunan hakim tepede yapılması öngörülen ve inşaatı devam eden senatoryum çevrede büyük bir görüntü kirliliği oluşturmaktadır (Resim 4). Milli Park Kullanım Alanına girişte göze çarpan inşaat aynı zamanda yol ve diğer alt yapı tesislerinin kurulması ile ilgili olarak çevresel kirlilik oluşturmaktadır. Böyle bir senatoryum için çok uygun yerler bulunurken, bunun gerek manzara gerekse öteki doğal değerlere sahip bir alanda yapılması şaşırtıcıdır.

Özetle prefabrike konutların yapım yanlışlığı ve senatoryumun yapım yerinin yanlış seçilmesi, alanda üzerinde görülen çevresel ve görsel problemler olarak dikkat çekmektedir.

4.1.3. Park Alanında Doğa Turizmi Potansiyelinin Belirlenmesi

İncelenen Kızıldağ Milli Parkı Kullanım Alanı dışında Milli Park sınırlarının geniş olması itibarıyla birçok doğa turizmi etkinliğine uygun alan bulunmaktadır. Bu alanlardan bazıları ziyaretçiler tarafından kullanılmaktadır. Ancak kaç kişinin geldiği ve ne kadar bir süre kalındığı gibi bilgilere ulaşılamamıştır.

Kızıldağ Milli Park alanında gelecek vaad eden doğa turizmi etkinliklerine ilişkin açıklamalar aşağıda yapılmış ve bu açıklamalar ışığında Kızıldağ Milli Parkı'na ilişkin doğal ve kültürel değerler, Harita 2'de gösterilmiştir.

4.1.3.1. Manzara Seyir Yeri Olarak Kullanılabilecek Alanlar

Kızıldağ Milli Park alanında göl ve orman manzarası sağlayabilen çok sayıda yer bulunmaktadır. Manzara seyir noktaları ağırlıklı olarak Yenişarbademli İlçesi çevresindedir.

Güneyde Kurucuova Beldesinde bulunan Malanda mevkiinde su ve orman manzarası çarpıcı güzellikler sunmaktadır. Yine yüksekte olmamasına karşın gölün kenarındaki Mindıras Tepe güzel göl manzarası sağlamaktadır.

Yükseklere çıkıldıkça; Küçükçeşan ve Büyükçeşan Tepeler güzel manzara noktalarıdır. Yenice Mahallesinden Üçmezar Alanı'na çıkan orman yolu ile Üçmezar Alanı açıklığına kadar araç ulaşabilmektedir. Buradan yaklaşık 1.5 km yamaca

tırmanılarak, Küçükçeşan Tepe'ye; aynı yolun devamında Eşek alanından yine yamaca tırmanılarak, yaklaşık 2 km uzaklıkta Büyükçeşan Tepe'ye ulaşılır. Buradan parkın batı sınırında bulunan yüksek tepelere gidildikçe, ulaşım güçleşmektedir. Ancak yine de bazı tepelere ulaşmak mümkündür. Büyüköğebakan Tepe manzara olanakları çok iyi olan bir yerdir. Gedikli Köyü'nden gelen orman yolu, tepenin altında, dere içinde buraya yaklaşmaktadır. Çok dik olmayan yamaçtan tırmanılarak, yaklaşık 1.5 km mesafede tepeye ulaşılabilir. Kızıldağ zirvede yangın gözetleme kulesi bulunmaktadır. Güzel bir manzara noktasıdır.

Uygun bir araç ile kuleye çıkılabilmektedir. Bu alan paraşütle atlama noktası olarak çok uygundur.

Yenişarbademli ilçesi alanında, parkın Batı sınırında Alınoluk Tepe, yanındaki Alınoluk pınarı ile güzel görünüm sağlayan bir manzara noktasıdır. Körmenlik Yayla'ya giden orman yolu ile sırta çıkılarak, yaklaşık 1 km tırmanılıp, tepeye ulaşılabilir. Yine parkın batı sınırında Dedegül Dağı zirvesinden inen kayalık sırtların altında Melikler Yayla güzel manzara noktasıdır. Pınargözünden sonra orman yolu bu yaylaya ulaşmaktadır. Dörtkardeşler Tepe'nin altından gelen orman yolu da Melikler Yayla'ya ulaşır. Melikler yaylasından görünen Beyşehir Gölü Resim 6'da verilmiştir. Yenişarbademli-Aksu karayolu üzerinde, yine batı sınıra doğru yüksek yamaçta, Hacıbey Yayla ve hemen yakınında Hacıbey Oluğu güzel manzara noktalarıdır.

Resim 6. Melikler Yaylası'ndan Beyşehir Gölü'nün Görünüşü (Foto: Korkmaz)

Geledost Tepe, hakim bir noktadır ve çok güzel görünüm sağlayan manzara noktasıdır. Burada orman gözetleme kulesi bulunduğu için, uygun araç ile ulaşım mümkündür. Küçükdağ Tepe'nin altında Dedegül yangın gözetleme kulesi de aynı durumdur. Buradan Dedegül Dağı'na ve Karagöl'e tırmanma yürüyüşü de yapılabilir.

4.1.3.2. Kamp Alanları Olarak Kullanılabilecek Alanlar

Kamp alanı olarak Karayaka Köyü'nün güneyinde göl kenarında Taşlı Tepe'de Milli Park ilanından önce Isparta Özel İdaresi tarafından bir bina yaptırılmıştır. Buranın, Milli Park dinlenme alanı yanında, yapılması düşünülen gençlik kampının bir ayağı olarak kullanılması amaçlanmaktadır. Bu alanın dışında kamp alanı mevcut değildir.

4.1.3.3. Kumsal ve Plaj Olarak Kullanılabilecek Alanlar

Gölde, özellikle son yıllarda otlanma ve kıyı bataklıklarının fazlalaşması nedeniyle, kıyılar çoğunlukla, kumsal ve plaj olarak yararlanılabilecek durumda değildir. Bu konuda uygun yerler, Karayaka köyünün güneyinde Taşlı Tepe etrafında kurulması istenen gençlik kampı alanının Doğuya ve Batıya uzantısı olan kıyılar; buranın doğusunda bulunan, gölün Kuzey kıyıları olan, Yassıbel ve Kıyıkdede köylerinin güneyinde, göl kenarındaki açıklık alanlardır. Ayrıca Gedikli köyünün güneyinde, Top Tepenin kuzey eteğinde Sumak boğazının kıyıya açıldığı düzlük alanın göl kıyılarının kumsal ve plaj olarak değerlendirme olanakları bulunmaktadır.

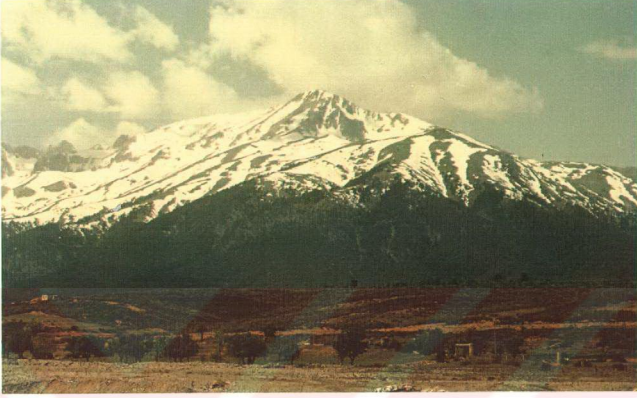
4.1.3.4. Tırmanma İçin Kullanılabilecek Alanlar

Dağcılık sporu ile ilgili olarak Milli Park alanı içerisinde Turizm Bakanlığı tarafından belirlenen ve onaylanan bir tırmanma parkuru bulunmaktadır. Resim 7'de tırmanma parkuru görülmektedir.

Resim 7. Tırmanma Parkuru (Foto: Korkmaz)

Tırmanma parkuru, Melikler yaylasının 350 m doğusunda bulunan köprüden başlamaktadır. Parkur, Elma Hoşafı mevkiine, buradan Bostan Çukuru'na, Kartal Tepe'nin altında boyun noktasına, sırtı takiben, Dedegül Dağı zirvesine ulaşmaktadır (Resim 8).

Resim 8. Dedegül Dağı (Foto: Korkmaz)

Bu tırmanma parkurunun dışında, Küçükdağ Tepe'nin altında yangın gözetleme kulesi bulunmaktadır. Araçlar ile buraya ulaşmak mümkündür. Buradan Elma Hoşafı mevkiine patika yol bulunmaktadır. Patika yol güzergahı ile boyuna gelindikten sonra, sırttan Yumrutaş Tepeye ve buradan da Kartal Tepe'nin Kuzey doğusundaki kayalıklara kadar tırmanılıp buradan Karagöl'e ve Dedegül Dağı'nın zirvesine ulaşılır. Resim 9'da gösterilen Karagöl, Dedegül Dağı'nın 2560 m yüksekliğinde bulunmaktadır.

Resim 9. Karagöl (Foto: Korkmaz)

4.1.3.5. Yayla Turizmi İçin Kullanılabilecek Alanlar

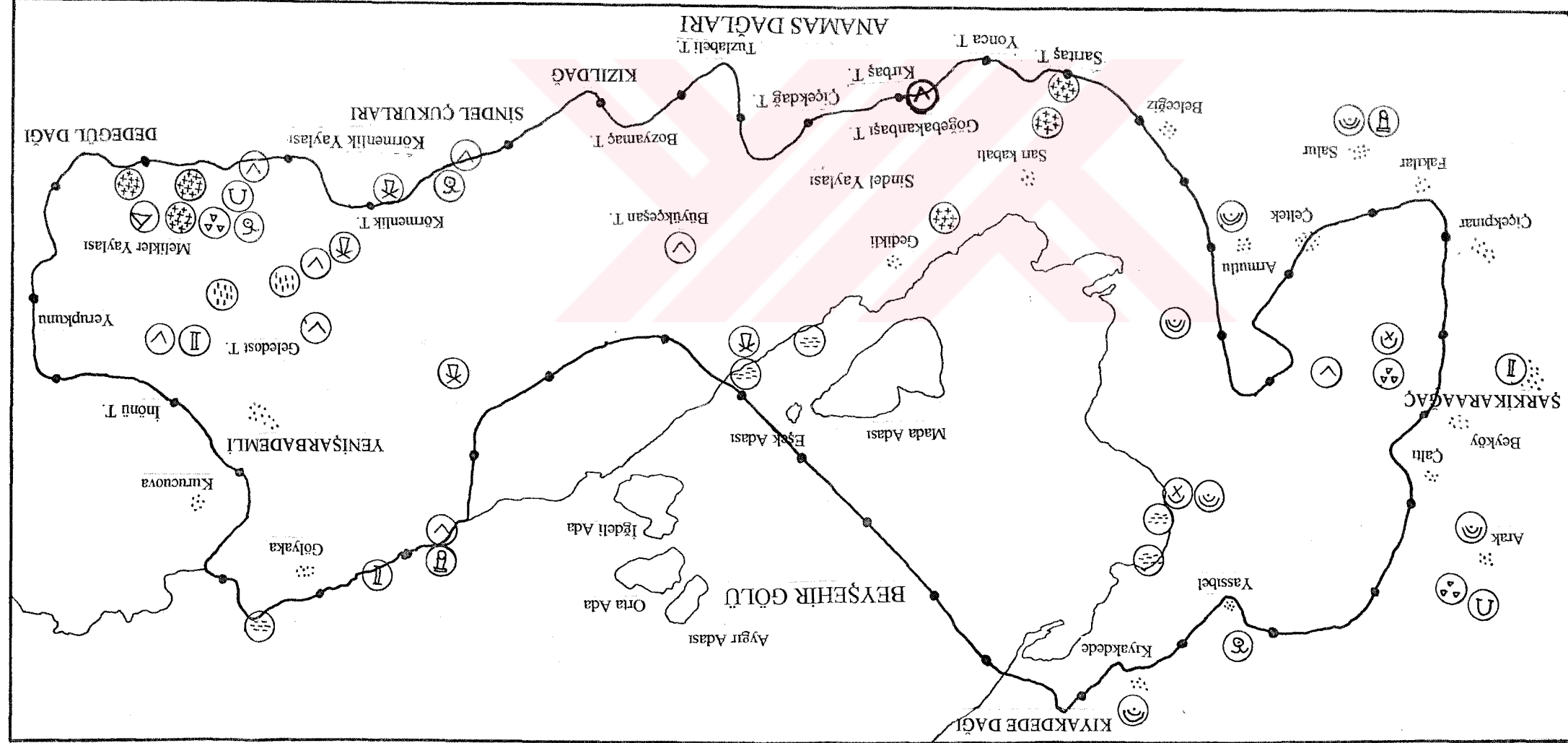
Milli Park içi ve kenarında yaşayan halk yörük kültüründen gelmiştir. Bilindiği gibi yörükler göçer yaşamaya alışmışlardır. Bu kültüre bağlı olarak yaylacılık gelişmiştir. Alanının içinde yaşayan ve park alanına özellikle Antalya ve civarından gelen yörükler yaylacılık yapmaktadır. Yazın yaylalarda küçükbaş hayvan otlatan yaylacılar, yaylalarda Mayıs ayından itibaren sonbaharın ortalarına kadar kalmaktadır. Park alanı içerisinde en çok kullanılan yaylalar Anamas Yaylası, Sindel Yaylası, Çiçekli Yaylası ve Melikler Yaylası'dır. Melikler yaylasına Antalya-Serik'ten gelen yaylacılar Resim 10'da gösterilmiştir. Yaylalara ulaşım, belli alanlara kadar araçlarla ve buralardan da patika yollar ile sağlanmaktadır.

Her sene Temmuz ayında park alanı içerisinde “Yörük Şenliği” düzenlenmektedir.

Resim 10. Melikler Yaylasında Yörükler (Foto: Korkmaz)

Harita 2. Kızıldağ Milli Parkı'nın Doğal ve Kültürel Değerleri*
* Kızıldağ Milli Parkı Master Planı Analitik Etüt Raporu'ndan özetlenmiştir.

ÖL: 1/150.000

LEGJAND

	MANZARA SEYİR NOKTASI		TARİHİ ESER		ESKİ YERLEŞİM YERİ
	DOĞAL ALAN		TARİHİ ESER		ESKİ YERLEŞİM YERİ
	DOĞAL ALAN		TARİHİ ESER		ESKİ YERLEŞİM YERİ
	DOĞAL ALAN		TARİHİ ESER		ESKİ YERLEŞİM YERİ
	DOĞAL ALAN		TARİHİ ESER		ESKİ YERLEŞİM YERİ
	DOĞAL ALAN		TARİHİ ESER		ESKİ YERLEŞİM YERİ
	DOĞAL ALAN		TARİHİ ESER		ESKİ YERLEŞİM YERİ
	DOĞAL ALAN		TARİHİ ESER		ESKİ YERLEŞİM YERİ
	DOĞAL ALAN		TARİHİ ESER		ESKİ YERLEŞİM YERİ
	DOĞAL ALAN		TARİHİ ESER		ESKİ YERLEŞİM YERİ

LEGJAND

4.2. Av Turizmi Etkinliklerine İlişkin Bulgular

4.2.1. Av Turizmi Mevzuatı ve Esasları

4.2.1.1. Av Turizmi Mevzuatı

Yurdumuzda av ve yaban hayvanlarının korunması, geliştirilmesi, üretimlerinin sağlanması ve kara avcılığının düzenlenmesine ait esaslar 1937 yılında çıkarılan 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu (KAK) kapsamında yer almaktadır. Kara Avcılığı Kanunu belirtilen konuların tümünde orman teşkilatını yetkili ve sorumlu kılmaktadır.

3167 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu'nun 16. maddesi uyarınca her yıl toplanan Merkez Av Komisyonu'nda (MAK), av ve yaban hayvanlarının korunmaları, üretilmeleri ve avcılığın düzenlenmesine ait uygulama esasları günün şartları ve gerçekleri göz önüne alınarak görüşülmekte, kanunda eksik kısımları tamamlayacak nitelikte ve bir av sezonu için uygulanacak esaslar belirlenmektedir [49].

21.05.1992 tarih ve 3800 sayılı Orman Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da yaban hayatı ve karasal av kaynaklarının, sulak sahaların korunması, geliştirilmesi, kara avcılığının düzenlenmesi, av kaynaklarının işletilmesi ve kontrolü ile ilgili her türlü etüt, envanter, planlama, projelendirme, uygulama ve izlemeye ilişkin iş ve işlemleri yapmak, yaptırmak, bu hizmetlerle ilgili tesisleri kurmak ve kurdurmak görevleri Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir [27].

Yabancı uyruklu avcıların Türkiye'de avlanmalarına ait hükümler, Merkez Av Komisyonu Kararı, 1618 Sayılı Seyahat Acentaları Birliği Kanunu ve bu kanuna dayalı Av Turizmi Yönetmeliği kapsamında yer almaktadır.

4.2.1.2. Av Turizmi Esasları

Türkiye'de av ve yaban hayvanlarının korunması, geliştirilmesi ve avcılığın kontrolü ve düzenlenmesi çalışmaları oldukça eskiye dayanmaktadır. Bu konudaki çalışmalar 1937 yılından bu yana, 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ve bu kanuna istinaden her yıl toplanan merkez av komisyonu kararları ile gerçekleştirilmektedir. 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu'nun 16.maddesi gereğince oluşan MAK, Orman Bakanı başkanlığında, ilgili resmi kuruluşların, üniversitelerin ve avcı dernekleri temsilcilerinin üye ve gözlemci olarak katılımlarıyla her yıl toplanmakta ve söz konusu av mevsimi için bütün yurttta geçerli olacak, avcılıkla ilgili kararları almaktadır.

MAK, illerden gelen av komisyon kararlarını ve yapılan muhtelif etüt çalışmalarına ilişkin raporları inceleyerek av ve yaban hayvanlarının korunması, üretilmesi ve avcılığın düzenlenmesine ait uygulama esaslarını, günün şartlarını da göz önüne alarak belirlemekte ve aşağıdaki konularda karar almaktadır.

- Belli mevsimlerde avlanabilen türler ve bunların avlanma süreleri ile limitleri (bir av gününde bir avcının vurabileceği en fazla miktar),
- Avı yasaklayarak koruma altına alınan türler (memeliler ve kuşlar),
- Yasaklanan avlanma usul ve şekilleri,
- Avlanmanın yasaklandığı sahalalar,
- Av turizmi esasları,
- Avcılıkla ilgili genel hükümler,
- Orman Bakanlığınca tefrik ve tesis edilen av koruma ve üretme sahalaları ile av yerleştirme alanlarının listesi,
- Bir yıl süre ile avlanmaya kapatılan sahalalar,
- Her av mevsiminde uyulacak, avcılıkla ilgili esasları kapsayan MAK kararı kitapçık halinde bastırılarak Orman Bakanlığı'nın ilgili birimlerine, avcılıkla ilgili kuruluşlara ve avcılara dağıtılmaktadır.

Av Turizmi Yönetmeliği'ne göre yabancı avcılar Türkiye'de A grubu seyahat acentaları aracılığı ile avlanabilmelerine izin vermiştir. A grubu seyahat acentaları, seyahat acentaları tanımındaki, tüm avcılık hizmetlerini görürler. Bu gruptaki acentalar hem üretici (tur operatörü), hem de dağıtıcı tipini oluştururlar. Gerek kendileri gerekse bünyelerinde oluşturdukları tur operatörleri ile, turistlerin istediği yaşam koşullarına uygun bir ortam hazırlayarak, doğal ve tarihi zenginlikleri göstermek ve eğlendirmek amacı ile çalışırlar. Bunların yanı sıra rehberlik hizmetleri de verirler. A grubu seyahat acentalarının faaliyetleri aşağıda belirtildiği gibi açıklanabilir:

- Uluslararası havayolu şirketlerinden bilet temin etmek,
- Yurtiçi ve yurtdışı turlar düzenlemek,
- Her türlü araba, yat gibi kiralama hizmetleri yürütmek,
- Rezervasyon işlemlerini yürütmek.

Yabancı avcılar, Orman Bakanlığı'ndan alınmış av turizmi izin belgesine sahip "A grubu seyahat acentaları" vasıtasıyla Türkiye'ye gelerek av yapabilmektedirler. Av organizasyonu yapan seyahat acentaları Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü'ne başvurarak, her av partisi için ayrı olmak üzere tanzim edilen özel avlandırma izin belgesini talep etmektedirler. Bu belgede avlanılacak tür, avın yapılacağı yer, avcılarının adı soyadı ve adresi, kaç gün avlanacakları ve hangi gümrük kapısından giriş, çıkış yapacakları hususunda bilgiler yer almaktadır. Ne var ki bu belgede avlanılacak hayvan adedi belirtilmemektedir.

4.2.1.2.1. Genel Esaslar

- Orman Bakanlığı'nca (A) grubu seyahat acentalarına av turizmi organizasyonları için, bir defaya mahsus olarak *Av Turizmi İzin Belgesi* verilir. Av Turizmi İzin Belgesi sahibi olan seyahat acentaları, Av Turizmi Yönetmeliği gereğince yeter sayıda sertifikalı "Av Organizatörü" ve "Av Rehberi" istihdam etmek zorundadır.
- Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü'nce, her av partisi için ayrı olmak üzere, Av Turizmi İzin Belgesine sahip seyahat acentalarına *Özel Avlandırma İzin Belgesi* verilir. Bu belgede; av partisine katılacak avcılarının adı, soyadı, milliyeti, yurdumuza giriş ve çıkış yapacakları gümrük kapıları, avlanacakları yer, avlanma tarihleri ve avlayacakları av hayvanı türleri belirtilir.
- Yabancı avcılar, Av Turizmi Yönetmeliği ve MAK kararları çerçevesinde Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü'nce tespit ve tesis edilen avlaklarda, yaban keçisi, çengel boynuzlu dağ keçisi, vaşak, kurt, çakal, tilki ve yaban domuzu avlayabilirler. Ayrıca Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğünce tescil edilen özel avlaklarda avlanmak isteyen yabancı avcılar için, sadece özel avlaklarda üretilen veya salınan türlerin avlanması amacıyla Av Turizmi İzin Belgesi sahibi seyahat acentalarına *Özel Avlandırma İzin Belgesi* verilir.
- Seyahat acentaları görevlendirdikleri yetkililer vasıtası ile, yabancı turist avcılarının gümrük kapılarından Türkiye'ye girişleri esnasında özel avlandırma izin belgelerini gümrük ve giriş kapısı emniyet makamlarına göstereceklerdir. Bu belgede, adı ve soyadı yazılı olmayan yabancı turist avcılar tüfek ve mermilerini Türkiye'ye getiremezler ve avlanamazlar. Seyahat acentaları kanalı ile Türkiye'ye gelen ve özel avlandırma izin belgesinde, adı ve soyadı, milliyeti yazılı yabancı turist avcılar, 6136 sayılı Ateşli Silahlar Kanunu'nun uygulamasına ilişkin yönetmeliğin 42. maddesine göre beraberlerinde getirecekleri en çok 3 adet değişik çapta yivli ve 3 adet yivsiz av tüfeği ile gerekli aksamını ve her yivli av tüfeği için en çok 50, her yivsiz av tüfeği için de en çok 100 adet mermiyi girişte gümrük makamlarına ibraz ederek pasaportlarına kaydettirmek şartıyla Türkiye'ye sokabilirler.
- Seyahat acentaları, yaptıracakları avlar için, avlakların bağlı bulunduğu Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Başmühendislikleri'ne veya Orman İşletme Müdürlüğü'ne, Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü'nce verilen özel avlandırma izin belgesini göstermek, kontrol ve denetim gayesiyle av partisine refakat etmek üzere Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Başmühendisliği'nce veya Orman İşletme Müdürlüğü'nce görevlendirilecek orman muhafaza memuru veya ilgili personeli almak zorundadır.

- Seyahat acentaları, av partisinde görevlendirecekleri av rehberlerini, tercihen yerel avcı kuruluşlarından; süreççi ve çantacıları ise, öncelikle avlak civarına yakın köylerden temin edeceklerdir.
- Özel avlandırma izin belgeleri, bu belgede kimlikleri belirtilen avcılarının katılacakları belli avlaklar ve belli av hayvanı türleri için düzenlenen av partilerine mahsus olmak üzere verildiğinden, belgede yazılı avlak ve av türleri dışında kesinlikle avlattırılmayacaktır.
- Özel avlandırma izin belgelerinde belirtilen tür ve avlaklar dışında av yaptıran ve diğer av turizmi esaslarına aykırı olarak avlandıran, seyahat acentalarının özel avlandırma izin belgeleri ve av turizmi izin belgeleri iptal edilerek haklarında kanuni işlem yapılacaktır [50].

4.2.1.2.2. 2000-2001 Yılı Av Mevsimine Ait Av Turizmi Esasları

Av turizmi organizasyonları kapsamına alınan türlerin avlanma süresi, yerleri ve sayısı ile avlanma ile ilgili olarak ava katılma ve avlanma ücretleri aşağıda belirtilmiştir [50].

Avına İzin Verilen Türler ve Yerleri

Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü'nce izin verilen Antalya İl hudutları içindeki avlak alanlarında yaban keçisi ve yaban domuzu, Merkez Orman İşletme Müdürlüğü avlaklarında yaban domuzu, Sivridağ'da yaban keçisi, Adana-Pozantı-Karanfıldağı, Niğde Çamardı Demirkazık Dağı, Mersin-Tarsus-Cehennemderesi, Mersin-MutKestel Dağında yaban keçisi ve Kaçkar Dağları'nda çengel boynuzlu dağ keçisi, Artvin İli dahilinde çengel boynuzlu dağ keçisi ve yaban keçisi avlattırılabilir. Bütün yurt düzeyinde Orman İşletmeleri itibariyle tespit edilmiş avlaklar ve yukarıda sayılan avlaklarda yaban keçisi avlattırılabilir. Gerekli görüldüğü takdirde yaban hayatı koruma sahaları ile ağaçlandırma, gençleştirme ve bakım sahalarında av turizmi kapsamında yaban domuzu avına izin verilebilir [50].

Avlanma Tarihleri

Yaban keçisi ve çengel boynuzlu dağ keçisi avı 1 Ağustos-31 Aralık 2000 ve 1 Mart-31 Mart 2001 tarihleri arasındadır. Yaban domuzu, kurt ve çakal avına ise Milli Parklar Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü izin verebilir [50].

İzin Verilecek Avcı Sayısı

Antalya ili Cevizli ve Akseki ilçelerinde tespit edilen 8 avlakta av sezonu boyunca 150 avcıya, Antalya Merkez Orman İşletmesi dahilindeki Sivridağ'da 15 avcıya, Düzlerlerçamı'nda 15 avcıya, Beydağlarında 15 avcıya, Antalya Finike Orman İşletmesi dahilinde 15 avcıya, Mersin Tarsus Cehennemdere'de 20 avcıya, Mersin Mut

Kestel Dağı'nda 15 avcıya, Niğde Çamardı Demirkazık Dağı'nda 21 avcıya izin verilecektir. Bu kontenjanların 1/3'ü yerli avcılara, 2/3'ü ise yabancı avcılara ayrılmıştır [50]. Bu kontenjanlardan bazıları 1999-2000 MAK kararlarına göre Antalya ili Cevizli ve Akseki bölgesinde 225, Antalya Merkez Orman İşletmesi dahilindeki Sivridağ'da 25 avcı şeklindedir [51].

Trofe ve Etler

Avlanan yaban hayvanının tamamı avcıya verilmektedir. Trofenin idarece çıkarılması halinde yabancı turist avcılardan 30 ABD \$ karşılığı Türk Lirası trofe çıkartma ücreti alınmaktadır [50].

Bu esasların dışında, av turizmi kapsamında yerli ve yabancı avcılar tarafından avlanan yaban hayvanlarının türü, cinsiyeti, yaşı ve trofe özellikleri (uzunluk ve ağırlık) Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Başmühendisliklerince kayda geçirilmektedir. Kayıt işlemi tamamlandıktan sonra tanzim edilen nakliye tezkereleri ile hayvanlar taşınmaktadır.

4.2.2. Av Turizminin Ekonomisi

Türkiye, Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının birbirleri ile bağlantı noktasında bulunduğu için farklı jeolojik, morfolojik ve iklimik koşullar nedeniyle fauna yönünden çok zengindir. Bugün yapılan tespitlere göre Türkiye 132 memeli, 454 kuş, 106 sürüngen, 345 balık türünü barındırmaktadır [52].

Bu hayvanların mevcut sayıları yetersiz olmakla birlikte Türkiye'de 72 milyon hektar yaban hayatı yaşama alanı bulunmaktadır. Türler itibariyle belirtilen yaşama alanlarında bulunan ve normal niteliklerine kavuşturulması halinde barındırılacak potansiyel hayvan sayıları tablo 25'de verilmiştir [53]. Tablodan görüldüğü üzere Türkiye'nin avlaklarında yaşayan hayvan sayıları çok düşük düzeydedir. Avlak olarak kullanılan alanların normal kapasitelerine çıkarılmaları durumunda avlanılabilecek miktar 33300 ton/yıl et olarak gerçekleşecektir. Bunun anlamı hektardan 0,460 kg/yıl av eti üretimi demektir. Ancak halen avlakların et üretimi 0,040kg/ha olarak gerçekleşmektedir. Bu miktar Almanya'da 1,7 kg/ha ve Avusturya'da 1,450 kg/ha düzeyindedir [2].

Av turizmi etkinliklerinin gelir getirici etkinlikler olması itibariyle ekonomik etkinliklerdir. Bu açıdan ekonomik katkıları, ülke ekonomisine katkı, yerel ekonominin gelişmesi, diğer sektörlere yapılan etki, av yaban hayatının gelişmesi için orman kaynaklarının yönetimi ile ilgili parasal kaynak yaratılması olarak değerlendirmek mümkündür.

Bu nedenle, av turizmi etkinliklerinin ekonomisi incelenirken av turizminden elde edilen gelirler gerek bazı avlak alanları gerekse Türkiye kapsamında verilmiştir. Bu kapsamda, av tezkerelerinden, alan avlanma kartlarından, ava katılma ve avlanmadan

elde edilen gelirlerle trofe ve kürklerden elde edilen gelirler incelenmiş ve av turizmi etkinliklerinin ekonomik yönden kırsal alanlarda yaşayan toplumlar üzerine etkilerine değinilmiştir. Bunu yanında av turizmi etkinliklerinin etkilediği sektörlerle ilişkin veriler değerlendirilmiştir.

Tablo 25. Türkiye'nin Av Hayvanı Türlerinin Tahmini Mevcut ve Potansiyel Sayıları [53]

Av Hayvanı Türleri	Normal Yoğunluk Ha/sayı	Alan (Mil ha)	Arazi Tipi	Mevcut Av Hayvanı Sayısı (1000)	Pot. Av Hayvanı Sayısı (1000)	Avlanılabilir Hayvan Sayısı (1000)	Bir Hayvanın Ağırlığı (kg)	Toplam Et Miktarı Ton/Yıl
Geyik	100/1.5	5	Orman	5	75	25	100	2500
Karaca	100/6	10	Orman	10	600	300	20	6000
Alageyik	100/2	2.5	Orman	1.3	50	15	70	1050
Y.Keçisi	100/4	2.5	Orman, Alpin	25	100	50	30	300
Y.Koyunu	100/3	1	Step,	3	30	10	30	1500
Y.Domuzu	100/1	10	Orman, Sazlık	80	100	100	50	5000
Ayı	5000/1	25	Orman	2	5			
Y.Tavşan	30/1	60	Her arazide görülebilir	1800	5000	5000	2	10000
Sülün	30/2	6	Kuzey, Güney Anadolu	7	1600	16000	0,8	1280
Keklik	130/2	60	Her arazide görülebilir	35000	16000	5000	0,4	2000
Su Kuşları		1	Sulak Alanlar	5000	6000	4000	0,8	3200
Diğerleri		70	Değişken	970	1000	5000	1	500
Toplam								33330

4.2.2.1. Av Turizminden Elde Edilen Gelirler

Bu başlık altında av turizminden elde edilen gelirler av tezkerelerinden, alan avlanma kartlarından, ava katılma ve avlanmadan, avlanılan yaban hayvanlarının kürk ve derilerinden elde edilen gelirler ile köy tüzel kişiliklerinin, seyahat acentalarının ve diğer sektörlerin elde ettiği gelirler olarak açıklanmıştır.

4.2.2.1.1. Av Tezkerelerinden Elde Edilen Gelirler

Av tezkereleri, mahalli avcı derneklerinden alınacak talep sahibi kişinin “avcı” olduğunu belirten belgeye istinaden verilir. [50]

Alınan av tezkerelerinin müddeti beş yıldır ve beşinci yılın sonunda yenilenmesi zorunludur. Av tezkerelerini edinme bedeli 1997 yılında 7 milyon TL., 1998 yılında 27

milyon TL., 1999 yılında 50 milyon TL. ve 2000 yılında 90 milyon TL. olarak belirlenmiştir.

1997 yılında yaklaşık 350.000 avcı, yeni tezkere almak veya tezkeresini yenilemek için başvuruda bulunmuş ve bunun karşılığında avcılardan 2,345 trilyon TL. gelir elde edilmiştir. Elde edilen bu gelirin kurumlar arasında paylaşımı şu şekilde gerçekleşmiştir.;

Maliye Bakanlığı	: 1.225. trilyon TL:
Sağlık Bakanlığı	: 525 milyar TL:
Adalet Vakfı	: 350 milyar TL.
Polisi Güçlendirme Fonu:	70 milyar TL
<u>Avcı Kuruluşları</u>	<u>: 175 milyar TL</u>
Toplam	2.345 trilyon TL

Yukarıda da görüldüğü üzere av tezkerelerinden elde edilen gelirlerin paylaştırıldığı kurumlar arasında kaynağın yöneticisi ve sorumlusu olan MPGM bulunmamaktadır.

1998 yılında av tezkerelerinin bedeli 27 milyon TL'ye çıkarılmış buna ek olarak 10 milyon TL.'de eğitime katkı payı olarak alınmıştır. Bu yıl av tezkeresi alanların sayısı yaklaşık 205.000 kişi olmuş ve elde edilen gelir 5.525 trilyon TL olarak gerçekleşmiştir. Ortalama yılda 150.000 kişinin av tezkeresi aldığı varsayılırsa 2000 yılı için elde edilen gelir 13.5 trilyon TL düzeyinde olmaktadır.

4.2.2.1.2. Alan Avlanma Kartlarından Elde Edilen Gelirler

3167 sayılı KAK'nun 17/A maddesine göre soyu azalmış veya belirli ortamlarda tükenmiş faydalı av hayvanlarının çoğalması ve yeniden üretilmesi için gerekli olan önlemlerin alınmasında kullanılmak üzere, yani av ve yaban hayatının yönetiminde gerekli olan parasal kaynağın sağlanması için ilk kez 2000-2001 av dönemi için *Alan Avlanma Kartı* uygulaması başlatılmıştır. . Bu alanlar;

- **Açık alanlar:** Tarım alanları, bozkırlar, mer'alar ve benzeri alanlar (Avlanma Bedeli 10.000.000 TL:)
- **Sulak Alanlar:** Göl, gölet, lagün, akarsular, deltalar ve benzeri alanlar (Avlanma Bedeli 10.000.000 TL:)
- **Orman Rejimine Tabi Alanlar:** Ormanlar, makilikler, fundalıklar, alpin zon, yüksek yaylalar ve benzeri alanlar (Avlanma Bedeli 10.000.000 TL:) [50]

Yukarıda bahsedilen alanlar için verilen alan avlanma kartları sadece ilgili olduğu alan için geçerlidir. Bu nedenle farklı alanlarda avlanmak isteyenler her alan için ayrı düzenlenen kartı almak ve kontrollerde göstermek zorundadır.

Alan avlanma kartlarının bedeli her biri için 10 milyon Türk Lirası'dır. Bu bedel avcı derneklerine veya avcılıkla ilgili faaliyet gösteren vakıflara üye olan avcılar için geçerlidir. Bu kuruluşlara üye olmayanlar her alana ait avlanma kartını alabilmek için 20 milyon TL. ödemek zorundadır. Bu fiyat farkı avcı derneklerine üye olunmasının sağlanması için bir formül olarak düşünülmelidir. Çünkü ülke çapındaki avcı sayısı ile avcı derneklerine kayıtlı avcı sayıları arasında büyük bir fark bulunmaktadır.

Avlanma kartlarına ilişkin bir düzenleme de kartların alım zamanı ile ilgilidir. Avlanma kartlarının en geç 15 Ağustos tarihinde alınması zorunluluğu getirilmiş ve bu tarihten sonra yapılan başvurularda kartların bedelinin % 50 arttırılacağı belirtilmiştir.

Avlanma kartları olmadan avlanma yapılması yasaklanmıştır. Kart sahibi olunmaksızın avlanan avcılara uygulanacak cezalar ise şöyledir; avcılarının silahlarına el konur ve avlanma kartlarının bedelinin 5 misli miktarı ceza olarak alınarak tüfekler iade edilir.

Alan avlanma kartlarından elde edilen gelirlerin av ve yaban hayatının geliştirilmesi, korunması ve av hayvanlarının çoğaltılması için harcanması amaçlanmaktadır.

Uygulamanın başlamasından itibaren avcılarının alan avlanma kartlarına ilgi gösterdiği görülmektedir. Eylül 2000 itibariyle yaklaşık 50.000 avcı, alan avlanma kartı almış ve bu sayede av ve yaban hayatı yönetiminde kullanılmak üzere döner sermayeye yaklaşık 900 milyar TL. kaynak yaratılmıştır. MPM yetkilileri yaratılan bu kaynağın tamamının av ve yaban hayatının korunması ve geliştirilmesi için kullanılacağını belirtmektedirler [52].

4.2.2.1.3. Ava Katılma ve Avlanmadan Elde Edilen Gelirler

Avlanma bedeli olarak Orman Bakanlığı ve köy tüzel kişiliklerine yabancı ve yerli avcılarının ava katılma, avlama, yaralama, cezalı av ve hatalı boynuz için ödeyecekleri bedeller, TURSAB'ın görüşü alınarak Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü'nce tespit edilir. Buna göre 2000-2001 av mevsimine ait bedeller, Tablo 26 ve tablo 27'de gösterilmiştir [50]. Karşılaştırma yapma için bir önceki av mevsimine (1999-2000) ait bedeller de tablo 26 ve 27'ye eklenmiştir [51]. Bu belirlenen bedeller dahilinde yapılan avlanmalardan elde edilen gelirler, Orman Bakanlığı ve köy tüzel kişilikleri arasında paylaşılmaktadır.

Tablo 26. 1999-2000 ve 2000-2001 yılı Av Mevsimlerine Ait Yerli Avcıların Ödeyecekleri Bedeller [50] [51] (1000 TL)

	1999-2000		2000-2001	
	Orm Bakanlığı	Köy.Tüz.Kiş.	Orm Bakanlığı	Köy.Tüz.Kiş.
Ava Katılma	2.000	2.000	4.000	4.000
Yaban Keçisi				
Avlama (1)	180.000	18.000	225.000	75.000
Yaralama	125.000	12.500	110.000	40.000
Cezalı (2)	330.000	--	500.000	--
Hatalı Boynuz(3)	40.000	10.000	75.000	25.000
Boş atış	--	--	35.000	10.000
Ç.B.D. Keçisi				
Avlama	175.000	37.500	225.000	75.000
Yaralama	75.000	20.000	100.000	30.000
Boş atış	--	--	30.000	10.000

(1) Boynuz uzunluğu 90 cm'nin üstündeki tekeler ile 7 yaşından büyük olupta boynuz uzunluğu 90 cm'nin altındaki tekeler.

(2) Yaban keçisi avında kaza ile vurulan yavru ve dişiler ile yanlışlıkla vurulan ve 7 yaşından küçük ve boynuz uzunluğu 90 cm'nin altındaki tekeler.

(3) Boynuz uçları çaprazlanarak kilitlemiş iki boynuz uzunluğunun 1/4 oranından fazla farklı veya kırık olması hali.

Tablo 26 ve 27'de verilen avlanma bedellerinden anlaşılacağı gibi yerli ve yabancı avcılarının ödeyecekleri avlanma bedelleri birbirinden farklıdır. Bu durum dünyada birçok ülkede bu şekilde yapılmaktadır. Bunun nedeni yabancı turist avcılarının yerli avcılara göre daha fazla ödemeyi kabullenerek, ülkeye gelmelerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 27. 1999-2000 ve 2000-2001 yılı Av Mevsimine Ait Yabancı Avcıların Ödeyecekleri Bedeller [50] [51] (ABD Doları \$)

	1999-2000		2000-2001	
	Orm Bakanlığı	Köy.Tüz.Kış.	Orm Bakanlığı	Köy.Tüz.Kış.
Ava Katılma				
Yaban Domuzu	20	20	20	30
Diğer Türler	40	20	40	20
Yaban Domuzu				
Dişi ve 3yaşa kadar erkek	25	25	20	60
3 yaş ve üzeri erkek	50	50	50	150
Diş Uzunluğu				
15 cm. kadar	--	--	--	--
15-17 cm.	--	--	75	175
17-19 cm	--	--	100	200
19-21 cm	--	--	125	225
21-23 cm	--	--	150	250
23-25 cm	--	--	200	350
25 cm üstü	--	--	250	400
Yaralama	--	--	10	30
Boş atış	--	--	5	10
Yaban Keçisi				
90-100 cm (1)	1500	150	1500	500
101 cm + (2)	50	5	50	10
Yaralama	900	100	900	100
Cezalı (3)	1800	--	2500	--
HatalıBoynuz(4)	450	50	500	200
Boş atış	--	--	150	15
Ç.B.D. Keçisi				
Avlama	800	200	800	300
Yaralama	400	50	400	50
Boş Atış	--	--	75	25
Kurt				
Avlama	250	50	200	200
Yaralama	--	--	100	100
Boş Atış	--	--	50	50
Çakal				
Avlama	100	25	100	100
Yaralama	--	--	50	50
Boş Atış	--	--	25	25
Tilki				
Avlama	20	30	50	50
Yaralama	--	--	25	25
Boş Atış	--	--	10	10
Ayı (5)				
Avlama	2000	1000	2000	2000
Yaralama	1000	750	1000	1000
Boş Atış	--	--	500	500

(1) Boynuz uzunluğu 90 cm'nin üstündeki tekeler ile 7 yaşından büyük olup da boynuz uzunluğu 90 cm'nin altındaki tekeler.

(2) 101 cm üzerindeki boynuz uzunluklarında her bir cm uzunluk için ilave olarak artı 50 ABD Doları.

(3) Yaban keçisi avında kaza ile vurulan yavru ve dişiler ile yanlışlıkla vurulan ve 7 yaşından küçük ve boynuz uzunluğu 90 cm'nin altındaki tekeler.

(4) Boynuz uçları çaprazlanarak kilitlenmiş iki boynuz uzunluğunun 1/4 oranından fazla farklı veya kırık olması hali.

(5) Ayı avı izin verildiği takdirde yapılacaktır.

Bu belirlenen bedellere göre av turizmi kapsamında Orman Bakanlığı ve Köy Tüzel Kişiliklerinin yabancı avcılarının avlanma etkinliklerinden elde edilen gelirler 1991-1992 av mevsiminden 1996-1997 av mevsimine kadar Tablo 28’de belirtilmiştir [54].

Tablo 28. Yabancı Avcıların Avladıkları Hayvan Sayıları Ve Elde Edilen Gelirler [54]

Av Sezonu	Avlanılan			Gelen Turist Sayısı	Ödenen (\$)
	Y.keçisi	Y.domuzu	Ayı		
1991-1992	36	271	10	510	110.000
1992-1993	47	247	7	530	115.000
1993-1994	47	288	9	521	160.000
1994-1995	57	342	9	514	177.700
1995-1996	59	308	13	526	180.000
1996-1997	41	373	7	533	120.000
Toplam	287	1829	55	3134	862.000

Tablodan görüldüğü üzere 6 av mevsimi boyunca, 3134 turist avcı Türkiye’ye gelmiş ve 287 yaban keçisi, 1829 yaban domuzu, 55 ayı avlamışlardır. Avlanma bedeli olarak da 862 .000 \$ ödemişlerdir.

Yine 1997-1998 av mevsiminde avlanma bedellerinden elde edilen toplanan gelir 200.000 \$ düzeyindedir. Bu gelirin %92’si yabancı avcılardan elde edilmiştir. 1998-1999 av mevsiminde ise avlanma gelirleri 180.000 \$ olarak gerçekleşmiştir.

4.2.2.1.4. Köy Tüzel Kişililerinin Elde Ettiği Gelirler

Merkez Av Komisyonu Kararları Av Turizmi Esasları’nda belirtilen “ava katılma, avlama, yaralama, cezalı av bedellerinin bir kısmının avlağın bulunduğu köy tüzel kişiliklerine ödenmesi yolu ile köyün kalkındırılmasına katkıda bulunulur” hükmü gereğince av turizmi kapsamında köy tüzel kişiliklerine pay verilmektedir.

Av turizmi kapsamında yabancı avcılarının 1996- 1997 av sezonunda avladıkları hayvan türü ve sayısına göre Köy Tüzel Kişiliklerine ödenen avlanma bedelleri hesaplanarak tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29. 1996-1997 Av Mevsiminde Yabancı Avcıların Köy Tüzel Kişiliklerine Ödenen Bedeller

Hayvan Türü	Avlanılan Adet	Avlanma Bedeli \$	Toplam Gelir \$
Yaban Keçisi	41	150	6.150
Yaban Domuzu	373	50	18.650
Ayı	7	1.000	7.000
Toplam			31.800

Yine Köy Tüzel Kişiliklerine 1997-1998 av mevsiminde 53.000 \$, 1998-1999 av mevsiminde 40.000 \$ Köy Tüzel Kişiliklerine ödenmiştir.

4.2.2.1.5. Seyahat Acentalarının Elde Ettiği Gelirler

Av turizmi ile ilgili özel sektör kuruluşları seyahat acentalarıdır. Turist avcılarının, avlanma, izin işlemleri, kalacakları yerlerin organizasyonu ve çeşitli temasların sağlanması gibi hizmetler seyahat acentalarınınca yürütülür. [32]

Antalya Düzlerçamı Yaban Hayatı Koruma Sahasında yapılan av turizmi etkinlikleri ile ilgili olarak avlanmadan elde edilen gelirlerin dağılımı Tablo 30'da gösterilmiştir. Bu alan 1995-1996 av döneminden itibaren avlanmaya kapatılmış 2000-2001 av döneminde yeniden avlanmaya açılmıştır.

Tablo 30. Düzlerçamı Yaban Hayatı Koruma Sahasında Yaban Keçisi Avından Elde Edilen Gelirler (1981-1994) (\$)

Yıllar	Yabancı Avcı Sayısı	Yerli Avcı Sayısı	Avlanan Hayvan Sayısı	Yaralanan Hayvan Sayısı	Orman Bak. Geliri	Seyahat Acentalarının Geliri	Köy Tüzel Kişiliklerinin Geliri
1981	47	6	31	1	33,535	94,000	4,700
1982	72	5	43	1	45,845	144,000	7,200
1983	112	5	107	1	93,350	224,000	11,200
1984	130	18	92	1	107,500	260,000	13,000
1985	131	26	93	1	110,550	160,000	13,100
1986	148	33	106	1	106,295	296,000	14,800
1987	67	23	58	1	62,500	134,000	6,700
1988	Avlanmaya kapatılmıştır.						
1989	42	24	27	122	47,000	34,000	4,200
1990	23	20	17	8	23,000	46,000	2,300
1991	17	27	23		18,000	34,000	1,700
1992	49	77	56	1	54,150	98,000	4,900
1993	66	55	41	212	70,640	132,000	6,600
1994	70	44	38	8	60,100	140,000	7,210
Toplam	974	363	733	151	833,145 (% 29)	1,948,000 (% 68)	97,610 (% 3)

Kaynak:MPGMI

Tablo 30'a göre seyahat acentalarının av turizminden elde ettiği gelirler, avlanma bedelleri açısından Orman Bakanlığı ve Köy Tüzel Kişiliklerine ödenen bedellerin toplamının iki katından fazladır. Tabloda görülen önemli bir başka nokta da, gelirlerin özellikle 1986 ve 1987 yıllarına kadar artış göstermiş, 1989 yılından itibaren ise düşüşe geçmiş olmasıdır. Çünkü avlanma için izin verilen avcı sayıları ve avlanılacak hayvan sayıları düşürülmüştür. Bunun nedeni yaban hayvanı popülasyonunun azalması ile açıklanabilir ki, sahada 1996 yılından itibaren beş yıl süre için avlanma yasaklanmıştır.

4.2.2.1.6. Avlanılan Yaban Hayvanlarının Kürk ve Derilerinden Elde Edilen Gelirler

MPGM'ye göre her yıl avlanılan yaban hayvanlarından yaklaşık 20.000 adet kürk veya deri elde edilmektedir. Piyasada alıcısı olan bu kürk ve derilerin ortalama fiyatı, Ekim 2000 tarihinde deri alım satımı ile ilgilenen firmalarla yapılan mülakatlarda 30 milyon TL: olarak tahmin edilmiştir. Buna göre, elde edilen kürk ve derilerin getirdiği gelirin yıllık 600 milyar TL: dolayında gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Daha öncede bahsedildiği gibi Türkiye'nin avlak alanları gelişimi ve yönetimi tam anlamıyla gerçekleştirilirse av hayvanlarının sayısı tahminen 30 milyona ulaşacaktır. Buna bağlı olarak av eti üretimi de yaklaşık 33.330 ton/kg olacaktır. Bu gelişim kürk ve deri üretiminin de artması şeklinde kendini gösterecektir.

4.2.2.1.7. Av Turizmi Etkinliklerinden Diğer Sektörlerin Elde Ettiği Gelirler

Av turizminden elde edilen gelirler sadece avlanma bedelleri olarak düşünülmemelidir. Av turizmi etkinliği sayesinde, yerli silah üreticileri, silah ithalatçıları, rehberler, veterinerler, köy tüzel kişilikleri, av malzemesi satıcıları ve dağıtıcıları, konfeksiyoncular, restoran sahipleri gibi birçok sektörün elde ettiği gelirler toplamı olarak düşünülmelidir. Örneğin bir avcının ava çıkabilmesi için silahından, üzerine giyeceği kıyafetine kadar yanında olması gereken zorunlu malzemelerin fiyat listesi av malzemeleri satan kuruluşlar ve Isparta Avcılar Derneği'nden temin edilmiş ve Tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31. Av Malzemeleri Fiyat Listesi (2000)

Malzeme	Fiyatı (Milyon TL)	Açıklama
Tüfek	200	Yerli Üretim
Yelek	10	
Fişeklik	7	
Çanta	5	
Pantolon	15	
Çizme	30	
Fişek	3	25'lik Kutu
Bıçak	15	
Temizleme Takımı	4	
TOPLAM	289	

*Not: Çizme ve Tüfek Fiyatları Ortalama Değerlerdir.
Kaynak Isparta Avcılar Derneği*

Başka bir örnek vermek gerekirse, büyük av hayvanlarının avında, avcılarının çantalarını ve vurdukları hayvanları taşıyan, onlara rehberlik eden kişiler rehber ve çantacı olarak adlandırılmaktadır. Avcılar genellikle silahını ve vurduğu hayvanı taşıyacak bir çantacıya ve kendilerine avda eşlik edecek bir rehber ihtiyacı duyarlar.

Türkiye’de büyük yaban hayvanlarının avlanması yasak olduğundan, ülkemizde avcılar çantacı veya rehber kullanmamaktadır. Bunların daha çok av turizmi kapsamında firmalarla yaban hayvanı avlayan yabancı avcılar ihtiyaç duymaktadır.

Yöreyi iyi tanıyan köylülerden seçilen çantacı ve rehberlerin günlük ücretleri ortalama 13 milyon TL. (20 dolar) dır. Türkiye de bir av sezonunda ortalama 522 yabancı avcının avlandığı düşünülürse ve her avcı için 1 rehber 1 çantacı gittiği varsayılırsa 1 av sezonunda çalışan rehber ve çantacı sayısı toplam 1044 adam /gün olacaktır. Buna göre rehber ve çantacıların bir av sezonunda avlanma etkinliğinden elde ettikleri gelir yaklaşık 13,5 milyar TL. olacaktır.

4.2.2.2. Av Turizminden Elde Edilen Gelirler Bakımından Uluslararası Karşılaştırma

Dünyanın hiçbir ülkesinde bedelsiz avcılık ve avlak işletmeciliği söz konusu değildir. Avcılık konusunda denetim, eğitim, örgütlenme ve katılım gibi dar boğazların ilk aşamada aşılmasında parasal kaynağa bağlıdır.

Bugün av turizmi dünyanın bir çok ülkesinde düzenli bir şekilde yürütülen ve ülkelerin ekonomisinde önemli yer tutan bir sektör haline gelmiştir.

Konuya bu açıdan bakıldığında, Almanya’nın 1997 yılı av geliri 1.46 milyar DM’dir. Avlanan 19 av hayvanı türünden 29668 ton çift tırnaklı av eti, 2882000 adet diğer av hayvanları elde edilmiştir. Bunların değeri 302.7 DM’dir. Avlanan av hayvanlarında bir önceki yıla göre geyikte % 5, yaban domuzunda % 4.2, karacada ise % 1.2 artış kaydedilmiştir [55].

Fransa’nın av ve yaban hayatından elde ettiği gelir 1993 yılında, toplam ormancılık gelirinin % 13.2’si, 1997 yılında ise %15’i dolayındadır. Bunun parasal karşılığı ise, 1.22 milyar Frank’tır. Vurulan av hayvanlarının, 2 milyon adet koyuna denk olduğu tespit edilmiştir. Avlanan av hayvanlarında bir önceki yıla göre geyikte % 1.8, yaban domuzunda % 6.9, Karacada ise % 6.1 artış kaydedilmiştir [55].

Bulgaristan’ın av geliri 2 milyon \$ civarındadır. Her yıl 550000 sülün. 3500 keklik ve 160000 yeşilbaş ördek doğaya salınmaktadır. Macaristan’da düzenlenen sülün avlarının organizasyonu ve av süresince otel, yemek gibi ihtiyaçların karşılanmasını kapsayacak fiyatlar verilmekte, avlanan her sülün için 2.5 \$ ücret alınmaktadır .

Fransa’nın 1 hektar avlaktan elde ettiği gelir, 40 Frank’dır (2400000 TL). Türkiye’de ise 200000 TL civarındadır (0.040 kg/ha X 5 milyon TL/kg) [54]. Türkiye av kaynaklarından, Fransa düzeyinde verimin elde edilebileceği düşünüldüğünde 72 milyon hektar avlak alanından 172.8 trilyon gelir elde edilebilecektir.

Fransa gibi düzenli ve planlı avcılığın yapıldığı Almanya, Avusturya ve Danimarka ile Türkiye'nin avlak alanları, avcı sayıları ve hektardan elde edilen av eti miktarları Tablo 32'de gösterilmiştir [27].

Tablo 32 incelendiğinde, avlak alanı bakımından 72 milyon hektar alan ile en büyük avlak alanına ve aynı zamanda da avcı sayısı bakımından 2 milyon avcı ile en fazla avcı sayısına sahip ülke Türkiye'dir.

Tablo 32. Bazı Ülkeler ile Türkiye'nin Avlak, Avcı Sayıları ve Elde Edilen Av Eti Miktarları [27]

Ülkeler	Avlak Alanı (Milyon ha)	Avcı Sayısı (1000 adet)	Avcıya Düşen Alan (ha)	Avcı Başına Yıl/Av eti (kg)	Ha.'dan Elde Edilen Av Eti (Kg)
Almanya	24.6	265	93	158	1.700
Avusturya	8.3	72	115	167	1.450
Danimarka	4.3	126	34	32	0.950
Türkiye	72	2000	36	1.5	0.040

Türkiye'de avcı başına düşen ve hektardan elde edilen av eti miktarlarının, diğer ülkelerde elde edilen miktarlardan çok düşük olduğu gözlenmektedir. Özellikle avcı başına düşen alan itibarıyla Danimarka'dan daha büyük alana sahip olan Türkiye'nin, avlaklarından elde edilen av eti miktarlarının Danimarka'dan düşük olmasının nedeni ancak avlaklarda düzenli ve planlı bir avcılık uygulanmaması ve av kaynaklarının yetersizliği ile açıklanabilir.

Avlanma Bedellerinin Karşılaştırılması

Türkiye'de MAK tarafından belirlenen avlanma bedelleri Uluslararası Av ve Yaban Hayatı Koruma Konseyinin (CIC) belirlediği bedeller ile karşılaştırıldığında şu durum görülmektedir; MAK tarafından belirlenen avlanma bedelleri 1999-2000 av mevsiminde yaban domuzu 100 \$, yaban keçisi 1500 \$ ve ayı 3000 \$ şeklindedir. 2000-2001 av mevsiminde MAK, uluslararası avlanma bedellerini dikkate alarak avlanma bedellerini arttırmıştır. Buna göre 2000-2001 av mevsimi için avlanma bedelleri, yaban domuzu 300 \$, yaban keçisi 2000 \$ ve ayı 4000 \$ olarak değiştirilmiştir. Ancak CIC'in bu av hayvanların avlanması için belirlediği bedeller, yaban domuzu 600 \$, yaban keçisi 4500 \$ ve ayı 10000 \$'dır. Bu bağlamda MAK ve CIC tarafından belirlenen avlanma bedelleri Tablo 33'de karşılaştırılmıştır. [54].

Tablo 33. MAK ve CIC Avlanma Bedellerinin Karşılaştırılması [54]

Avlanılacak Türler	Bölgesi	Avlanılacak Alan	Trofe	MAK Avlanma Bedeli (\$) 1999-2000	MAK Avlanma Bedeli (\$) 2000-20001	CIC Avlanma Bedeli (\$) 2000-20001
Y.domuzu	Batı Akdeniz	Gidengelmez Sivridağ	+3 yaş erkek	100	300	600
Y.keçisi	Batı Akdeniz	Gidengelmez Sivridağ	90-100 cm.	1500	2000	4.500
Ayı	Doğu Karadeniz	Artvin	400.00 CIC	3000	4000	10.000

Tablo 33’de görüldüğü gibi son yıllarda yapılan değişikliklerle bile Türkiye’de uygulanan avlanma bedelleri ile CIC’nin tüm dünyada geçerli olan avlanma bedelleri arasında yaban domuzunda 2, yaban keçisi ve ayıda ise 2.5 kata ulaşan farklar ortaya çıkmaktadır.

Elde edilen toplam avlanma geliri olarak bir karşılaştırma yapmak da mümkündür. MAK bedelleri ile CIC bedelleri kullanılarak aradaki fark hesabı yapılabilir. Buna göre Türkiye’nin av turizminden elde ettiği gelirler yıllar itibariyle (1991-1997) Tablo 34’de görülmektedir. Tabloda Uluslararası Av ve Yaban Hayatı Koruma Konseyinin (CIC) belirlediği bedellerle elde edilebilecek avlanma gelirleri de bulunmaktadır. 1991-1997 yılları arasında seyahat acentaları tarafından Türkiye’ye 3134 *turist avcı* getirilmiştir. Bu avcılar 6 av sezonunda toplam 1829 yaban domuzu, 287 yaban keçisi ve 55 adet ayı avlamışlardır. Seyahat acentaları, avlanılan bu hayvanların avlanma bedeli olarak Orman Bakanlığı ve köy tüzel kişiliklerine 6 yılda toplam 862000 \$ ödemişlerdir. CIC fiyatlarına göre seyahat acentalarının Orman Bakanlığı ve köy tüzel kişiliklerine ödemesi gereken avlanma bedellerinin 2897900 \$ olması gerekirken, fiilen ödenen avlanma bedellerinin bunun çok altında olduğu görülmektedir. Aradaki fark 2125900 \$’dır [54].

Tablo 34’deki verilere göre bir turist avcının bir av sezonunda ödediği ortalama avlanma bedeli sadece 275 \$ ‘dır. 165000000 TL (1\$= 600000 TL olarak alınmıştır) karşılığı olan bu para diğer ülkelerde ancak bir aylık geçici av teskeresi karşılığı olarak alınan bedele eşittir.

Tablo 34. MAK ve CIC Avlanma Bedellerine Göre Avlanma Gelirleri 1991-1997 [54]

Av Sezonu	Gelen Turist Sayısı	Ödenen (\$)	CIC (\$)
1991-1992	510	110.000	424.600
1992-1993	530	115.000	427.700
1993-1994	521	160.000	541.200
1994-1995	514	177.700	578.300
1995-1996	526	180.000	538.000
1996-1997	533	120.000	478.100
Toplam	3134	862.000	2.987.900

Avcılık daha öncede belirtildiği gibi tüm dünyada pahalı ve lüks bir uğraştır. Örneğin, 1992-1993 av sezonunda Bulgaristan'a avlanmaya gelen 1400 avcı bu ülkeye Avlanma bedeli, av eti ve trofeler ve çeşitli giderler için yaklaşık 5000000 \$ ödemiştir [54]. Buna göre Bulgaristan'ın bir avcıdan bir av sezonunda elde ettiği gelir 3571 \$'dır. Bulgaristan ve Türkiye'nin turist avcı başına elde ettikleri gelir karşılaştırıldığında ortaya çıkan durum, Türkiye'de avcılığın uluslararası normlara göre düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Düzenli ve planlı av turizminin yapıldığı ülkelerden bir tanesi Kanada'dır. New Brunswick (Kanada), 27 zona ayrılmış ve her bir zonda farklı zamanlarda ve farklı hayvan türlerinde ve farklı avlanma biçimlerinde avcılığın yapıldığı bir eyalettir. Her zonda avlanma zamanı, avlanılacak hayvan türü veya türleri, avlanma zamanları ayrı olarak belirlenmiştir (Tablo 35). Web sayfasından alınan New Brunswick 1999-2000 av mevsimi ile ilgili bilgilerde avcılarının eğitimi, zonlar itibariyle avlanılacak türler ve zamanları, avcılarının avlanma için alması gereken belgeler belirtilmiştir [56].

Avcıların Eğitimi

Avcıların belirtilen zonlarda av yapabilmeleri ve gerekli olan avcılık belgelerini alabilmeleri için belirli eğitim kurslarını tamamlamış olmaları gerekmektedir. Bunlar,

- Bütün avcılar için ateşli silahların kullanımı ve avcılıkla ilgili eğitim kursları,
- Tuzakla avlanan avcılar için tuzakla avlanma usulleri ile ilgili eğitim kursları,
- Ok ve yay ile avlanan avcılar için oklu avcılık ile ilgili eğitim kurslarıdır.

Diğer eyalet ve illerden gelen avcılar için bulundukları yerlerden aldıkları sertifikalar bu alan için geçerlidir.

Avcı Kıyafetleri

Avcıların kıyafetlerine bazı zorunluluklar getirilmiştir. Alanda bulunan görevlilerin avcılarını ve rehberleri rahatlıkla ayırt edebilmeleri için bütün avcılara ve rehberlere av esnasında sağlam ve fosforlu (ışınır) turuncu renkli ceket veya yelek ve aynı renkli şapka giyme zorunluluğu getirilmiştir.

Yasak Av Sahaları

Gençlik kampları, gezi yerleri, parklar, tarihi bölgeler, ekolojik rezerv ve mutlak koruma alanlarında av yasaktır ve bu alanlar içerisinde silahlar kılıflarında tutulmalıdır.

Avcılık Belgesi

Avlanma için verilen avcılık belgesi ile sadece belgede belirtilen türlerden limitleri kadar avlanılabilmektedir. Avcılık belgelerinin verilmesinin ilk şartı olarak, alınacak belge ile ilgili eğitim kursunun tamamlanmış olması zorunluluğu dikkati çekmektedir. Verilen belgeler incelendiğinde belgelerin alınması için belirlenen ücretler yaş gruplarına ve yerli-yabancı avcılara göre ayrılmaktadır. Bazı türler için verilen avcılık belgelerinin alınması ile ilgili bedeller aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 35. Avlanma Zamanları Tablosu (1999-2000) [59]

Zonlar	Türler	1999-2000Avlanma Zamanları		
		Avlanma Biçimi	Tarih	
			Başlangıç	Bitiş
1-27	Tavşan Kurt, Tilki Gelincik	Tuzak, Kapan, Silah Tuzak, Silah Tuzak	Ekim 1 Ekim 1 Kasım 20	Şubat 29 Şubat 29 Ocak 1
1-8, 10,11	Kurt, Tilki Rakun, Vizon Misk sıçanı Samur, kunduz Sansar Kokarca, Sincap Vaşak	Kapan Tuzak Tuzak Tuzak, kapan Tuzak Kapan, Silah	Kasım 13 Ekim 16 Ekim 16 Ekim 23 Kasım 20 Aralık 4	Şubat 29 Ocak 1 Ocak 29 Ocak 29 Aralık 4 Ocak 29
13, 16, 17	Kurt, Tilki Rakun, Vizon Misk sıçanı Samur, kunduz Kokarca Sincap, Sansar Vaşak	Kapan Tuzak Tuzak Tuzak, kapan Tuzak Tuzak Tuzak, Kapan, Silah	Kasım 13 Ekim 30 Ekim 30 Kasım 6 Kasım 20 Kasım 20 Aralık 4	Şubat 29 Ocak 1 Ocak 29 Ocak 29 Aralık 4 Aralık 4 Ocak 29
15, 18-25	Kurt, Tilki Rakun, Vizon Misk sıçanı Samur, kunduz Kokarca,Sincap Vaşak	Kapan Tuzak Tuzak Tuzak, Kapan Tuzak Tuzak, Kapan, Silah	Kasım 20 Ekim 30 Ekim 30 Kasım 6 Kasım 20 Aralık 4	Şubat 29 Ocak 1 Ocak 29 Ocak 29 Aralık 11 Ocak 29
1-25	Misk Sıçanı	Tuzak	Mart 25	Mayıs 13
26, 27	Misk Sıçanı	Tuzak	Mart 11	Nisan 29
1-11	Rakun, Kokarca, Sincap	Silah	Ekim 16	Ocak 29
12-27	Rakun, Kokarca, Sincap	Silah	Ekim 30	Ocak 29

GEYİK VE KUŞ AVI İÇİN AVCILIK BELGESİ

	<u>Yaş</u>	<u>Edinme Bedeli</u>
Yerli Avcılar	18-64	\$ 28.75
	65-	\$ 17.25
Yabancı Avcılar	18-	\$ 126.50
<u>İzin Verilen Türler</u>	<u>Avlanma Limitleri</u>	<u>Sezon</u>
Geyik	1 (Yıllık)	Ekim 25-Kasım 20
Keklik	6 (Günlük)	Ekim 1 -Aralık 4
Y.Tavşan	10 (Günlük)	Kasım 1-Şubat 28
Karga	Limitsiz	Kasım 1-Şubat 28

KUŞ AVI İÇİN AVCILIK BELGESİ

	<u>Yaş</u>	<u>Edinme Bedeli</u>
Yerli Avcılar	18-64	\$ 17.25
	65-	\$ 11.50
Yabancı Avcılar	14-	\$ 69.00
<u>İzin Verilen Türler</u>	<u>Avlanma Limitleri</u>	<u>Sezon</u>
Keklik	6 (Günlük)	Ekim 1 -Aralık 4
Y.Tavşan	10 (Günlük)	Kasım 1-Şubat 28
Karga	Limitsiz	Kasım 1-Şubat 28

AYI AVI İÇİN AVCILIK BELGESİ

	<u>Yaş</u>	<u>Edinme Bedeli</u>
Yerli Avcılar	18-64	\$ 34.50
	65-	\$ 19.55
Yabancı Avcılar	18-	\$ 80.50
<u>İzin Verilen Türler</u>	<u>Avlanma Limitleri</u>	<u>Sezon</u>
Siyah Ayı	1 (Yıllık)	Nisan 19-Haziran 26 1999
		Nisan 17-Haziran 24 2000
Kır Kurdu	Limitsiz	Eylül 13-Eylül 20 1999

Kanada'dan örnek olarak verilen bu avlak alanında, planlı ve düzenli bir av turizmi etkinliğinin yapıldığı gözlenmektedir. Alanın zonlara ayrılarak belli dönemlerde avcılığın yapılması, eğitimin öncelikli önemi ve avcılık belgelerinin her yıl yenilenerek belirlenen limitler kadar avcılığa izin verilmesi ve etkili bir denetim yapılabilmesi için avcı ve rehberlerin kıyafetlerine zorunluluk getirilmiş olması, alanda yapılan av turizmi etkinliğine yönetim biriminin verdiği önemi göstermektedir.

4.2.3. Türkiye’de Av Turizminin Geliştirilmesinde Karşılaşılan Darboğazların Kaynakları

Türkiye’de av turizminin karşı karşıya bulunduğu birçok sorun bulunmaktadır. Bu sorunların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi ekonomik açıdan elde edilecek gelirlerin artırılmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda av turizminin sorunları aşağıda başlıklar halinde ortaya konulmuştur.

4.2.3.1. Mevzuat

1937 yılında çıkarılan ve halen yürürlükte bulunan 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, av ve yaban hayvanlarının korunması ve geliştirilmesi ile avcılığın düzenlenmesi konusunda günümüz şartlarında yetersiz kalmıştır. Bu kanunu değiştirmek üzere 1952 yılından itibaren defalarca kanun tasarıları Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne sunulmuş, ancak bir sonuç alınamamıştır.

Örnek olarak, yasanın 1. faslı 2. maddesi I/A bendinde; memelilerden vaşak, kurt, çakal, yaban domuzu, ülkemizde her vakit avlanılabilen av hayvanları olarak belirlenmiştir. Oysa bu tür memelilerin hamilelik dönemlerinde avlanması, uluslararası sözleşmelere göre yasaktır [57].

Yine mevcut yasa hükümlerine göre; avlak sisteminin bulunmayışından dolayı avlalara girecek avcı sayısı ve vurulacak av hayvanı miktarı belirlenememektedir. Ayrıca av turizmi kapsamında ücrete tabi avlanmalara ait hükümler yasa da mevcut değildir.

4.2.3.2. Merkez Av Komisyonu

MAK’ın 1937 yılından bugüne aldığı kararların hemen hemen tümü, temelde avlanma ile ilgili yasaklamalarla yahut biyolojik özelliklerle ilgili olmuştur. Bu nedenle alınan kararlar hep birbirine benzemiştir. MAK üyelerinin görev sürelerinin belli olmayışı, önemli bir bölümünün konuyla ilgili bilgiden yoksun oluşu yanında, üyelerin her yıl değişen kişilerden oluşması, hatta avcı kuruluşlarını temsil niteliklerinin bulunmaması gibi nedenler, MAK kararlarını dar kapsamlı, uygulanamayan, soyut ve dolayısıyla kağıt üzerinde kalan kararlar haline dönüştürmüştür. Gerçekten de 1937’den günümüze uzanan yasaklama özellikli MAK kararlarına rağmen; av-yaban hayatı varlıkları sürekli olarak gerilemiş ve bugünkü ürkütücü tablo ortaya çıkmıştır.

Ülke avcılığına bir düzen getirmede yetersiz kalan MAK’ın bugünkü yapısıyla, avcılık konusunda ciddi çalışmalar yapması mümkün değildir. Dolayısıyla, AYH kaynaklarının akılcı biçimde değerlendirilebilmesi ve ülke avcılığının sorunlarına etkin çözümler getirilebilmesi için, yeni bir anlayışla işlevsel, katılımcı, temsil niteliği olan ve çok boyutlu bir MAK oluşturulmalıdır.

MAK kararlarıyla, merkezden yönetilen, dolayısıyla farklı sosyal, ekonomik bölgesel özelliklere uyum sağlama gayreti içinde olmayan, şablonlarla yönlendirilen, alternatif gidiş yollarını tartışmayan bir sektör karşımıza çıkmaktadır.

Avcılığın kendine özgü kuralları vardır. Avcılıkta hukuk kurallarının yanısıra doğa kuralları da vardır. Uygulamada iki kural arasında bölgeler arası farklılıklar nedeniyle çelişkiler görülmektedir. Oysa bu kuralları tüm ülkede bölgesel farklılıklar gözeterek uygulamak gerekmektedir. Örneğin ülkemizde iki av sezonu Antalya ve Artvin illerinde aynı tarihte açılıp kapanmaktadır. Konulan hukuki kurallar, doğa ve coğrafi yasalar dikkate alınarak hazırlandığı takdirde, av sezonunun açılışı ve kapanışı ile avlanma tarih ve süreleri farklılık gösterecektir.

4.2.3.3. Seyahat Acentaları

Seyahat acentaları, yabancı avcıların Türkiye’de avlanmalarının yasaklandığı 1960-70’li yıllarda olduğu gibi, yaban hayatını bir anlamda yağmalamayı devam ettirmektedirler. Bir alanda barınan yaban hayvanlarını tüketip başka alanlara yönelme av turizmi sayılmaktadır. MAK yapısı, Orman Bakanlığı personelinin bilgi eksiklikleri ve ilgi yetersizliği bu acentaları cesaretlendirmekte, haksız kazanç elde etmelerini kolaylaştırmakta ve gelecek kuşaklara devredilmesi zorunlu olan yaban hayatı kaynakları tükenmektedir [54].

4.2.3.4. Teşkilat ve Personel

Amerika’da sadece avlak ve üretim istasyonlarında 680000 kişinin istihdam edildiği, Almanya’da 100000 kişinin bu sektörde çalıştığı ve Avrupa Birliği ülkelerinin avcılık sektöründe işlendirdikleri kişi sayısının 120000’den fazla olduğu düşünülürse, 72 milyon hektar olan Türkiye avlaklarında av ve yaban hayvanlarının korunması ve geliştirilmesi ile avcılığın düzenlenmesinin Orman Bakanlığı’na görev olarak verilmiş olmasına rağmen, merkez ve taşra teşkilatlarında görev yapan eleman sayısı ile, sahalarda koruma, kontrol ve denetim görevini yapacak muhafaza memuru ve bekçi sayısı çok azdır [58].

Türkiye’de avlak alanlarını ve yabanıl kaynakları korumak ve geliştirmekle görevli olan MPGM’nin sadece 153 kadrolu koruma görevlisi vardır. MPGM, 40 Yaban Hayatı Üreme İstasyonu’nun ve 120 Yaban Hayatı Koruma Sahası’nın yönetimi ve bakımından da sorumludur. Ancak korunması son derece önemli olan bu alanlarda yeterli sayıda koruma görevlisi bulunmamaktadır [59].

4.2.3.5. Avlanma Tarihleri

Avlanma tarihleri belirlenirken hayvan türlerinin çiftleşme (kızışma) ve yavrulama dönemleri dikkate alınmalı ve bu tarihler arası söz konusu hayvan türünün avı yasaklanmalıdır. Ancak belirlenen avlanma tarihleri incelendiğinde çiftleşme ve yavrulama dönemlerinin dikkate alınmadığı görülmektedir.

Örneğin av turizmi kapsamında avlanmasına izin verilen türlerden yaban keçilerinin avlanma zamanları MAK tarafından, 1 Ağustos-31 Aralık tarihleri arası olarak belirlenmiştir. Kasım ayı ortası ile Aralık ayı ortası arasındaki dönem, yaban keçilerinin çiftleşme (kızışma) zamanıdır. Hayvanların bu aylarda refleksleri zayıflamakta, başka bir deyişle hayvanlar tek bir hedefe kilitlenmekte ve çiftleşmek amacı ile besince zengin olan daha alt yerlere inmektedir. Düşmanlarından korunma içgüdüleri zayıflayan bu hayvanlar, turizm acentalarının avlandırdıkları avcılar tarafından kolayca avlanabilmektedir. Çiftleşme öncesi öldürülen erkek erginler dişileri dölleyemedikleri için, popülasyonların çoğalması da olanaklı olmamaktadır [54].

4.2.3.6. Eğitim Eksikliği

Av turizmi ile ilgili olarak avcılar, rehber ve çantacı gibi kişilerin, seyahat acentalarının personelinin ve avlakların yönetimi işi ile işlendirilen personelinde ciddi anlamda eğitim eksikliği görülmektedir. Bu kapsamda Temmuz 2000 tarihinde Ulusal Eğitim Bakanlığı ile Orman Bakanlığı arasında, ülke düzeyinde avcı eğitimi düzenlenmesine ilişkin bir protokol imzalanmıştır. Ülkemiz av ve yaban hayvanlarının korunması, geliştirilmesi ve devamlılığının sağlanması, av kaynaklarını doğrudan kullanan avcı ve avcı adaylarının eğitilmeleri, ülke düzeyinde bilinçli avlanmanın sağlanması ve doğal çevrelerin korunması bu protokolün amacını oluşturmaktadır [60]. Ancak verilecek olan eğitim, sadece avcıları kapsamaktadır.

4.2.3.7. Yaban Hayvanı Popülasyonlarının Azalması

Av turizminin, yaban hayatının ve yaban hayvanlarının karşılaştığı sorunlardan bir tanesi de yaban hayvanı popülasyonlarındaki azalmadır. Bu azalmanın temel nedenleri aşağıda sıralanmıştır: [59]

- Yaşama ortamlarına müdahale,
- Çevre kirliliği,
- Usulsüz avcılık.

Yaban hayatı, gelişmiş ve gelişme yolundaki toplumlarda, yaşama ortamlarına bilinçsiz müdahalelerden ciddi zarar görmüştür. Ormanların ve meraların tahribi, sulak alanların kurutulması, toprak ve su rejiminin bozulması, çalılıkların, makiliklerin temizlenmesi, aşırı nüfus artışı ve kentleşme yaşam ortamına olumsuz müdahalelerdir.

Yaban hayatı yaşama ortamlarına doğrudan etki yapan çevre kirliliği ise, yaban hayatının karşılaştığı diğer bir sorundur. Bu sorunun oluşmasında yine yaşama ortamlarına yapılan olumsuz müdahaleler gibi; kısa dönemli kazançlar, aşırı kentleşme ve yanlış yerleşim, sanayileşmede ve yapılaşmada yanlış yer seçimi, endüstriyel tarım ve bütün bunlara olanak tanıyan, yanlış veya gecikmiş siyasi kararlar en önemli etkenler olarak görünmektedir.

Yabanıl yaşam ortamlarının yıkıma uğramasının engellenmesi, bilinçli ve ciddi çabaları gerektirmektedir. Sivil toplum örgütlerinin olumsuz müdahaleleri önleme amacı etrafında birleşmeleri ve siyasi otoriteyi basın, kamuoyu baskısı ve yargı yoluyla, sürekli denetim altında tutmaları şarttır. Sivil hareketin temel yıkım nedenlerini görememesi, bunların bir bölümünü abartarak öne çıkarması veya tersine kamuoyuna göstermemesi, AYH yaşam ortamlarına sahip çıkma açısından büyük tehlikeler içermektedir.

Sanayileşmenin yaşama ortamları ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerini tam olarak yaşamayan veya henüz bu aşamaya varmamış ülkelerde ise yaban hayatına yönelik önemli tehdit, usulsüz ve aşırı avlanma olarak belirmektedir. Usulsüz avcılığın önüne geçilebilmesi için işbirliği şarttır. Örneğin, Adana'da Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Başmühendisliği, Av-Yaban Hayatı Koruma Geliştirme ve Tanıtım Vakfı, Adana Seyhan Avcılar ve Atıcılar Dernekleri, gönüllü çevreci kuruluşlar ile doğa dostları yasaklara aykırı olarak av yapanlara karşı ortak mücadele kararı almışlardır. [61].

4.2.3.8. Yasak Av Sahaları

Her yıl avlanmanın yasak olduğu sahalar MAK tarafından belirlenmektedir. Genelde korunan alanlar ile nesli azalan veya baskı altında bulunan yaban hayvanlarının korunması gerekli alanlar yasak av sahaları ayrılmaktadır. Örneğin MAK kararlarına göre Isparta İli yasak av sahaları belirlenmiştir. Yapılan incelemede avlanmanın yasak olduğu sahaların neden yasaklandığı konusunda bilgi edinilememiştir. Isparta Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Başmühendisliği tarafından, yasak av sahalarının bir bölümünün korunan alan statüsünde olması nedeniyle yasaklandığı, diğer alanlarda ise bir önceki yılın kararları dikkate alınarak avlanmaya kapatıldığı belirtilmiştir. Yasak av sahalarında bulunan av hayvanı türü ve sayısı konusunda bilgi sahibi olunmadığı belirlenmiştir.

Görüldüğü üzere avlanmaya kapatılan sahaların belirlenmesi konusunda da bilgisizlik söz konusudur.

4.2.3.9. Yaban Hayvanı Üretim İstasyonlarının Durumu

Nesli azalan veya yok olma tehlikesi altında bulunan türlerin üretimi amacıyla, türün özelliğine uygun olarak tesis edilen üretim merkezleridir.

1958 yılında kurulmaya başlayan üretme istasyonları 1998 yılı itibariyle, sayı olarak 41'e ve alan olarak da 873 ha'ya ulaşmıştır (Tablo 36)

Tablo 36. Yaban Hayatı Koruma Sahaları ve Üretim İstasyonları [26]

	Sayı	Toplam Alan (Ha)
Yaban Hay Koruma Sahası	120	1810934
Av Üretim İstasyonu	41	873

Üretim istasyonlarında ot-yem deposu, otluk –yemlik, kapan, baks, voliyeler, kuluçka hane gibi makine ve teçhizat bulunmaktadır. Bunlardan bir kısmında üretim ve teşhir çalışmaları birlikte yürütülmektedir.

Üretimi yapılan av ve yaban hayvanı türleri olarak memelilerden geyik, karaca, alageyik, yaban koyunu, yaban keçisi, çengel boynuzlu dağ keçisi, ceylan, kuşlardan sülün, turaç, kelaynak, keklik, çil'dir.

Yukarıda sayılan amaçları gerçekleştirmek için tesis edilmiş olan istasyonların bu amaçları tam anlamı ile yerine getirmedikleri yapılan bir araştırma ile ortaya konmuştur. Iğircık (1999) tarafından yapılan bu araştırmaya göre, toplam 144 ha alan üzerinde 10 üretim istasyonunda 243 yaban hayvanı yaşamaktadır. Bilimsel yönetim, bir hektarda 0.3 yaban hayvanı barındırmayı gerektirirken, sahada bir hektarda yaklaşık 1.7 hayvanın barındığı tespit edilmiştir (Tablo 37). Bu sayı alanlarda olması gerekenden yaklaşık 6 kat daha fazla hayvan barındırılması anlamına gelmektedir. Bu durum ekosistemlerin tahrip olması ve alandaki diri örtünün ortadan kalkması sonucunu doğurmuştur [62].

Yine aynı araştırmaya göre, barındırılan dişi ve erkek yaban hayvanı sayıları, üreme koşulları, istasyonların kuruluş yerlerinin yanlışlığı ve istasyonların piknik alanlarına yakın oluşları ile ilgili olumsuzluklara değinilmiştir. İncelenen üretim istasyonlarının hiçbirinin kuruluş dosyasının olmadığı, yine tutulması gerekli olan gözlem defterlerinin bulunmadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla,

- İstasyona getirilen hayvanların geldiği yer ve tarih,
- Hangi hayvanın hangi yıl yavruladığı,
- İstasyonlarda üretilen hayvanların gönderildiği yer,
- Hayvanların boynuz atma ve doğum tarihleri,
- Hastalık türü ve nedeni, ölüm nedeni (gerçekleşmişse),
- Veteriner raporları, gibi bilgilere ulaşamamaktadır [46].

Tablo 37. Bazı Yaban Hayvanı Üretim istasyonlarında Bulunan Aktüel Hayvan Sayısı [62]

Bölge	Yer	Kur. Yılı	Alanı (ha)	Hayvan Türü	Sahada Bulunan Hayvanların Dağılımı			Hayvan Sayısı
					Erkek Ergin	Dişi Ergin	Oğlak	
Marmara	Bahçeköy	1959	100.0	Geyik	39	28	13	80
	Keşan	--	1.5	Geyik	7	7	3	17
	Yenice	1953	3.0	Geyik	2	1	--	3
	Gökçeada	--	2.5	Geyik	1	--	--	1
Ege	Uludağ	1966	10.0	Geyik	9	15	5	29
	D.bey	1979	5.0	Geyik	26	14	3	43
	D.boğazı	1991	1.5	Geyik	5	6	2	13
	Gökova	1977	6.0	A.geyik	1	--	--	1
B.Akdeniz	D.çamı	1967	10.0	A.geyik	20	17	6	43
	D.çamı	1967	5.0	Y.keçisi	8	5	--	13
TOPLAM			144.5		118	93	32	243

Bütün bunların yanında istasyonların yönetiminden sorumlu personelde ciddi boyutlarda bilgi ve motivasyon eksikliği söz konusudur [62].

4.2.3.10. Yaban Hayatı Koruma Sahalarının Durumu

Bu alanlar; nesli azalan av ve yaban hayvanlarının doğal olarak bulundukları yaşama ortamlarında korunarak üremelerini sağlamak amacıyla tefrik ve tesis edilen sahalardır. 1966'dan başlayarak günümüze kadar tesis edilmiş olan Yaban Hayatı Koruma Sahaları'nın sayısı 120'ye ve bunların toplam alanı 1810934 hektara ulaşmıştır (Tablo 36).

Koruma altına alınan ve üretimi yapılan yaban hayvanlarından bazıları Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38. Koruma Altına Alınan ve Üretilen Yaban Hayvanlarından Bazıları [26]

MEMELİLER	KUŞLAR		
Geyik	Keklik	Flamingo	Tepeli Pelikan
Alageyik	Çil	Bıldırcın	Saz Horozu
Karaca	Sülün	Dikkuyruk	Yaz Ördeği
Ceylan	Toraç	Küçük Karabatak	Pasbaş Ördek
Yaban Keçisi	Kelaynak	Kaşıkçı	Suna
Ç.B.Yaban Keçisi	Toy	Kuğu	Angıt
Yaban Koyunu	Yaban Horozu	Altıngöz	Bozkaz

Yukarıda belirtilen amacı gerçekleştirmek için tesis edilmiş olan koruma sahalarının da aktüel durumu İğircık (1999) tarafından yapılan ve daha önce bahsedilen araştırma ile ortaya konmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, koruma alanlarının hiç birinde kuruluş dosyası yoktur. Dolayısıyla, kuruluş dosyası içinde bulunması gereken; alanın koruma alanı olarak ayrılma gerekçesi, alanlarda bulunan hayvan türleri ve bulunma oranları, türlerin bulundukları mevkileri ve saha sınırlarını gösteren haritalar da bulunmamaktadır. Alanların büyük bölümünde koruma görevlisi mevcut değildir. Sahaların korunmasından sorumlu personelin konuya ilgisiz olduğu ve görevli oldukları alanların varlığından ve niteliklerinden habersiz oldukları saptanmış ve ciddi bir motivasyon eksikliği belirlenmiştir [62].

Özellikle av turizminin yapıldığı sahalarda, avlanılmasına izin verilen hayvan sayıları, kaç adet avlandığı ve ne kadarının yaralandığı tespit edilememekte ve bu durum yaban hayatı koruma sahalarındaki hayvan popülasyonlarını tehdit etmektedir. Av kaynaklarını ele alan bir planlamada, bu nedenle stok tespitinin yapılması ilk yerine getirilmesi gereken husustur. Etüt-envanter yapılmadığı takdirde, koruma çalışmalarına yön verilemez, popülasyonun gelişmesi izlenemez, popülasyon kontrol edilemez ve popülasyondaki yıllık artış oranında hayvan avlanması esasına dayanan faydalanma planı yapılamaz [63].

Özetle yaban hayatı potansiyelinin geliştirilmesi ve çoğaltılmasında önemli işleve sahip olması gereken Yaban Hayatı Koruma Sahaları “*tam bir sahihsizlik içerisinde*” denilebilir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

5.1. Doğa Turizmi Etkinliklerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Doğa turizmi etkinlikleri gün geçtikçe çeşitlenmekte ve bu bağlamda yeni yeni etkinlikler hayata geçirilmektedir. Bu bağlamda günümüz klasik turizm anlayışına alternatif olarak beden dinlendirmenin yanında beyin dinlendirmeyi de sağlayan doğa turizmi etkinliklerine olan talep artmakta ve bu talep artışının sonucu olarak doğa turizmi etkinliklerinin uygulama alanı olan orman kaynaklarına olan ilgi de genişlemektedir.

Doğa turizmi etkinliklerine olan talebin artışı orman kaynaklarının bu etkinlikler dizisi için kullanımını, gerek kaynağın yönetim şekillerinin gelişmesi, gerekse kırsal alanlara yapacağı faydaların artışı açısından cazip hale getirmektedir.

5.1.1. Kızıladağ Milli Parkı Kullanım Alanı'na İlişkin Tartışma ve Sonuç

Kızıladağ Milli Parkı Kullanım Alanı'na ziyaretçi talepleri yüksek düzeydedir. Bu talebin yüksek oluşu alanda yaz aylarında (Haziran-Eylül) konaklama için yapılan rezervasyonların aynı yılın Şubat-Mart aylarında tamamlanmasından da anlaşılmaktadır. Alana doğa turizmi etkinlikleri için olan talebin yıllar itibariyle de arttığı görülmektedir.

Alandan ekonomik anlamda elde edilen gelirlerin çeşitli özel ve tüzel kişiler arasında paylaşıldığı görülmektedir. Gelirlerin dağılımı şu şekildedir;

- **MPGM'nün alanı ihale yolu ile kiralamasından dolayı elde ettiği gelirler:** MPGM, Kızıladağ Milli Parkı Kullanım Alanı'nı 1998 yılından itibaren ihale yolu ile özel veya tüzel girişimcilere kiraya vermektedir. 1998 yılından itibaren yapılan ihaleleri Şarkikaraağaç İlçe Belediyesi kazanmış ve 2000 yılında MPGM'ne ihale bedeli olarak KDV dahil 4.713.880.000 TL ödemiştir.
- **İstihdam edilen personelin elde ettiği gelirler:** Kızıladağ Milli Park Kullanım Alanı'nda işlendirilen personel sayısı, 1 işçi daimi diğerleri yaz mevsiminde 3 ay çalıştırılmak üzere 9'dur. İşlendirilen personelin elde ettiği gelirler toplamı 5.724.000.000 TL'dir. Personel sayısı yetersiz olmakla birlikte verilen hizmet iyi düzeydedir. Personel sayısı maliyetleri arttıracığından minimum düzeyde işlendirme yapılmaktadır. Çalışan personelin tamamı yöre halkındandır.
- **Alanda yapılan tesislere ilişkin olarak İnşaat, mobilya, tekstil ve mefruşat gibi sektörlerin elde ettiği gelirler:** Alanda yapılan tesisler, gazino, fırın, müşterek tesis, bungalow, prefabrike konut ve wcdir. Bu tesislerin yapımında kullanılan malzemelere ilişkin ödenen miktar, 117.690.391.642 TL'dir. Bu değer kullanım alanındaki tesislerden diğer sektörlerle sağlanan gelirlerdir. Bunun yanında alanda yapılan yıllık harcamalar ki 20.272.329.000 TL'dir, yine bahsedilen sektörlerle gelir olarak gitmektedir.

- **Alanın İşletme Hakkını Alan Girişimcinin Elde Ettiği Gelirler:** Alanın işletme hakkını alan Şarkikaraağaç Belediyesi, gelirlerini, giriş ücretleri ve konaklamadan (bungalow, prefabrike konut ve diğer tesisler) elde etmektedir. Bu kapsamda 2000 yılında elde ettiği gelirler toplamı 36.195.500.000 TL'dir.

Yukarıda sözü edilen ve bulgular bölümünde incelenen verilere ilişkin yapılan fayda/masraf analizinde, birim alanda yapılan yatırımın yapılan tesislerin ömrü boyunca sağlayacağı gelirler, yapılan harcamalardan yüksektir. Yapılan fayda /masraf analizine göre ekonomik anlamda bu alanın doğa turizmi etkinlikleri için kullanımı uygun olduğu anlaşılmaktadır. Sadece parasal değerlerin kullanıldığı analize konu olan alanda elde edilen sosyal faydalar (ziyaretçilerin tatmini vb.), kültürel faydalar, kolektif (erozyonun önlenmesi vb.) ve biyolojik faydaların (orman ekosistemlerinin korunması vb) da yüksek olduğu tahmin edilmektedir.

5.1.2. Kızıldağ Milli Parkı'na Ait Tartışma ve Sonuç

Kızıldağ Milli Parkı'nda içerisinde incelenen kullanım alanı dışında doğa turizmi etkinliklerinin yapılabileceği birçok alan bulunmaktadır. Bu noktadan konuya bakıldığında doğa turizmi ve hizmet işletmeciliği (lokanta ve pansiyon işletmeciliği gibi) gelecek vaad eden sektörler durumundadır.

İklimi ve ulaşımı bakımından, yörenin coğrafi konumu; göl, orman, yayla ve dağ yönünden uygun ve ilginç yapısı, peyzaj olarak değerli kaynakları, su, yayla ve dağcılık sporları için elverişli alanları bir arada bulundurması, doğal ve kültürel kaynak zenginliği ile milli park alanı doğa turizmi etkinlikleri açısından önem arz etmektedir.

Kızıldağ Milli Parkı'nda doğa turizminin geliştirilmesi ile ortaya çıkacak gelir artışları ile ilgili öneriler aşağıda belirtilmiştir:

5.1.2.1.Elde Edilen Gelirlerin Arttırılması

Doğa turizmi etkinliklerinin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi ile elde edilecek olan gelirlerin arttırılması mümkündür. Gelirlerin arttırılması iki yoldan sağlanabilir. Bunlar;

- Ziyaretçi sayısının arttırılması
- Alana giriş ve konaklama için uygulanan ücretlerin yeniden belirlenmesidir.

Ziyaretçi sayısının arttırılması, alanın taşıma kapasitesine bağlı olarak alandan yararlanabilecek maksimum ziyaretçinin gelmesini sağlamak şeklinde açıklanabilir. Ancak alana gelecek olan ziyaretçilerin artışı, alanda konaklama ile ilgili yeni tesis artışlarını da beraberinde getirecektir. Alanın biyofizik özellikleri dikkate alınarak yapılacak yeni tesisler ile konaklama problemi de çözülmüş olacaktır. Çünkü Kızıldağ Milli Parkı'nın doğa turizmi açısından geliştirilmesi için önemli olan alanlar, milli

parkın güneyinde kalan Yenişarbademli İlçesi'nin çevresindeki orman kaynaklarıdır. Ancak Yenişarbademli ve çevresindeki yerleşim birimlerinde turizm ile ilgili otel veya restoran türü işletmeler bulunmamaktadır.

Korunan alan statüsünde olan milli park ve doğa parklarına giriş ve konaklama için uygulanan ücretler her yıl MPGM tarafından belirlenmektedir. Bu bağlamda Kızıldağ Milli Parkı için de belirlenen ücretlere ilişkin açıklamalar, bulgular bölümünde yapılmıştır. Ancak Kızıldağ Milli Parkından yararlanan ziyaretçiler alanın işletmecisi olan Şarkıkaraağaç Belediyesi'ne konaklama için belirlenen ücretten 5 milyon TL daha fazla ücret ödemektedirler. Bu fark ziyaretçilerden belediyeye bağış şeklinde alınmaktadır. Ancak ücretlerin bu şekilde yaklaşık % 100 oranında arttırılması alana gelen ziyaretçilerin taleplerini azaltmamıştır. Bu aradaki farkı tüketici rantı (artığı) olarak görmek mümkündür. Yani alandan yararlanan ziyaretçilerin alanda yapacakları doğa turizmi etkinliklerine karşı ödeme eğilimlerinin en az 10 milyon TL olduğu tahmin edilebilir. Ziyaretçilerin ödeme eğilimleri belirtilen miktardan fazla da çıkabilir. Ancak burada önemli olan aradaki 5 milyon TL'lik farkın bir an önce değerlendirilmesidir.

Bu nedenle doğa turizminin uygulandığı korunan alanlarda uygulanan ücret politikasının, alana gelen ziyaretçilerin özellikleri ve ziyaretçilerin alana olan ödeme eğilimleri göz önünde bulundurularak yeniden belirlenmesi gerekmektedir. Çünkü belirlenen düşük ücretler ile gelir kayıpları ortaya çıkmaktadır.

Bu açıklamalar ışığında yapılacak ücretlendirmede, yerli ziyaretçiler ve yabancı uyruklu ziyaretçiler ayrı tutulmalı, yabancı ziyaretçiler için daha yüksek ücretler belirlenmelidir. Yerli ziyaretçilere, yabancılara göre düşük ücret belirlenmesinin nedeni alanın doğa turizmi etkinlikleri için yararlanılmasında koruma-kullanma dengesinin sağlanması için yerel halkın katılımına ihtiyaç duyulmasıdır.

5.1.2.2. Yerel Halkın Gelirlerinin Arttırılması ve İstihdam Yaratılması

Kızıldağ Milli Parkı içerisinde 11 köyde yaşayan yerel halkın en büyük problemleri önem sırasına göre, işsizlik, arazilerin miras yolu ile daralması, elde edilen tarım ve hayvancılık gelirlerindeki düşüş ve milli park kararından sonra getirilen bazı kısıtlamalar olarak sıralanmaktadır. Bu nedenle köylerden dışarıya göç yüksek düzeydedir.

Kızıldağ Milli Parkı'nda doğa turizmi etkinliklerinin geliştirilmesi, bu sektörde istihdam edilen kişi sayısını arttıracak ve gelir getirici bir etki yaratacaktır. İstihdam edilen personelin tamamının yöre halkı arasından seçilmesi gereklidir. Bu personel, ziyaretçi sayısının artması ve yapılan doğa turizmi etkinliklerinin çeşitlenmesi sonucu yeni yapılacak tesislerde istihdam edilecektir.

Alanda doğa turizminin gelişiminin yerel halk üzerindeki bir başka etkisi de yerel girişimcilerin bu etkinlikler içerisinde bireysel veya örgütlü olarak yer alacak

olmalarıdır. Yani yerel girişimciler, gerek tekil olarak gerekse de kooperatif veya dernekler kurarak gelir elde edebileceklerdir. Bu girişim çeşitlerine, Beyşehir Gölü'nde kano ve yelken, yüksek dağlık kesimlerde ise yamaç paraşütünün geliştirilmesi ve bu etkinlikler için organizasyon yapma veya malzeme temini çalışmaları örnek verilebilir.

Kızıldağ Milli Parkı'nın çevresel problemlerinin başında Beyşehir Gölü'nün kirlenmesi gelmektedir. Bu kirlenmenin nedenleri; tarımsal üretimlerde yoğun bir şekilde suni gübre ve zirai ilaç kullanımıdır. Doğa turizminin geliştirilmesi ile tarımsal etkinliklerde doğal yetiştirme tekniklerinin geliştirileceği düşünülürse kirliliğe yol açan faktörler ortadan kalkacak, üretilen ürünlerin pazarlama sıkıntısı giderilecek ve elde edilen gelirlerde ve ürün çeşitliliğinde artışlar kaydedilecektir.

Kızıldağ Milli Parkı içerisinde yaşayan yerel halkın kültürünü yansıtan el sanatları halı ve kilim dokumacılığıdır. Halı ve kilim dokumacılığı ile ilgili olarak elde edilen bulgulara göre, yılda ortalama 450 halı üretildiği, her biri ortalama 6 m² kabul edilirse 2700 m² halı dokunduğu belirlenmiştir. El sanatları olarak üretilen ürünlerin maliyet ve pazarlama sorunları yerel halkı bu ürünlerin üretiminden vazgeçme noktasına getirmiştir. Bu nedenle alanda üretilen halı ve kilimler dışarıdan gelen girişimciler tarafından yerel halka ücret karşılığı yaptırılmaktadır. Heybe ve seccade dokumacılığı da gelişmiştir. Dokumacılıktan elde edilecek gelirin artışı, bölge halkının kendi dokuma tezgahlarını kurmalarına bağlıdır. Bu açıdan bakıldığında doğa turizmi etkinliklerinin gelişimi ile el sanatı ürünlerin pazarlanması sorunu ortadan kalkacaktır. Çünkü doğa turisti doğa turizmi etkinlikleri için geldiği alanlarda yerel yaşam tarzı ve yerel yapı elemanlarına önem vermektedir.

5.1.3. Doğa Turizmini Geliştirme Olanaklarına İlişkin Öneriler

Yukarıda sözü edilen ekonomik faydaların elde edilebilmesi için doğa turizmi etkinliklerinin geliştirilmesi olanakları ile ilgili öneriler bu bölümde verilmiştir. Bu öneriler birçok korunan alan için de geçerlidir.

Kızıldağ Milli Parkının iklimi, her mevsim alana ait turizm kaynaklarından yararlanmaya uygundur. Ulaşım ağı elverişlidir. Değişik ilgi alanlarına cevap verebilecek her biri ayrı güzellik taşıyan göl, orman, yayla ve dağ peyzajı yönünden değerli noktalar bulunmaktadır. Milli Park alt yapı tesisleri oluşturulup hizmet vermeye başlanarak hedeflenen kapasiteye ulaştığında çok yönlü bir kazanç söz konusu olacaktır. Elde edilen kazanç ile hem yerel halkın, alanın milli park olmasından dolayı kaybettiği gelir karşılanacak ve yaşam düzeyi yükselerek bölgeden dışarı olan göçler önlenecek, hem de doğal kaynakların korunması ve devamlılığı sağlanabilecektir.

Alana İlişkin Doğa turizmini geliştirme olanakları aşağıda verilmiştir:

Kızıladağ Milli Parkı daha öncede belirtildiği üzere, 1969 yılında ilan edilmiş ve 1993 yılında bugünkü sınırlarına genişletilmiştir. 1998 yılında başlatılan master plan çalışmaları halen tamamlanamamıştır. Doğa turizminin geliştirilebilmesi, master planın doğa turizmi ile ilgili tüm noktaları da içerisine alacak şekilde süratle bitirilmesine bağlıdır. Çünkü alana ilişkin bazı yerlerde (Kızıladağ Milli Parkı Kullanım Alanı ve senatoryum inşaatı) gelişme master plan olmaksızın devam etmektedir. Bu durum plansız bir gelişmeyi ortaya çıkarmakta, çevresel problemlerin artmasına ve alandan elde edilecek faydaların zaman itibarıyla kaybedilmesine neden olmaktadır. Bu noktada, milli park alanı içerisinde turizm ile ilgili tesis inşaatları derhal durdurulmalı ve master plan tamamlandıktan sonra tesisler oluşturulmalıdır. Çünkü doğa turizminde önemli olan konu, kullanılacak tesislerin yapılacağı alanları belirlemek olmaktadır. Oysa tesislerin, doğa turizminin uygulama alanı olan orman kaynağı içinde yapıldığı görülmektedir. Akdeniz ve Ege sahil şeridinde de bu şekilde yapılaşma ile orman kaynaklarında bozulmalar görülmüştür. Bu nedenle doğa turizmi etkinlikleri için yapılacak olan tesisler, etkinlik noktasına güneybirlik gidilip gelinebilecek uzaklıkta ve orman kaynağının dışında bir yerde yapılmalıdır.

Orman kaynaklarının yerinde ve verimli kullanılması ve ekolojik ve biyolojik açıdan hassas bölgelerin korunması, turizm planlaması için zorunlu bir süreç olarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda doğa turizminin planlanması ve uygulanması için gerekli olan sürdürülebilir turizm ilkeleri aşağıda sıralanmıştır:

1. **Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı:** Doğal, kültürel ve sosyal kaynakların korunması ve sürdürülebilir olması uzun vadeli bir çalışmayı gerektirir.
2. **Aşırı Kullanımı Azaltmak Ve Yaymak:** Uzun vadeli çevre zararlarının onarılması maliyeti yüksektir ve turizm kalitesini etkiler.
3. **Çeşitliliğin Korunması:** Doğal, kültürel ve sosyal çeşitliliğin korunması uzun vadeli sürdürülebilir turizmin özüdür ve bu endüstrinin temelini oluşturur.
4. **Turizmi Planlamaya Dahil Etmek:** Yerel ve ulusal stratejik planlama ve yönetim planlarına turizmin gelişmesinin dahil edilmesi ve proje, plan ve politikaların çevresel etki değerlerinin çıkarılması, turizmin uzun süreli yaşayabilirliğini arttırmaktadır.
5. **Yerel Ekonomilerin Desteklenmesi:** Yerel ekonomik etkinliklerin büyük bir bölümünün desteklenmesi ve çevresel maliyet ve değerlerin ekonomik hesaplamalara dahil edilmesi, bu ekonomilerin korunmasını sağlar ve çevresel zararları önler.
6. **Yerel Toplulukların Katılımının Sağlanması:** Yerel toplulukların tümüyle turizm sektörüne dahil edilmesi yalnızca onların yararına değil, genel olarak çevrenin korunması konusunda da önemlidir ve aynı zamanda turizm kalitesini de yükseltir. Bir milli parkın korunarak kullanılması ve dengenin geliştirilerek sürdürülebilmesi, insanın ve toplumun desteğine sıkıca bağlıdır. Bu bağlamda oluşan gelir

kayıplarının engellenmesi ve yerel halkın ekonomik durumunu iyileştirici bir doğa turizmi planlamasına halk katılımının yüksek düzeyde olacağı bilinmektedir.

7. **Kurumlar Arası Koordinasyonun Sağlanması:** Turizm endüstrisi ile yerel halk ve yönetimler, çeşitli kuruluşlar ve kurumlar arası koordinasyonun sağlanması sürdürülebilir turizm için önemlidir.
8. **Personelin Yerel Çevreden Seçilmesi:** Her türlü personelin yerel çevreden seçimi turizmin kalitesini arttıracaktır.
9. **Sorumlu Bir Turizm Pazarlaması:** Turist sayılarını azaltmak için, turistleri turizm mevsiminin en yüksek döneminden farklı zamanlarda, sürelerde ve ekosistemlerin daha güçlü olduğu dönemlerde gelmeleri yönünde yönlendirmek, turisti sorumluluk anlayışına sahip bilgiyle donatmak, sosyo-kültürel ve doğal çevreye olan saygıyı arttırmak sürdürülebilir turizmin sağlanması için önemli bir noktadır.
10. **Araştırma ve Geliştirme Desteği:** Elde edilen veriler ve incelemelere dayalı olarak yönetilen turizm, sorunları çözmede, turiste, turizm sektörüne ve ülkeye yarar sağlamakta önemlidir.
11. **Ön Bilgilendirme:** Turistlerin ülkeye gelmeden önce ziyaret edecekleri ülke ile ilgili bilgilendirilmesi gereklidir.

Kızılbaş Milli Parkı'nda doğa turizminin geliştirilmesi için yukarıda belirtilen ilkeler göz önünde bulundurularak master plan çalışmaları devam etmelidir. Bunun sonucunda hem ekonomik anlamda faydalar artacak hem de turizm etkinliklerinin çevreye olan olumsuz baskıları en az düzeyde olacaktır.

Milli park alanı içerisinde yaşayan halkın milli park kararıyla gelir düzeyinde oluşan gelir kayıplarının karşılanması için master plan ile birlikte bir kırsal kalkınma planının hayata geçirilmesi şarttır. Bu kalkınma planının uygulanması aşamalarında yerel halkın katılımının sağlanması gerekmektedir.

Kızılbaş Milli Parkı'nda doğa turizminin gelişiminin bağlı olduğu bir başka önemli konu, yapımı devam eden ve milli park sınırları içerisinde geçen yeni Antalya-Konya karayolunun tamamlanarak hizmete açılmasıdır. Bu yolun açılması ile Batı Akdeniz Bölgesi Turizm Merkezleri ile İç Anadolu Turizm Merkezlerine geçiş alanında bulunan Kızılbaş Milli Parkı, her iki merkezi birbirine bağlayan bir köprü olarak önemli bir ziyaretçi potansiyeline sahip olacaktır.

Kızılbaş Milli Parkı tarihi değerler açısından çok zengindir. Ancak tarihsel değer olarak ifade edilebilecek birçok eser, kazı çalışmaları süreklilik arz etmediğinden gün yüzüne çıkarılmamış ve üzerinde yeterli araştırma yapılmamıştır. Bu eserlerin ortaya konulması, doğa turizminin gelişmesine ivme kazandırabilecek niteliktedir.

Alandan yararlanan ziyaretçilerin büyük bölümü yerli ziyaretçilerden oluşmaktadır. Yabancı ziyaretçilerin de belirli bölgelere geldikleri ve konakladıkları görülmüş, ancak, bu konu ile ilgili olarak kayıtlara ulaşılammıştır. Reklam ve tanıtım, alana gelecek olan ziyaretçilerin artışı ve gelmeden önce alan ile ilgili bilgilendirilmelerini sağlayacaktır. Yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre Kızıldağ Milli Parkı hakkında sınırları içerisinde bulunmasına rağmen Isparta'nın farklı yerlerinde yaşayan halk bile bilgi sahibi değildir.

Bu nedenle Kızıldağ Milli Parkı'nın gerek ülke çapında gerekse de dünya ölçeğinde tanıtımının gerçekleştirilmesi doğa turizminin geliştirilmesi için önem arz etmektedir. Reklam ve tanıtım hizmetleri ile ilgili materyaller olarak, broşür ve afiş gibi yazılı veya VCD, dia ve video gibi görsel nitelikli olabilir.

Ülkemizde turizm pazarlama stratejisi otel merkezlidir. Yani paket turlar ile gelen turistler için tüm planlama, otel düşünülerek yapılmaktadır. Türkiye turizminin otel merkezli pazarlamadan, bölgesel ve/veya ürün merkezli pazarlamaya geçmesi gereklidir. Özellikle doğal ve kültürel kaynakların doğa turizmi etkinlikleri için büyük bir potansiyel oluşturduğu ülkemizde bu değişim gereklidir. Bu değişim ile turizm planlamalarına orman kaynakları dahil edilecek, aynı zamanda gelen turistlerin Türkiye'den beklentilerine cevap verilmiş olacaktır. Kızıldağ Milli Parkı'nın bulunduğu Göller Bölgesi ile Batı Akdeniz arasında kalan 100 km genişliğindeki alanı Akdeniz kıyıları ile birlikte ele alan ve böylece turizm etkinliklerinin hem geniş alanlara yayılması hem de çeşitlendirilmesini sağlayan bölgesel ve/veya ürün merkezli pazarlama stratejisinin geliştirilmesi örnek olarak verilebilir.

5.2. Av Turizmi Etkinliklerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Av turizmi etkinlikleri gelir getirici özellikleri itibariyle ekonomik etkinliklerdir. Ekonomik anlamda av turizminden, ülke ekonomisi, yerel ekonomi, ilgili diğer sektörler ve av ve yaban hayatının gelişmesi ile ilgili olarak av kaynaklarının yöneticileri gelir elde etmektedir.

5.2.1. Av Turizminden Elde Edilen Gelirlerin Arttırılmasına İlişkin Öneriler

Türkiye'de yaklaşık 2 milyon dolayında avcı vardır. Ancak bu avcılarının yaklaşık üçte birinde av tezkeresi bulunmaktadır. Her beş yılda bir periyodik olarak yenilenen av tezkerelerinden elde edilen gelirlerin artışı tezkere sahibi olmayan avcılarının avlanmasını engelleyerek, av tezkeresi almalarını sağlamaktır. Kullanılan kaynak, orman kaynağı olduğu için av tezkerelerinden elde edilen gelirin bölüşümü yeniden düzenlenmeli ve MPGM'ye de pay verilmelidir.

2000 yılında ilk kez uygulamaya konulan alan avlanma kartlarını edinen 50.000 avcıdan yaklaşık 900 milyar TL gelir elde edilmiştir. Avlanma kartlarının

yaygınlaştırılması bu gelirleri arttıracaktır. Alan avlanma kartlarının edinme bedeli olarak belirtilen ücretin, herhangi bir avcı kuruluşuna üye avcılara , üye olmayan avcılara göre düşük düzeyde tutulması, avcılarının avcı kuruluşlarına üye olmalarını olumlu yönde etkileyecektir. Bu örgütlü ve bilinçli avcılığın geliştirilmesi demektir.

Yapılan incelemeler Türkiye’de avlanma bedellerinin düşük olduğunu göstermektedir. Avlanma bedellerinin bilimsel esaslara göre belirlenmesi yani, avcılarının avladıkları av hayvanına ödeyecekleri en yüksek değerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu bedelin belirlenmesinde esas olarak avcılarının ödeme eğilimleri tespit edilmeli, bu noktada, av kaynaklarının korunmasında yerel halkın katılımının sağlanması zorunluluğu göz önünde bulundurularak, yerli ve yabancı avcılara farklı ücret politikası devam ettirilmelidir. Avlanma bedellerinin belirlenmesi çalışmaları esnasında uluslararası alanda uygulanan avlanma bedelleri de incelenmeli ve dikkate alınmalıdır. Bu sayede av turizminden elde edilen gelirler artacak ve parasal darboğazlar bir ölçüde giderilmiş olacaktır.

Bu gelirlerin, av turizmi ve av yaban hayatı için kullanılması gerekmektedir. Bunun için av turizmi gelirleri ayrı bir fonda toplanarak av kaynaklarının geliştirilmesi için harcanmalıdır. Alan avlanma kartlarından elde edilen gelirler de aynı fonda toplanarak yine aynı amaç için kullanılmalıdır.

Avlanmak için gelecek olan yerli ve yabancı avcılarının avlanma için ödeme eğilimlerinin artması dinlenme ve konaklama ihtiyaçlarını giderecek tesislerin sayısının artırılmasına bağlıdır. Bu nedenle bu tür tesislerin yapımı ile ilgili olarak çalışmaların tamamlanması gerekmektedir.

5.2.2.. Av Turizminin Kırsal Alanlara Yaptığı Ekonomik Katkıların Arttırılmasına İlişkin Öneriler

1996-1997 av sezonunda yabancı avcılar tarafından avladıkları hayvanlar karşılığında köy tüzel kişiliklerine yaklaşık 32000 dolar ödenmiştir. Köy tüzel kişiliklerine ödenen avlanma bedelleri 1998 ve 1999 yıllarında sırasıyla 53.000 \$ ve 40.000 \$ şeklindedir. Köylerin kalkındırılmasına katkı olarak alınan bu bedelin, köy kalkınmasında yetersiz olacağı açıktır.

Bu yetersizlik gözönünde bulundurularak orman köylüsünün ekonomik düzeyini yükseltmek, av ve yaban hayatının korunmasında ve geliştirilmesinde köylülerin de desteğini almak üzere, av turizminden köy tüzel kişiliklerinin elde edeceği gelirler ile ilgili ücretler 2000-20001 MAK toplantısında Uluslararası piyasa fiyatları dikkate alınarak arttırılmıştır.

Kırsal alanların sosyo-ekonomik yapılarıyla uyumlu ve uygulanabilir alternatif kırsal üretim modellerine ihtiyaç duyulmaktadır. Kırsal kalkınmanın temel amacının

yoksulluğun ortadan kaldırılması, kötü yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve kırsal alanların yaşanabilir bir duruma kavuşturulması olduğu düşünüldüğünde avcılık, bu hedeflere uygun bir etkinlik olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda, ülke avcılığının geliştirilmesi ve akılcı bir yönetime kavuşturulması, kırsal kalkınma için etkin bir strateji olarak düşünülmelidir. Bu stratejinin başarıya ulaşılabilmesi için alınabilecek önlemlerin kırsal kalkınmaya katkısını güvence altına alabilmek üzere köy tüzel kişiliklerinin yahut köy birliklerinin ve avcı birliklerinin bu etkinliklerde katılımcı olması gerekmektedir.

Orman Bakanlığı'nın köy tüzel kişiliklerine veya köy birliklerine avlak tahsis etmesinin yanında, köylülerin ve köylerin ormanlarını birleştirerek köy avlakları kurmalarına olanak tanınması durumunda, AYH yönetiminde Orman Bakanlığı ile köylüler arasında işbirliği yapma olanağı ortaya çıkacak, dolayısıyla tarafların kaynağın yönetimi ve işletilmesi için uzun dönemdeki haklarının katılımcı bir çerçevede ele alınması ve belirlenmesi olanaklı olacaktır. Böylece, hem AYH kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi, hem de kırsal kesimin kalkındırılması bir arada gerçekleşmiş olacaktır.

5.2.3. Av Turizmini Geliştirme Olanaklarına İlişkin Diğer Öneriler

Av turizminden elde edilen gelirler daha önceki açıklamalardan anlaşılabacağı üzere çok yönlüdür. Av turizminden elde edilen gelirlerin artırılması av turizminin karşı karşıya bulunduğu darboğazların giderilmesi ile mümkündür. Bulgular bölümünde belirtilen bu darboğazların giderilmesi için öneriler aşağıda verilmiştir:

- Öncelikle av turizminin esaslarının belirlendiği Av Turizmi Yönetmeliği ve MAK kararlarının dayanağı olan 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu'nun, günümüz koşullarına uygun olarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.
- MAK'ın aldığı kararlar tekrar gözden geçirilmelidir. Avlanılacak av hayvanı türlerinin, av sahalarının, avlanma tarihlerinin gibi alınan birçok kararın bilimsel esaslar gözardı edilerek alındığı görülmektedir. Özellikle MAK kararlarının dayanağını, ilçe ve illerden gelen kararlar oluşturduğu için ilçe ve illerde bu kararların alınmasının önemi vurgulanmalı ve alınan her kararın bir taraftan av turizmini, diğer taraftan yaban hayatını nasıl etkileyeceği tahmin edilmelidir.
- Yaban hayvanlarının çiftleşme dönemlerinde avlanma kesinlikle yasaklanmalı, Bu dönemlerde etkin bir koruma gerçekleştirilmelidir. Koruma yöntemi olarak avcıların avlanacağı alanların sınırları küçük tutulmalı, personel sayısı arttırılmalıdır. Kanada örneğinde olduğu gibi avlaklar avlanma zamanları ve av hayvanı türleri itibariyle zonlara ayrılmalı ve avcılara, koruma personelinin arazide tespit etmelerini kolaylaştırılacak giysileri giyme zorunluluğu getirilmelidir.

- Usulsüz avlanmalar önlenmeli, özellikle dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi gece avlanma yasaklanmalı, avlaklarda yapılacak avlanma biçimleri türler itibariyle belirlenmelidir. Çünkü seçilecek avlanma biçiminin gerek yaban hayatının korunmasına, gerekse doğaya zararının en aza indirilmesine etkisi önemlidir.
- Avlanmanın düzenli bir şekilde yapılması ve yaban hayatının korunması için etkili bir denetimin yapılması önem arz etmektedir. Sadece Orman Bakanlığı personelinin değil, jandarmanın, avcılarının, av yapılan sahaların yakınında bulunan kırsal yöre insanının ve avcı kuruluşlarının birlikte denetime katılması esas olmalıdır. Türkiye'nin belirli bölgelerinde zaman zaman bu şekilde bir işbirliği görülmektedir. Bu tür uygulamaların yaygınlaştırılması zorunludur.
- Yine aynı şekilde avcılara, avlanma biçimleri, avlanılan türlerin üreme ve beslenme özellikleri, ateşli silahlar ve çevre koruma ile ilgili bilgilerin verileceği ciddi anlamda eğitici kurslar düzenlenmelidir. Kurslar yalnız avcıları değil, avcı kuruluşları, AYH koruma personeli, jandarma ve av turizmi kapsamında çalışan rehber ve çantacı gibi personeli de kapsamalıdır. Kısaca eğitim, av turizmi ile ilgilenen kişi, kurum ve kuruluşların personeline yaygınlaştırılmalıdır.
- Her türlü planlama çalışmasında öncelikle etüt-envanter gereklidir. Bu nedenle koruma alanlarında barınan yaban hayvanı popülasyonlarının envanteri yapılmalıdır. Envanter çalışmaları ile hangi alanların avlanmaya kapatılacağı, hangi alanlarda avlanmanın serbest olacağı, hangi hayvan türünün avlanmaması gerektiği gibi sorulara cevap bulunabilecektir. Envanter yapılıp, avlanma planları hazırlanana kadar, tüm avcılık faaliyetlerine son verilmeli, ayrıca koruma alanları en az 3 yıl süreyle her türlü avlanmaya kapatılmalıdır. Bu süre içerisinde belli popülasyonların gelişmeleri üzerinde olumsuz etkileri olan faktörler ortadan kaldırılmalıdır.
- Envanteri yapılan sınırları belli bir avlak alanında avlanmasına izin verilen yaban hayvanlarını tür, cins ve yaş itibariyle kaç adet ve hangi usul ve kurallara uygun olarak ne kadar süre içerisinde kaç avcı tarafından avlanılacağını planlayan ve bu sürecin geliştirilerek sürdürülmesi için gerekli önlemleri ön gören bir "*Avlanma Planının*" yapılması gereklidir.
- Ayrıca, envanteri yapılan türlerin düzenli olarak izlenmesi, türlerin gelişim ve sağlık durumları, üreme durumları, alanda bulunan yırtıcı baskısı gibi değişik parametrelerin kayda geçirilmesi, yaban hayvanı popülasyonlarının geliştirilmesinde başarılı olmanın ön koşullarıdır.
- Yaban hayvanı popülasyonlarının geliştirilmesi için yapılan çalışmalardan bir diğeri de yaban hayvanı üretme alanlarıdır. Yaban hayvanlarının üretilerek doğal yaşama ortamlarına salınması amacına yönelik olarak kurulan yaban

hayvanı üretme alanları işlevlerini bilimsel esaslara göre en iyi şekilde yapabilecek konuma getirilmeli, yöneticilerin ve personelin bilgi ve eğitim eksiklikleri giderilmelidir.

6. KAYNAKLAR

- [1] Akesen A., 1992, "*Ormancılık Turizm İlişkileri Çerçevesinde Akdeniz Orman Kaynaklarının Değerlendirilmesi*", Türkiye Akdeniz Bölgesi Ormanları veOrmancılığına İlişkin Bilimsel Yaklaşımlar, İ.Ü. Orman Fakültesi Ormancılık Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü, Yayın No: 1, İstanbul
- [2] Geray, U., 1995, "*Orman Kaynaklarının Yönetimi*", Ulusal Çevre Eylem Planı, DPT, Ankara
- [3] Savaş, N., 1993, "*Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatının Turizmdeki Yeri*", I. Ormancılık Şurası Tebliğler ve Ön Çalışma Grubu Kararları, 1993, Orman Bakanlığı, Seri No: 13, Yayın No: 006, Cilt I., Ankara
- [4] Türker, M.F., 2000, "*Orman İşletmeciliği Ders Notu*", KTÜ Orman Fakültesi Ders Notları Yayın No: 59, Trabzon
- [5] Toskay, T., 1983, "*Turizm –Turizm Olayına Genel Yaklaşım*", Der Yayınları, İstanbul
- [6] Olalı, H., Timur, A., 1988, "*Turizm Ekonomisi*", Keskin Matbaacılık, İzmir
- [7] Eralp, Z., 1983, "*Genel Turizm*", A.Ü. Basın Yayın Yüksek Okulu Yay., Ankara
- [8] Bal H., 1995, "*Turizmin Kırsal Toplumda Aile İçi ilişkilere Etkisi*", Doğa-İnsan Yayınları, İstanbul
- [9] Anonim, 2000, "*Turizm Endüstrisi 2000*", Ekonomik Forum Dergisi, Sektör Analizleri, Yıl: 7, Sayı: 2, TOBB, Ankara
- [10] Anonim, 1999, "*Turizm Endüstrisi, 1999*", Ekonomik Forum Sektör Analizleri, Yıl: 6, Sayı: 2, TOBB
- [11] Anonim, 2000, "*Sayılarla Türkiye*", Ekonomik Forum Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 4, TOBB
- [12] Çetin .İ., 1992, "*Doğu Karadeniz Bölgesi Turizmi*", Doğu Karadeniz Turizmi Konferans-workshop, Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara

[13] Ceballos-Lascrain, H., 1996, "*Tourism, Ecotourism and Protected Areas*", The Ecotourism Society-IUCN-CEE, Fransa

[14] Bolton, M., 1997, "*Loving them and living them*", Wildlife and Ecotourism, Conservation and the use of Wildlife Resources, Chapman & Hall Press

[15] Akesen, A., 1978, "*Türkiye 'de Ulusal Parkların Açık hava Rekreasyonu Yönünden Nitelikleri ve Sorunları (Örnek: Uludağ Ulusal Parkı)*", İ.Ü. Yayın No: 2484, Or. Fak Yayın No: 262, İstanbul

[16] Michelstein, R., 1997, "*Ecotourism*", Interdisciplinary Minor in Global Sustainability Senior Seminar, University of California, <http://www.yahoo.com/ecotourism>

[17] Özkan, B.M., 1995, "*Ekoturizm Politikası*", İnsan ve Çevre Dergisi, Eylül Sayısı, Ankara

[18] Gülez S., 1992, "*Doğu Karadeniz Bölgesi İçin Yeşil Turizm Planlama İlkeleri*", Doğu Karadeniz Turizmi Konferans-workshop, Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara

[19] Gülez, S., 1990, "*Yumuşak Turizm Kavramı*", Orman Mühendisliği Dergisi, Kasım Sayısı, Ankara

[20] Akesen A., 1982, "*Rekreasyonel Taşıma Kapasitesi ve Açık hava Rekreasyonu Planlamalarındaki Önemi*", İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri: B, Cilt: 32, Sayı: 1, İstanbul

[21] Neyişçi, T., 1998, "*Batı Akdeniz Kıyılarının Taşıma Kapasitesi ve Ekoturizm*", Türkiye Kıyıları 98, Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları II. Ulusal Konferansı, 22-25 Eylül, Kıyı Alanları Yönetimi Milli Komitesi ODTÜ, Ankara

[22] Ünal, T., 1996, "*Dünyadaki Değişimler Işığında Dünya ve Türk Turizminin Değerlendirilmesi*", Sürdürülebilir Turizm: Turizm Planlamasına Ekolojik Yaklaşım, MSÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul

[23] Neyişçi T., 1996, "*Ekolojik Tabanlı Turizmin Temel Dayanakları ve Turizmde Ekolojik Yönetim*", Sürdürülebilir Turizm: Turizm Planlamasına Ekolojik Yaklaşım, MSÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul

- [24] Türkiye Turizm İstatistikleri, 2000, <http://www.tursab.org.tr>
- [25] Edroma, L.E., 1997, "*Wildlife Tourism and Other Products from Wildlands*", Proceedings of the XI. Worl Forestry Congress, 13-22 October 1997, Antalya
- [26] Konukçu, M., 1999, "*Ormancılığımız*", DPT, Ankara, 13-20 s.
- [27] VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı, "*Ormancılık Özel İhtisas Komisyonu Raporu*", 1995, Yayın No: DPT 2400-ÖİK 461, Ankara
- [28] 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu
- [29] Özdönmez, M., İstanbullu, T., Akesen, A., Ekizoğlu, A., 1996, "*Ormancılık Politikası*", İstanbul Üniversitesi Yayın No: 3968, Orman Fakültesi Yayın No: 435, İstanbul
- [30] Adalılar, A., 1993, "*Milli Parklar ve Av-yaban Hayatının Turizmdeki Yeri*", I.Ormancılık Şurası Tebliğler ve Ön Çalışma Grubu Kararları, Orman Bakanlığı, Seri No: 13, Yayın No: 006, Cilt I., Ankara
- [31] Başkaya, Ş., 1999, "*Av Turizmi*", Orman ve Av Dergisi, Sayı: 1999/1, Ankara
- [32] Çanakçıoğlu, H., Mol, T., 1996, "*Yaban Hayvanları Bilgisi*", İ.Ü. Yayın No: 3948, Fakülte No: 440, İstanbul
- [33] Öztunalı, G., 1998, "*Eko-turizmin Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Katkıları*", Türkiye Kıyıları 98, Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları II. Ulusal Konferansı, 22-25 Eylül, Kıyı Alanları Yönetimi Milli Komitesi ODTÜ, Ankara
- [34] Pearse, P.H., 1990, "*Unpriced Forest Value*", Introduction to Forest Economics, The University of British Columbia Press, Vancouver-Canada
- [35] Yılmaz, E., 1997, Yaban Hayatı ve Ekoturizm, İ.Ü. Fen Bilimleri Ens. Seminerleri, İstanbul (Yayınlanmamıştır).
- [36] Öztürk, F., 1992, "*Kıyı Turizminden Öğrendiklerimiz; Yerel Standartlar Hakkında Yeniden Düşünme*", Doğu Karadeniz Turizmi Konferans-workshop, Turizm Bakanlığı, Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara

- [37] Kızıldağ Milli Parkı Tefrik Raporu, 1993, Orman Bakanlığı, MPGM, Ankara
- [38] Dutkuner, İ., 1999, "*Vejetasyon Raporu*", Kızıldağ Milli Parkı Master Planı Analitik Etüt Raporu, MPGM, Ankara
- [39] Kızıldağ Milli Parkı Amenajman Planı, 1993, Orman Bakanlığı, Ankara
- [40] Oğurlu, İ., 1999, "*Yaban Hayatı Raporu*", Kızıldağ Milli Parkı Master Planı Analitik Etüt Raporu, MPGM, Ankara
- [41] Dayan E., 1999, "*Jeomorfoloji Raporu*", Kızıldağ Milli Parkı Master Planı Analitik Etüt Raporu, MPGM, Ankara
- [42] Isparta İl Yıllığı, 1996, "*Şarkikaraağaç ve Yenişarbademli*", Isparta Valiliği, Isparta
- [43] Geray, U., Korkmaz, M., 1999 "*Park Alanı İçerisindeki Yerleşimlerin Sosyo-Ekonomik Yapısı*", Kızıldağ Milli Parkı Master Planı Analitik Etüt Raporu, MPGM, Ankara
- [44] Anonim, 1995, "*Yaptıklarımız, Yapacaklarımız, Hedefler*", Orman Bakanlığı'nda Yeniden Yapılanma, Or.Bak. Yayın No: 15, Hürriyet Ofset Matbaacılık A.Ş., Ankara
- [45] Bann, C., 1998, "*Forest Sector Review*" - Global Environmental Overlays Program, Final Report, Turkey
- [46] Anonim, 2000, "*Toptan Eşya Fiyat Endeksleri*", Devlet Planlama Teşkilatı, www.dpt.gov.tr
- [47] Geray, U., 1998, "*Ekonomi*", İ.Ü. Yayın No: 3870, Fak.Yayın No: 430, İstanbul
- [48] Türker, A., 1997, "*Orman Değerlerinin Belirlenmesi Ders Notları*", İ.Ü. Orman Fakültesi, Ormancılık Ekonomisi Anabilim Dalı, İstanbul (Yayınlanmamıştır)
- [49] 3167 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu

[50] Anonim, 2000, “*Merkez Av Komisyonu Kararları, 2000-2001*”, Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü, Ankara

[51] Anonim, 1999, “*Merkez Av Komisyonu Kararları, 1999-2000*”, Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü, Ankara

[52] Anonim, 2000, “*Av Yaban Hayatı Yönetiminde Sürdürülen Çalışmalar*”, Avcının Sesi Dergisi, Yıl. 10, Sayı. 189, Kasım, İzmir

[53] Turan, N., 1984, “*Türkiye’nin Av ve Yaban Hayvanları, Memeliler*”, Ongun Kardeşler Matbaacılık, Ankara

[54] Iğircık, M., 1999, “*Av Turizmini ve Yaban Hayvanı Populasyonlarını Geliştirme Olanakları*”, Orman ve Av Dergisi, sayı: 1999/5, Ankara

[55] Kayaöz, E., 1999 “*Av Hayvanları ve Yaban Hayatı Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*”, Av ve Yaban Hayatı Yönetiminde Yeni Yaklaşımla İlgili Eğitim Workshop’u, (23-25 Mart 1999) (Yayınlanmamıştır)

[56] Anonim, 1999, “*New Brunswick, 1999-2000 Hunting Season*”, <http://www.gov.nb.ca/dnre>

[57] Kulein, M., 1999, “*Ülkemizin Av ve Yaban Hayatı Potansiyelinde Kaynak Yönetim Biçimi ve Çözüme Yönelik Öneriler*,” Av ve Yaban Hayatı Yönetiminde Yeni Yaklaşımla İlgili Eğitim Workshop’u, (23-25 Mart 1999) (Yayınlanmamıştır)

[58] Egeli, A.S., 1999, “*Özel Avlaklar, Av ve Yaban Hayatı Yönetiminde Yeni Yaklaşımla İlgili Eğitim Workshop’u*, (23-25 Mart 1999) (Yayınlanmamıştır)

[59] Geray, U., 1999, “*Av ve Yaban Hayatı Yönetiminde Yeni Yaklaşımla İlgili Eğitim Workshop’u Raporu* (23-25 Mart 1999), Orman Mühendisliği Dergisi, Yıl: 36, Sayı 6-7, Ankara

[60] Anonim, 2000, “*Milli Eğitim Bakanlığı İle Orman Bakanlığı İşbirliğinde Ülke Düzeyinde Avcı Eğitimi Düzenlenmesine Dair Esasları Belirleyen Protokol*”, Orman Bakanlığı Ankara, 2.s.

[61] Anonim, 1999, “*Adana’da Usulsüz Avcılığa karşı İşbirliği*”, Kozalak Gazetesi, Aralık Sayısı, Orman Bakanlığı, Ankara

[62] İğircık, M., 1999, Yaban Hayvanları Üretim İstasyonları hakkında görev raporu, MPG-AYHD-0Per. 1946 sayılı görev emri

[63] Oğurlu, İ., 1999, “*Av ve Yaban Hayatında Katılımcı Model Arayışları*”, Av ve Yaban Hayatı Yönetiminde Yeni Yaklaşımla İlgili Eğitim Workshop’u, (23-25 Mart 1999) (Yayınlanmamıştır)

ÖZGEÇMİŞ

1. **Adı Soyadı** : Mehmet KORKMAZ

2. **Doğum Tarihi**: 5 Şubat 1975

3. **Doğum Yeri** : Malatya

4. **Ünvanı** : Orman Mühendisi

5. Öğrenim Durumu

	Alan	Okul Adı	Şehir	Yıl
İlkokul	-	Fevzi Paşa	Isparta	1986
Ortaokul	-	Merkez	Isparta	1989
Lise	Matematik	Ş.A.İ.K	Isparta	1992
Lisans	Orman Mühendisliği	İstanbul Üniversitesi	İstanbul	1996
Yüksek Lisans	Ormancılık Ekonomisi	İstanbul Üniversitesi	İstanbul	*

* Yüksek lisans eğitimi devam etmektedir.

6. Akademik Ünvanlar:

Araştırma Görevlisi Orman Mühendisliği Süleyman Demirel Üni. 1998-

7. Projeler

- Kızıldağ Milli Parkı Master Planı Analitik Etüt, Milli Park İçerisindeki Yerleşimlerin Sosyo-Ekonomik Yapısı, Araştırmacı, 1999.
- Batı Akdeniz Bölgesi Agroforestry Üretim Potansiyelinin Belirlenmesi, Araştırmacı, SDÜ Araştırma Fonu Projesi, Proje No: 275, 2000

8. Yayınlar

- Kırsal Sosyoloji ve Sosyal Ormancılık, SDÜ Orman Fakültesi Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 1, Isparta, 2000.

9. Yabancı Dil

İngilizce--İ.Ü. Yabancı Diller Bölümü İngilizce Hazırlık 1997

10. E-mail

mehkorkmaz@hotmail.com

EKLER

Ek Tablo 1. Milli Parklar

Ek Tablo 2. Tabiat Parkları

Ek Tablo 3. Tabiatı Koruma Alanları

Ek Resim 1. Kızıldag Milli Parkı Kullanım Alanı'nda Bulunan Bungalowlar

Ek Resim 2. Kızıldag Milli Parkı Kullanım Alanı'nda Bulunan Bungalowlar

Ek Resim 3. Kızıldag Milli Parkı Kullanım Alanı'nda Bulunan Prefabrike Konutlar

Ek Resim 4. Kızıldag Milli Parkı Kullanım Alanı'nda Bulunan Cadir yerleri

Ek Resim 5. Kızıldag Milli Parkı Kullanım Alanında Kır Gazinosu ve Fırın

Ek Resim 6. Piknik Üniteleri

Ek Resim 7. Müşterek Kullanım Üniteleri

Ek Resim 8. Hamam

Ek Resim 9. Çocuk Oyun Üniteleri

Ek Resim 10. Fuar Alanı

Ek Tablo 1. Milli Parklar

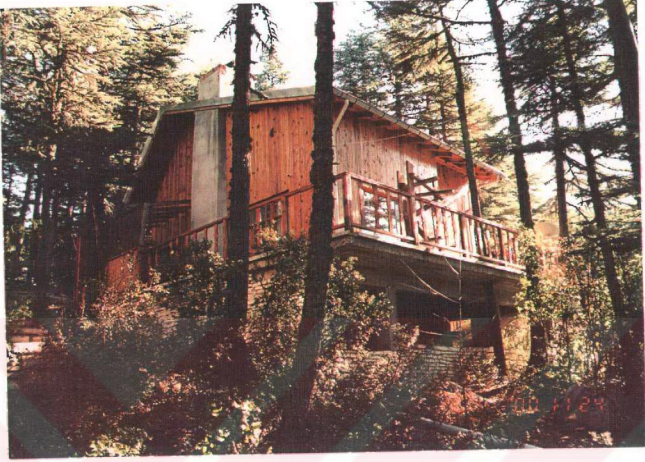
Sıra No	Ad	İl	Tesis Tarihi	Toplam alan (ha)
1	Yozgat Çamlığı	Yozgat	1958	305
2	Karatepe/Aslantaş	Adana	1958	8006
3	Soğuksu	Ankara	1959	1084
4	Kuşçenneti	Balıkesir	1959	64
5	Uludağ	Bursa	1961	12732
6	Yedigöller	Zonguldak	1965	1633
7	Dilek Yarımadası	Aydın	1966	27675
8	Spil Dağı	Manisa	1968	6693
9	Kızıldağ	Isparta	1969	59600
10	Güllük Dağı-Termessos	Antalya	1970	6736
11	Kovada Gölü	Isparta	1970	6763
12	Munzur Vadisi	Tunceli	1971	46747
13	Beydağları-Olimpos	Antalya	1972	31147
14	Gelibolu Yarımadası	Çanakkale	1973	35581
15	Köprülü Kanyon	Antalya	1973	35230
16	Ilgaz Dağı	Kastamonu	1976	1101
17	Başkomutan Tarihi	Afyon/Kütahya	1981	43226
18	Göreme Tarihi	Nevşehir	1986	9572
19	Altındere Vadisi	Trabzon çorum	1987	4580
20	Boğazköy/Alacahöyük	Çorum	1988	2634
21	Nemrut Dağı	Adıyaman	1988	13580
22	Beyşehir Gölü	Konya	1993	100708
23	Kazdağı	Balıkesir	1993	21463
24	Kaçkar Dağları	Rize	1994	52277
25	Hatila Vadisi	Artvin	1994	17085
26	Karagöl-Sahara	Artvin	1994	3196
27	Altınbeşik Mağarası	Antalya	1994	1157
28	Honaz Dağı	Denizli	1995	9346
29	Aladağlar	Niğde/Adana	1995	48104
30	Marmaris	Muğla	1996	24772
31	Saklıkent	Muğla	1996	12444
32	Troya	Çanakkale	1996	12863
33	Küre Dağları	Kastamonu-Bartın	2000	37000
	TOPLAM			695104

Ek Tablo 2. Tabiat Parkları

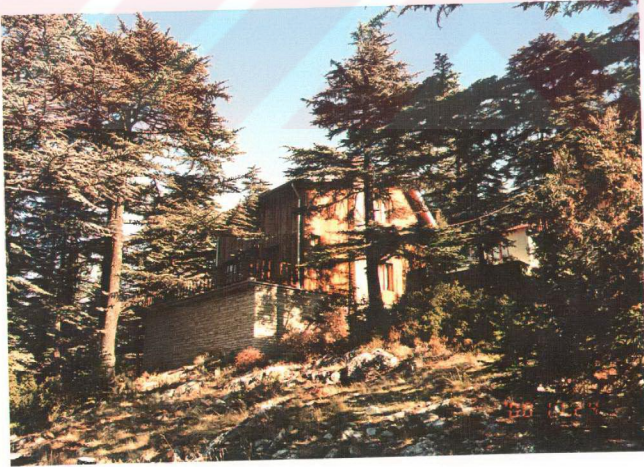
Sıra No	Ad	İl	Tesis Tarihi	Toplam alan (Ha)
1	Çorum-Çatak	Amasya-Çorum	1984	388
2	Yazılı Kanyon	Isparta	1989	607
3	Uzungöl	Trabzon	1989	1625
4	Kurşunlu Şelalesi	Antalya	1991	358
5	Gölcük	Isparta	1991	5035
6	Ölüdeniz-Kıdrak	Muğla	1993	950
7	Bafa Gölü	Aydın	1994	12281
8	Polenezköy	İstanbul	1994	3004
9	Ayvalık Adaları	Balıkesir	1995	17950
10	Ballıkayalar	Kocaeli	1995	1513
11	Beşkayalar	Kocaeli	1998	1154
12	Hacıosman	İstanbul	1998	6
13	Kocakoru Ormanı	Konya	1998	329
14	Abant Gölü	Bolu	1998	1197
15	Artabel Gölleri	Gümüşhane	1998	5859
	TOPLAM			52256

Ek Tablo 3. Tabiatı Koruma Alanları

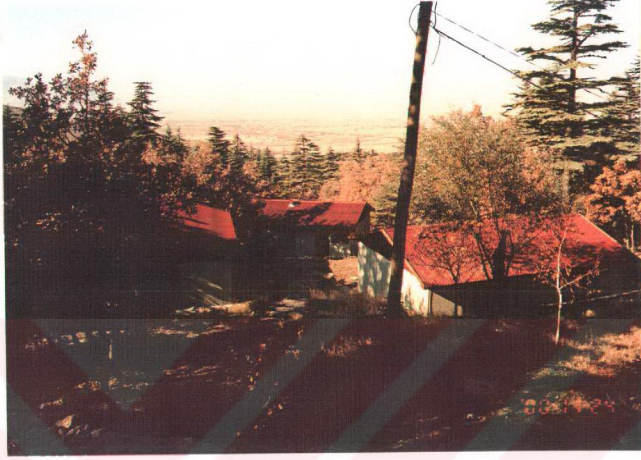
Sıra No	Ad	İl	Tesis Tarihi	Toplam alan (Ha)
1	Sülüklügöl	Bolu	1987	810
2	Kasatura Körfezi	Kırklareli	1987	329
3	Sultan Sazlığı	Kayseri	1987	17200
4	Haciosman Ormanı	Samsun	1987	86
5	Tekkoy-Kengerlidüz	Hatay	1987	172
6	Kasnak Meşesi	Isparta	1987	1300
7	Sütçüler Sığla Ormanı	Isparta	1987	92
8	Sarıkum	Sinop	1987	785
9	Beykoz Göknarlık	İstanbul	1987	47
10	Kavaklı	Zonguldak	1987	334
11	Çitdere	Zonguldak	1987	722
12	Kökez	Bolu	1987	364
13	Sakagölü Longoz	Kırklareli	1988	2153
14	Vakıf Çamlığı	Kütahya	1988	685
15	Kazdağı Göknarı	Balıkesir	1988	258
16	Akdoğan-Rüz Ebe Çamı	Bolu	1988	183
17	Sırtlandığı Halep Çamı	Muğla	1988	760
18	Kale-Bolu Fındığı	Bolu	1988	460
19	Alacadağ	Antalya	1990	426
20	Seyfe Gölü	Kırşehir	1990	10700
21	Domaniç Kaşalıc	Kütahya	1991	131
22	Çıglikara	Antalya	1991	16189
23	Gala Gölü	Edirne	1991	2369
24	Körçöban	K.Maraş	1993	480
25	Çamburnu	Artvin	1993	120
26	Dibek	Antalya	1993	550
27	Habibineccar	Hatay	1993	118
28	Demirciönü	Bolu	1994	430
29	Yumurtalık	Adana	1994	16430
30	Dadindere	Afyon	1994	260
31	Kartal Gölü	Denizli	1994	1367
32	Akgöl (Ereğli Sazlığı)	Konya	1995	6787
33	Örümcek Ormanı	Gümüşhane	1998	263
34	Camili-Efeler Ormanı	Artvin	1998	1453
35	Camili-Gorgit	Artvin	1998	490
	TOPLAM			85303

Ek Resim 1. Kızıldag Milli Parkı Kullanım Alanı'nda Bulunan Bungalowlar
(Foto: Korkmaz)

Ek Resim 2. Kızıldag Milli Parkı Kullanım Alanı'nda Bulunan Bungalowlar
(Foto: Korkmaz)

Ek Resim 3. Kızıladağ Milli Parkı Kullanım Alanı'nda Bulunan Prefabrike Konutlar
(Foto: Korkmaz)

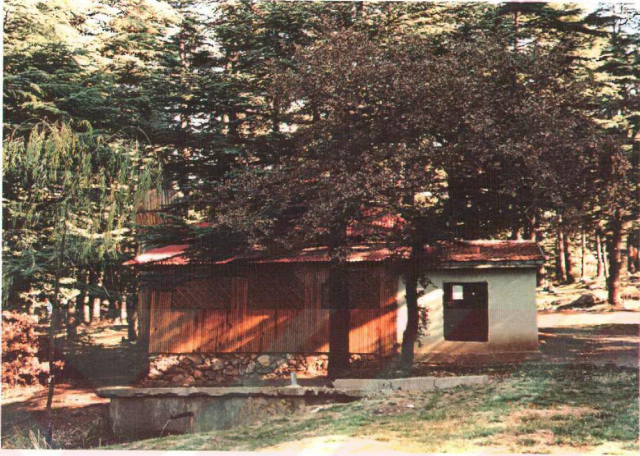
Ek Resim 4. Kızıladağ Milli Parkı Kullanım Alanı'nda Bulunan Çadır yerleri
(Foto: Korkmaz)

Ek Resim 5. Kızıldag Milli Parkı Kullanım Alanında Kır Gazinosu ve Fırın
(Foto: Korkmaz)

Ek Resim 6. Piknik Üniteleri (Foto: Korkmaz)

Ek Resim 7. Müşterek Kullanım Üniteleri (Foto: Korkmaz)

Ek Resim 8. Hamam (Foto: Korkmaz)

Ek Resim 9 Çocuk Oyun Üniteleri (Foto: Korkmaz)

Ek Resim 10. Fuar Alanı (Foto: Korkmaz)